

Nr 83.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1936 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försöksverksamheten på jordbrukets område m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 26, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, till Byggnadsarbeten för lantbruksförsöksverksamheten m. m. för budgetåret 1936/1937 beräkna ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 6 mars 1936 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 167, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) besluta, att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta förslag skall anordnas försöksverksamhet på jordbrukets, husdjursskötselns och trädgårdsodlingens områden;

2) för budgetåret 1936/1937 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet* ett reservationsanslag av 300,000 kronor;

b) till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Byggnadsarbete m. m. för försöksverksamhet* ett reservationsanslag av 100,000 kronor;

3) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordade grunder vidtaga förberedande åtgärder för tillsättande av befattningar vid lantbrukshögskolan samt Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut ävensom utfärda de övergångsbestämmelser i övrigt, vilka vid genomförande av den föreslagna organisationen må erfordras.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisar utskottet, i den mån därför ej nedan redogöres, till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

Utskottet har i detta sammanhang till behandling förehaft följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

1) I: 366 av herr *Heiding m. fl.* likalydande med II: 702 av herr *Hedlund i Häste m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att försöksverksamheten på jordbruksområdet, med bibehållande av föreningsformen för verksamheten på betes- och vall- samt mosskulturområdet, organiseras enligt de grunder, som i motionerna angivits;

2) I: 367 av herr *Mannerskantz m. fl.* likalydande med II: 701 av herr *Andersson i Dunker m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta,

att den i Kungl. Maj:ts proposition nr 167 föreslagna nämnden för försöksfrågor får den i motionerna föreslagna sammansättningen och befogenheten;

att det i propositionen föreslagna jordbruksförsöksrådet utökas med 3 representanter för de lokala försöksledningarna, valda av ett årligen återkommande möte med dessa försöksledare samt att ett principuttalande om hållande av dylika möten göres;

att en kommitté för den lokala försöksverksamheten bildas med den uppgift och sammansättning, som i motionerna föreslagits; samt

att tre ordinarie befattningar i lönegrad B 24 inrättas vid jordbruksinstitutionen, av vilka två benämnas inspektörer för den lokala försöksverksamheten och den tredje försöksmatematiker, medan de i propositionen föreslagna tre förste assistenterna i 21:a lönegraden för e. o. personal utgå;

3) I: 370 av herr *Sandström m. fl.* likalydande med II: 713 av herr *Johansson i Tväråselet m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 167 angående omorganisation av den svenska försöksverksamheten, ville i fråga om försöksverksamheten i Norrbottens län besluta, att denna allt fortfarande måtte omhänderhavas av kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå, varvid givetvis förutsattes, att anstalten kan påräkna statsmakternas starka ekonomiska stöd;

4) I: 373 av herr *Anderson, Verner*, likalydande med II: 727 av herr *Petersson i Dahl m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av de förslag, som framställts i proposition nr 167, måtte taga i övervägande huruvida icke antalet ledamöter i de föreslagna försöksråden må kunna inskränkas samtidigt som det praktiska lantbruket blir bättre företrätt inom försöksråden;

5) I: 374 av herr *Björck, John*, vari hemställts,

att riksdagen måtte besluta inrättande av försöksstationer för trädgårdsodling, utöver den i departementschefens förslag avsedda platsen i Stockholms-trakten, på de i utredningsmännens förslag angivna platserna och härför anvisa de medel, som för ändamålet befunnits erforderliga i utredningsmännens förslag,

att befattningarna som trädgårdsmästare vid samtliga fyra föreslagna försöksstationer förenas med en årlig lön av minst 3,600 kronor för vardera,

att i stället för den av departementschefen föreslagna sekreterarbefattningen vid försöksväsendet på trädgårdsodlingens område inrättas en fristående befattning som föreståndare och chef för ifrågavarande försöksverksamhet, allt i enlighet med det av centralanstalten för jordbruksförsök framställda förslaget, ävensom att denna befattning placeras i lönegraden B 26 och förenas med ett tilläggsarvode av 1,000 kronor för år,

att alla meddelanden angående försöksverksamheten sammanföras i *en tidskrift* utkommande minst en gång i månaden, utgiven av ledningen för den statliga försöksverksamheten, samt

att härför erforderligt belopp, förslagsvis 20,000 kronor, ställes till förfogande;

6) II: 703 av herr *Magnusson* i Skövde, vari hemställts, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att, efter undersökning och prövning av lämpligheten att till Rånna egendom förlägga en försöksstation för trädgårdsodling, med Skaraborgs läns hushållningssällskap underhandla om och eventuellt avsluta överenskommelse om förläggandet av en sådan försöksstation till egendomen.

Härjämte har utskottet i enahanda sammanhang behandlat den vid riksdagens början i andra kammaren väckta, till utskottet hänvisade motionen, nr 610, av herr *Gustafsson* i Välsnäs, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till anläggande av fast försöksgård för fåraveln, helst i närheten av Ultuna lantbrukshögskola.

I fråga om de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Jämlikt Kungl. Maj:ts den 18 december 1931 givna bemyndigande tillkallades för utredning angående en mer enhetlig organisation av försöksverksamheten på växt- och trädgårdsodlingens område såsom utredningsmän (här kallade *1931 års utredningsmän*) föreståndaren för statens centrala frökontrollanstalt professorn B. O. H. Witte, vice ordföranden i Skaraborgs läns hushållningssällskap, godsägaren O. A. Carlander, Blombacka, avdelningsföreståndaren vid Sveriges utsädesförening, fil. dr E. Å. Åkerman, Svalöv, och t. f. föreståndaren vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet K. G. U. Sundelin, ävensom, i vad utredningen avsåg trädgårdsodlingen, trädgårdsavdelningens föreståndare vid lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp, C. G. V. Dahl, varjämte åt Witte uppdrogs att såsom ordförande leda utredningsmännens förhandlingar.

Utredningsmännen avgåvo den 16 december 1933 *betänkande med utredning och förslag rörande organisationen av försöksverksamheten på växt- och trädgårdsodlingens område* (stat. off. utr. 1934: 4).

Resultatet av utredningen framlägges under tre huvudavdelningar: Försöksverksamheten på jordbruksområdet, försöksverksamheten på trädgårdsområdet samt försöks- och forskningsverksamheten på växtpatologiens område.

I den förstnämnda huvudavdelningen föreslå utredningsmännen, att svenska mosskulturföreningen, kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå samt svenska betes- och vallföreningen, som jämte upplysnings- och konsultationsverksamhet bedriva försöksverksamhet på växtodlingens område, inorganiseras i den statliga försöksverksamheten, samt att denna handhaves av en till Ultuna förlagd central anstalt, statens lantbruksförsöksanstalt, i vilken skulle inorganiseras icke blott den försöksverksamhet, som bedrivs för jordbruk och husdjursskötsel, utan även mosskulturföreningens och betes- och vallföreningens verksamhet. Till denna lantbruksförsöksanstalt bör enligt utrednings-

männens mening anknytas ett system av fasta försöksgårdar, varjämte föreslås, att i intimt samband med lantbruksförsöksanstalten och försöksgårdarna den statsunderstödda lokala försöksverksamheten organiseras. För åvägabringande av närmare samarbete mellan de personer, som företråda försöksverksamheten, föreslås inrättande av lokala försöksnämnder och centrala försöksråd. Högsta ledningen av den statliga försöksverksamheten såväl på jordbruksområdet som på trädgårdsområdet avses skola utövas av en särskild styrelse.

Beträffande lantbruksförsöksanstaltens inre organisation föreslå utredningsmännen, att anstalten uppdelas på tre avdelningar, nämligen en administrations- och upplysningsavdelning, en jordbruksavdelning samt en husdjursavdelning. Föreståndaren för den förstnämnda avdelningen föreslås skola fungera som hela anstaltens chef i överdirektörs löneställning. I fortsättningen av betänkandet lämnas närmare förslag rörande organisationen av statlig försöksverksamhet genom fasta försöksgårdar, fasta försöksstationer och fasta försöksfält samt rörande organisationen av den lokala försöksverksamheten.

I den del av betänkandet, som rör försöksverksamheten på trädgårdsområdet, framläggas förslag till inrättande vid Alnarp av en försöksanstalt, vilken benämnes statens trädgårdsförsöksanstalt, till anordnande av fasta trädgårdsförsöksstationer samt fasta försöksträdgårdar och lokala försök. Lokalt samarbete föreslås anordnas genom inrättande av distriktsnämnder. För planläggning av hela landets försöksverksamhet på nu ifrågavarande område föreslås inrättande av ett trädgårdsförsöksråd. Härjämte förutsättes, att samarbete organiseras med annan statlig försöksverksamhet. Utredningsmännen hava slutligen förordat gemensam styrelse för statens lantbruksförsöksanstalt och statens trädgårdsförsöksanstalt.

Över utredningsmännens betänkande hava infordrade *yttranden* avgivits av statskontoret, byggnadsstyrelsen, lantbruksstyrelsen, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, lantbruksakademien, styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, styrelsen för statens växtskyddsanstalt, styrelsen för lantbrukshögskolan, styrelsen för lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp, styrelsen för svenska mosskulturföreningen, styrelsen för svenska betes- och vallföreningen, styrelsen för kemisk-växtbiologiska anstalten, Sveriges utsädesförening, W. Weibull aktiebolag, Sveriges pomologiska förening, Sveriges konditionerande trädgårdsmästares förbund samt Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund.

Jämlikt Kungl. Maj:ts den 25 januari 1935 givna bemyndigande har såsom utredningsman tillkallats dåvarande statssekreteraren, numera landshövdingen C. Mannerfelt (här benämnd *1935 års utredningsman*) för att verkställa fortsatt utredning om dels sambandet mellan lantbruksförsöksverksamheten och lantbrukshögskolan, dels särskiljande av å ena sidan upplysnings- och propagandaverksamheten samt å andra sidan den egentliga forsknings- och försöksverksamheten på betes- och vallodlingens samt mossodlingens områden

ävensom föreningsväsendets bibehållande för sistnämnda slag av verksamhet, dels ock anordnandet av husdjursförsöksverksamheten. Sedermera utsågos följande sakkunniga att med utredningsmannen deltaga i överläggningar rörande frågan om försöksverksamheten på husdjursområdet, nämligen professorn vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet E. H. Edin, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren E. A. Gustafson, Vimmerby, föreståndaren för lantbruksskolan i Bollerup, direktören T. Å. Hovgard, professorn vid lantbrukshögskolan K. I. Johansson samt disponenten O. V. E. Risberg, Hasselfors. Vidare tillkallades den 29 april 1935 följande sakkunniga för att med utredningsmannen överlägga i avseende å frågan om upplysnings- och försöksverksamheten på betes- och vall- samt mossodlingsområdena, nämligen dels förenämnda Gustafson och Risberg, dels därjämte föreståndaren för svenska betes- och vallföreningen dr. phil. A. Elofson, professorn vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet K. G. U. Sundelin samt föreståndaren för svenska mosskulturföreningen, fil. lic. G. A. Rappe.

Utredningsmannen avlämnade härefter dels med skrivelse den 13 juni 1935 *betänkande angående husdjursförsöksverksamhetens organisation* (stat. off. utr. 1935: 29), dels med skrivelse den 28 augusti 1935 *promemoria angående upplysnings- och försöksverksamheten på betes- och vall- samt mossodlingsområdena ävensom angående den centrala organisationen av jordbruksförsöksverksamheten i övrigt*. Nämnda promemoria föreligger ej i officiellt tryck.

I betänkandet uppställas olika alternativ till husdjursförsöksverksamhetens framtida organisation. Alternativerna äro olika, allt efter som försöksverksamheten tänkes — med egna befattningshavare och institutioner — i princip åtskild från högskolan men samarbetande med denna i viss utsträckning, alternativ I, eller försöksverksamheten och undervisningsverksamheten sammanföras inom gemensamma institutioner, alternativ II, eller slutligen försöksverksamheten anordnas helt fristående från undervisningen, alternativ III. Vidare lämnas i betänkandet utredning angående årliga kostnader vid genomförandet av olika alternativ samt vissa ungefärliga beräkningar å lokalbehov. Efter framhållande av de skilda alternativens för- och nackdelar och efter anmälan om de olika meningar, som vid jämförelse mellan alternativen framkommit under hållna överläggningar med de sakkunniga, hemställer utredningsmannen, att åtgärder måtte vidtagas för omorganisationens genomförande enligt alternativ I.

Över betänkandet hava infordrade *yttranden* avgivits av statskontoret, byggnadsstyrelsen, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, lantbruksakademien, styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, styrelsen för lantbrukshögskolan, styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, styrelsen för veterinärhögskolan, hushållningssällskapens ombud, styrelsen för institutet för husdjursförädling, svenska betes- och vallföreningen, Sveriges allmänna lantbrukssällskap, avelsföreningen för svensk röd och vit boskap, avelsföreningen för svensk låglandsboskap, avelsföreningen för röd, kullig svensk

lantras, avelsföreningen för fjällras, svenska svinavelsföreningen, svenska fåravelsföreningen, Sveriges fjäderfäavelsförening och Sveriges kaninavelsföreningars riksförbund.

I promemorian angående upplysnings- och försöksverksamheten på betes- och vall- samt mossodlingsområdena ävensom angående den centrala organisationen av jordbruksförsöksverksamheten i övrigt föreslås, att föreningarna med uppgifter inom betes- och vall- samt mossodlingsområdena kvarbliva med i stort sett samma uppgifter som för närvarande, men att de beredas ökade anslag samt möjligheter att vid statliga försöksgårdar få försök utförda. Vidare föreslås, att centralanstaltens jordbruksavdelning ombildas till en institution för jordbruksförsök vid lantbrukshögskolan med uppgift att handhava försöksverksamheten inom de områden, som ej företrädas av föreningarna samt att utöva ledning av arbetet å de statliga försöksgårdarna ävensom av hushållningssällskapens lokala försök. Utredningsmannen förordar inrättande av ett jordbruksförsöksråd samt understryker önskvärdheten därav, att system av fasta försöksgårdar snarast möjligt måtte komma till stånd och den lokala försöksverksamheten i övrigt understödjas på i huvudsak det sätt, som föreslagits av de år 1931 tillkallade utredningsmännen.

I anledning av promemorian hava infortrade *yttranden* avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, lantbruksakademien, styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, styrelsen för lantbrukshögskolan, hushållningssällskapens ombud, styrelsen för svenska mosskulturföreningen, styrelsen för svenska betes- och vallföreningen, styrelsen för kemisk-växtbiologiska anstalten samt Sveriges allmänna lantbrukssällskap. Härjämte har W. Weibull aktiebolag och Weibullsholms växtförädlingsanstalt avgivit ett yttrande i anledning av promemorian samt Västerbottens läns hushållningssällskap inkommit med en skrivelse i fråga, som beröres i promemorian.

Utskottet lämnar härefter en redogörelse för innebörden av Kungl. Maj:ts förslag och motionärernas framställningar under följande huvudavdelningar:

1. Behovet av förbättrad organisation av försöksverksamheten.
2. Försöksverksamhetens allmänna planläggning.
3. Den centrala statliga försöksverksamheten.
4. Försöksgårdar, försöksstationer och lokala fältförsök.
5. Befattningshavare och administration.
6. Lokaler och utrustning.
7. Årliga driftkostnader för den statliga försöksverksamheten (utom löner).
8. Årliga understöd till de av omorganisationen berörda icke statliga försöksorganen.
9. Övergången till den föreslagna organisationen.

1. Behovet av förbättrad organisation av försöksverksamheten.

a. Försöksverksamheten på växtodlingens område.

Ledningen av den statliga försöksverksamheten för växtodling utövas av *centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet*, närmast genom dess jordbruksavdelning. Centralanstalten, som upprättades 1907, bestod då av fem avdelningar, representerande jordbruk, husdjursskötsel, lantbrukskemi, lantbruksbotanik och lantbruksentomologi. År 1912 tillkom ytterligare en avdelning för lantbruksbakteriologi. I samband med Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut år 1931 om inrättande vid Ultuna av en lantbrukshögskola har centralanstaltens organisation förändrats på det sätt, att dess avdelningar för lantbrukskemi, lantbruksbotanik och lantbruksbakteriologi inordnats i lantbrukshögskolan, den botaniska avdelningen dock med undantag för dess växtpatologiska sektion. Denna jämte den entomologiska avdelningen har enligt berörda beslut sammanförts till en särskild organisation, statens växtskyddsanstalt, förlagd till Experimentalfältet, under egen styrelse och med självständig förvaltning även i övrigt. Beslutet avser vidare särskiljande från avdelningen för husdjursskötsel av dennas underavdelning för mejeriförsök och sistnämnda försöksavdelnings samordnande med den högre mejeriundervisningen vid Alnarp. Återstoden av centralanstalten i den form densamma ägde vid tiden för 1931 års beslut eller sålunda anstaltens jordbruksavdelning och dess avdelning för husdjursskötsel med förut angivet undantag skall enligt beslutet förläggas till Ultuna. Härvid torde närmast hava avsetts, att dessa avdelningar såsom ingående i en särskild anstalt skulle sidoordnas med den till samma plats förlagda lantbrukshögskolan.

Beträffande verkställigheten av beslutade anordningar må erinras, att utbrytningen av vissa delar av centralanstalten för bildande av statens växtskyddsanstalt blivit genomförd. Vidare har numera med lantbrukshögskolan helt införlivats centralanstaltens avdelning för bakteriologi. Den beslutade överflyttningen av viss del av botaniska avdelningen har i avvaktan på uppförandet vid Ultuna av institutionsbyggnad för växtfysiologi ej ännu kunnat ske, ehuru undervisningen i hithörande ämne vid högskolan likväl bedrivs i avsedd utsträckning. Likaså har den kemiska avdelningen ännu ej i sin helhet flyttats från Experimentalfältet. Den del därav, som erfordras för tillhandahållande av analyser för de vid Experimentalfältet fortfarande befintliga jordbruks- och husdjursavdelningarnas verksamhet, har ej heller lokalt kunnat lösas från sambandet med de avdelningar, vilkas behov den sålunda tillgodoser. Från avdelningen för husdjursskötsel har ännu ej avskilts den för förläggning till Alnarp beslutade underavdelningen för mejeriförsök. De lokaler, som möjliggöra försöksavdelningens emottagande vid Alnarp, äro emellertid under byggnad.

Enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut åren 1928 och 1930 hava upprättats *två försöksgårdar*, Lanna Borregården i Saleby socken av Skaraborgs

län samt Offers gård i Boteå socken av Västernorrlands län, vilka direkt inordnats i anstaltens verksamhet.

I den av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 fastställda avlöningsstaten för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet beräknas avlöningar till följande ordinarie befattningar vid jordbruksavdelningen, nämligen 1 avdelningsföreståndare (lönegrad B 30), 1 överassistent (B 26) och 1 vaktmästare (B 7). De i staten härför upptagna lönebeloppen uppgå till sammanlagt (11,520 + 9,690 + 3,429 =) 24,639 kronor. För närvarande är överassistentbefattningen vakant och uppehålles på förordnande.

Av vid centralanstalten anställda 6 assistenter med av Kungl. Maj:t bestämt arvode är en placerad på jordbruksavdelningen, med ett årsarvode av 6,300 kronor.

Ur den i centralanstaltens lönestat ingående anslagsposten till övriga icke-ordinarie befattningshavare avlönas vid jordbruksavdelningen 2 extra assistenter och ett laboratoriebiträde. En assistent åtnjuter ett årsarvode av 4,320 kronor, en assistent har arvodet 2,700 kronor och laboratoriebiträdet 1,500 kronor. Det i staten för berörda assistenter och biträden beräknade lönebeloppet utgör alltså sammanlagt 8,520 kronor.

Ur tillgängliga donationsmedel skall enligt särskild av Kungl. Maj:t fastställd inkomst- och utgiftsstat 8,400 kronor utgå till avlöningar av assistenter, 3,600 kronor till avlöning av skrivbiträde och kassörska samt 7,700 kronor till avlöning av tillfällig hjälp för olika arbeten med de lokala gödslingsförsöken.

De i centralanstaltens stater ingående totala lönebeloppen för befattningshavare å jordbruksavdelningen uppgå alltså till (24,639 + 6,300 + 8,520 + 19,700 =) 59,159 kronor.

För budgetåret 1935/1936 utgår ur anslaget till omkostnader för centralanstalten samt ur särskilda uppbördsmedel ett belopp av sammanlagt 35,400 kronor till omkostnader vid centralanstaltens jordbruksavdelning, vilket belopp enligt av Kungl. Maj:t den 20 juni 1935 fastställd omkostnadsstat skall disponeras på i huvudsak följande sätt:

a) expenser:

vid institutionens båda underavdelningar kronor 5,750

vid den fasta försöksstationen å Experimentalfältet » 1,300 kronor 7,050

b) förbrukningsmaterial vid den fasta försöksstationen å Experimentalfältet »	1,500	
c) försökskostnader vid densamma »	3,850	
d) hästars underhåll och rekrytering vid densamma »	1,500	
e) arbetskostnader vid densamma »	7,500	
f) utgifter vid övriga fasta försöksstationer »	2,500	
g) försökskostnader vid lokala fältförsök (9,500 å underavdelningen för växtodling, 2,000 å underavdelningen för jordens bearbetning etc.) »	11,500	
		<u>Summa kronor 35.400.</u>

Ur anslagsposten till försökskostnader vid lokala fältförsök utgår ersättning till försöksvärdar för lokala sortförsök, vilken upptager största delen av denna utgiftspost.

Av en å centralanstaltens omkostnadsstat under rubriken allmänna utgifter upptagen anslagspost till reseersättningar avse 4,000 kronor tjänstemän vid jordbruksavdelningen, varjämte en under samma rubrik upptagen anslagspost för publikationstryck till belopp av omkring 2,500 kronor torde kunna beräknas hänföra sig till denna avdelnings publikationer, utom årsredogörelsen för gödslingsförsöken.

Av förenämnda donationsmedel utgå 11,200 kronor till omkostnader vid jordbruksavdelningen, varav 3,000 kronor till resekostnader för assistenternas besök vid lokala gödslingsförsök och 5,500 kronor till tryckande av årsberättelse över dessa.

Jordbruksavdelningens sammanlagda omkostnader uppgå alltså till cirka $(35,400 + 6,500 + 11,200 =)$ 53,100 kronor, varav emellertid omkring 12,000 kronor äro att hänföra till kostnader för lokala fältförsök.

Av de för nuvarande budgetår fastställda staterna för de under centralanstaltens förvaltning stående fasta försöksgårdarna inhämtas beträffande *Lanna försöksgård* att i avlöningar utgå 21,750 kronor, därav till föreståndaren arvode å 6,300 kronor och till assistent 5,000 kronor jämte dyrtidstillägg samt i avlöningar till jordbrukspersonal m. m. 9,350 kronor. Omkostnaderna äro upptagna till 11,150 kronor. Då gårdens inkomster av växtodling och kreaturskötsel jämte hyresintäkter beräknats till 10,900 kronor uppstår ett driftunderskott att täckas av statsmedel av 22,000 kronor.

För *Officers försöksgård* hava avlöningarna upptagits till 23,900 kronor, därav 6,756 kronor i arvode till föreståndaren och 5,000 kronor till assistenten jämte dyrtidstillägg. Till jordbrukspersonal m. m. beräknas 11,100 kronor. Omkostnaderna angivas ävenledes till 11,100 kronor. Försöksgårdens inkomster av växtodling och kreaturskötsel jämte hyresavkastningen uppgår till 11,000 kronor. Driftunderskottet har sålunda beräknats till 24,000 kronor, för vars gäldande anslag anvisats å riksstaten.

Lantbrukshögskolan har till uppgift att genom vetenskaplig forskning främja lantbrukets utveckling samt att meddela på vetenskaplig grund vilande undervisning i för lantbruket viktiga ämnen. Till högskolan hör *Ultuna lantegendom*. Den forskningsverksamhet vid högskolan, som närmast sammanhänger med centralanstaltens försöksverksamhet, bedrivs vid institutionerna för agronomisk hydroteknik, för allmän jordbrukslära och för växtodlingslära. Åtskilliga av de i undervisningen ingående övningarna försätta fältförsök.

Med understöd av statsmedel bedrivs vidare försöksverksamhet på växtodlingens område av svenska mosskulturföreningen, svenska betes- och vallföreningen samt kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå.

Svenska mosskulturföreningen bildades år 1886. Den har till ändamål att verka för rationell mosskultur och dess utveckling inom landet, samt att för-

eningen i mån av arbetskraft och tillgångar skall söka nå detta mål genom att a) såväl vid sin huvudanstalt som på sina försöksgårdar utföra noggrant kontrollerade försök rörande torvmarkers uppodling och växtodlingen å desamma, b) å sina laboratorier eller genom sina tjänstemän upptaga de vetenskapliga undersökningar, som kunna bidra till en vidgad kännedom om torvmarkerna och deras utnyttjande, c) utgeva en tidskrift, som behandlar mosskultur och i samband därmed stående frågor, d) förmedelst föredrag, broschyrer, möten för överläggningar, demonstrationsfält och på andra lämpliga sätt sprida kunskap om bästa sätten för torv- eller myrmarkers tillgodogörande för olika ändamål samt e) tillhandagå torvmarksägare med råd och upplysningar rörande deras torvmarkers utnyttjande och skötsel. Föreningens styrelse består av sju för tre år utsedda ledamöter, för vilka finnas sex suppleanter. Av dessa utser Kungl. Maj:t ordföranden samt därutöver tre ledamöter ävensom tre suppleanter.

I föreningens ägo finnas: 1) Huvudanstalten i Jönköping med institutionsbyggnad; 2) Försöksgården Flahult, 17 km. från Jönköping; 3) Försöksgården Gisselås, 9 mil norr om Östersund; 4) Gården Sörby, 55 km. söder om Umeå.

För budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 har riksdagen till understöd åt föreningen anvisat anslag om respektive 110,000 kronor och 111,500 kronor. Medlemsantalet i föreningen utgjorde den 30 juni 1934 757, därunder 48 utländska.

Svenska betes- och vallföreningen bildades år 1916. Enligt föreningens stadgar har densamma till ändamål att verka för erhållandet av högre avkastning av våra betesmarker och ängsmarker genom införande av bättre metoder för deras skötsel och nyttjande, att arbeta för att skogsmark allt mindre skall behöva tagas i anspråk för betesändamål, att söka klarlägga hithörande frågor och praktiskt tillgodogöra sig på området erhållna rön och erfarenheter, att härom sprida upplysning till landets jordbrukare samt att överhuvud taget verka för en mera rationell odling och skötsel av all slags fodervall. Beträffande styrelsens sammansättning gälla motsvarande bestämmelser som nyss angivits för svenska mosskultur-föreningen.

Föreningen äger en institutionsbyggnad vid Ultuna och i anslutning till denna en vegetationsgård samt har vidare tillgång till försöksjord på Ultuna egendom.

För budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 har riksdagen till understöd åt föreningen anvisat anslag om respektive 89,400 kronor och 90,300 kronor. Medlemsantalet i föreningen utgjorde vid 1935 års ingång 1,150, därunder 27 utländska.

Kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå bildades genom beslut av Norrbottens läns hushållningssällskap och landsting år 1892, under förutsättning att statsbidrag lämnades för anstalten. Sådant har sedermera beviljats från och med år 1895. Lantbruksstyrelsen, som av Kungl. Maj:t bemyndigats meddela närmare föreskrifter rörande anstaltens styrelse och verksamhet,

utfärdade den 24 januari 1895 reglemente för anstalten. Enligt detta skall anstalten hava till ändamål dels att såsom kemisk station främja utvecklingen av jordbruk och näringar genom meddelande av upplysningar och råd samt medelst undersökning av handelsvaror och andra ämnen, vilka för dessa hanteringar äro av betydelse, dels att såsom praktisk försöksanstalt genom odling och förädling av sädeslag och foderväxter söka utröna vilka av dessa som äro för övre Norrland mest passande samt, i den mån befintliga tillgångar sådant medgiva, låta verkställa försök med artificiella gödslingsämnen för utrönande vilka slag av dylika ämnen bäst lämpa sig för övre Norrland, särskilt för Norrbottens läns moss- och myrmarker, dels ock såsom vetenskaplig växtbiologisk anstalt undersöka växternas liv och livsyttningar med hänsyn till de inom nämnda landsdel förhandenvarande livsbetingelserna. Anstalten står under uppsikt av en styrelse bestående av minst tre ledamöter, vilka utses för den tid och i den ordning, som bestämmes av Norrbottens läns landsting och hushållningssällskap. Enligt reglementet åligger det landstinget och hushållningssällskapet att bekosta och underhålla dels erforderliga laboratorier, nämligen ett kemiskt och ett botaniskt med utrustning dels ock för anstaltens verksamhet erforderligt försöksfält.

Anstaltens laboratorium och övriga lokaler äro inrymda i hushållningssällskapets fastighet i Luleå. Anstaltens fasta försöksverksamhet är förlagd till Sunderbyns försöksgård i Nederluleå socken och Alträskes försöksgård i Överluleå socken, till de fasta försöksstationerna vid Gran i Piteå socken och Matarengi i Övetorneå socken samt i mindre omfattning till Hagalunds försöksfält vid Luleå.

Anstalten har beviljats bidrag av statsmedel för verksamheten under vartdera av budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 med 36,500 kronor.

Departementschefen har i denna del anfört följande:

»Det torde vara ställt utom varje tvivel, att ett välordnat försöksväsen är av den allra största betydelse för jordbruksnäringen. Det är därför av vikt, att verksamheten så organiseras och bedrives, att bästa möjliga resultat vinnes inom den kostnadsram, som kan tillmätas för ändamålet, samt att detta resultat på ändamålsenligt sätt bringas till intresserades kännedom för omsättning i den praktiska jordbruksdriften. Vad i nu förevarande sammanhang närmast angår försöksverksamheten på växtodlingens område, torde, enligt vad av den lämnade redogörelsen framgår, denna verksamhet, sådan den för närvarande utövas i vårt land, lida av en viss brist på enhetlighet och planmässighet. En rationalisering synes vara av behovet. Ehuru frågan om omorganisation av centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet var föremål för behandling vid 1931 års riksdag i samband med den högre lantbruksundervisningens ordnande, var det naturligt, att i det sammanhanget intresset för försöksverksamheten fick träda tillbaka för undervisningsfrågorna. Den förflyttning, som därvid i princip beslöts av centralanstaltens försöksavdelningar för jordbruk och husdjurskötsel till Ultuna, har ännu ej blivit genomförd. I stort sett torde detta dröjsmål emeller-

tid hava varit till övervägande fördel. De utredningar, som under tiden hunnit slutföras, hava på ett otvetydigt sätt visat behovet av en allsidig belysning av de med försöksverksamheten i landet sammanhängande frågorna, innan kostnader nedläggas för ordnande av viss del av verksamheten. Men om sålunda det uppskov, som uppstått med anordnandet vid Ultuna av centralanstaltens nyssnämnda båda försöksavdelningar, varit till nytta för vinnande av klarare insikt i avseende å försöksväsendets planläggning, har i avvaktan på utredningens resultat och de beslut, som på grundval av utredningen må komma att fattas av statsmakterna, en viss stagnation av försöksverksamheten icke kunnat undvikas, helt naturligt föranledd av den före omdaningens försiktiga medelstilldelningen och nödvändigheten för de av den väntade omorganisationen berörda institutionerna att sparsamt igångsätta initiativ, som kräva bättre resurser än de förefintliga. Då möjligheter nu föreligga att överblicka spörsmålet i hela dess vidd, synes tidpunkten inne att söka vinna en lösning, som mera bestående tillgodoser de krav, vilka skäligen här kunna uppställas. Vid den omorganisation, som sålunda nu torde böra övervägas, måste givetvis frågan om växtodlingsförsökens lämpligaste ordnande bliva föremål för ingående prövning.»

b. Försöksverksamheten på husdjursskötselns område.

På motsvarande sätt, som angivits vid redogörelsen för den nuvarande anordningen av växtodlingsförsöken, utövas ledningen av den statliga verksamheten för husdjursförsök av *centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet* närmast genom anstaltens husdjursavdelning. Om centralanstaltens organisation och allmänna uppgifter samt dess förändring i samband med 1931 års beslut angående den högre lantbruksundervisningen m. m. har upplysning lämnats i nämnda redogörelse. Här må emellertid anmärkas, att enligt gällande instruktion för centralanstalten dess avdelning för husdjursskötsel har till uppgift att verkställa undersökningar och utredningar rörande husdjurens avel, utfodring och vård. Avdelningen har under sin hittillsvarande verksamhet upptagit till behandling en mängd olika problem inom husdjursskötselns område, därvid huvuddelen avsett utfodringsfrågor. Närmare redogörelse för avdelningens nuvarande uppgifter, såsom konserveringsförsök, betesförsök, svinstamkontroll, hönsförsök, försök med kaniner och undersökningar angående sambandet mellan utfodring och vissa kvalitetsegenskaper hos smör, lämnas i 1935 års utredningsmans tryckta betänkande.

I avlöningsstaten för centralanstalten beräknas avlöningar till följande ordinarie befattningar vid avdelningen för husdjursskötsel, nämligen 1 avdelningsföreståndare (lönegrad B 30), 1 laborator (B 26) och en vaktmästare (B 7). De i staten härför upptagna beloppen uppgå till sammanlagt (11,520 + 9,690 + 3,429 =) 24,639 kronor. Av centralanstaltens assistenter med av riksdagen bestämt årsarvode äro 2 placerade på husdjursavdelningen. Årsarvodet är 6,300 kronor, vartill för den ene kommer ett personligt arvodes-

tilllägg av 276 kronor för år. För ifrågavarande båda assistenter beräknas i staten alltså tillhopa 12,876 kronor. Å arvoden utgår dyrtidstillägg.

Av i centralanstaltens stat ingående anslagspost till övrig icke-ordinarie personal avlönas tre vid husdjursavdelningen anställda extra assistenter. Dessa åtnjuta vardera arvoden av 4,320 kronor, vartill kommer dyrtidstillägg. Det i staten för dessa tre assistenter beräknade beloppet utgör alltså 12,960 kronor.

De totala lönebeloppen för befattningshavare å husdjursavdelningen utgöra således (24,639 + 12,876 + 12,960 =) 50,475 kronor.

Beträffande omkostnaderna för husdjursavdelningen finnas för dessas täckande enligt staten för innevarande budgetår tillgängliga 18,600 kronor. Härvid må märkas, att inkomster av avdelningens ladugård vid Experimentalfältet i staten beräknats till 4,000 kronor, och att sålunda nettoutgifterna enligt omkostnadsstaten för husdjursavdelningens del stanna vid 14,600 kronor.

För den forsknings- och undervisningsverksamhet, som utövas vid *lantbrukshögskolan*, finnas å husdjurslinjen tre institutioner, var och en med en professor som föreståndare, nämligen för husdjurens anatomi och fysiologi, för husdjurens avels- och raslära samt för husdjurens utfodring och skötsel. Föreståndaren för institutionen för husdjurens anatomi biträdes av en amanuens och ett laboratoriebiträde, föreståndaren för institutionen för avels- och raslära av en amanuens samt föreståndaren för utfodringsinstitutionen av en assistent. I planen för lantbrukshögskolans verksamhet ingår att särskilt å institutionerna för husdjurens avels- och raslära samt för husdjurens utfodring och skötsel försök skola utföras. För ifrågavarande försöksverksamhet har i viss utsträckning nötkreatursbesättningen vid den till högskolans hörande Ultuna egendom tagits i anspråk.

Bland de försöksanstalter, som arbeta på husdjursområdet, tillkom 1928 genom donation från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse en ny, nämligen *instituttet för husdjursförädling*. Donationen utgjordes av 500,000 kronor för engångskostnader och 130,000 kronor i årsanslag till driftkostnader.

Slutligen må nämnas, dels att svenska fjäderfäavelsföreningen vid Nykvarn i Södermanland bedriver avkastningskontroll (värpningskontroll) beträffande höns, dels att svinstamkontroll genom vissa skånska slakteriers m. fl. försorg äger rum i Skåne.

Departementschefen har i denna del anfört följande:

»Jag har tidigare uttalat min anslutning till uppfattningen att en omorganisation av vårt lands försöksväsen i dess helhet är påkallad. Då den av staten bedrivna försöksverksamheten omfattar även försök med husdjur, följer sålunda redan härav, att jämväl denna gren av verksamheten bör ur de synpunkter, varom nu är fråga, upptagas till behandling. Det nära samband, som råder mellan försöksverksamheten på växtodlingens och på husdjurs-

skötselns områden, synes för övrigt medföra, att den ena avdelningens organisationsspörsmål icke kan lämpligen lösas utan sammanhang med den andras.»

c. Försöksverksamheten på trädgårdsodlingens område.

Sedan ett antal år bedrivs vid *Alnarps trädgårdar* försök med renodling och förädling samt fröodling av köksväxter. Å riksstaten för innevarande budgetår är uppfört ett förslagsanslag av 18,000 kronor för detta ändamål. Beloppet disponeras av styrelsen för lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp enligt av Kungl. Maj:t för försöksverksamheten fastställd stat. Däri ingående belopp för avlöningar hava fastställts av riksdagen. I staten äro avlöningarna upptagna till 23,940 kronor. För omkostnader äro beräknade 11,100 kronor. Då särskilda uppbördsmedel för försäljning av köksväxter och jordbruksprodukter m. m. upptagits till 17,040 kronor återstår den nettoutgift 18,000 kronor, vilken täckes av statsanslaget.

Vidare utgår till *Sveriges pomologiska förening* sedan en följd av år anslag. För budgetåret 1934/1935 utgjorde anslaget 10,000 kronor. Därför har ett av riksdagen till befrämjande av avsättningen av svensk frukt anvisat särskilt reservationsanslag av Kungl. Maj:t ställt till föreningens förfogande. Detta anslag uppgick för budgetåret 1934/1935 till 4,000 kronor. Vid 1935 års riksdag hava båda anslagen enligt de nya grunderna för riksstatsens uppställning sammanförts till ett anslag, benämnt »Bidrag till Sveriges pomologiska förening». Det nya anslaget är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 14,000 kronor.

Utöver nämnda anslag har staten för närvarande ej utgifter för den egentliga försöksverksamheten på trädgårdsodlingens område.

Departementschefen har i denna del anfört följande:

»Någon försöksverksamhet på trädgårdsodlingens område bedrivs, såsom framgår av det anförda, icke för närvarande i större omfattning i vårt land. Trädgårdsförsöken stå ej heller i sådant nära samband med växtodlingens och husdjursskötselns försöksväsen, att en omorganisation av detta sistnämnda måste föra med sig, att jämväl trädgårdsförsöksverksamheten blir föremål för översyn. Ehuru tveksamhet kan råda huru härutinnan lämpligen bör förfaras, har jag emellertid funnit mig böra förorda, att, då nu försöksverksamheten för den egentliga jordbruksnäringen i hela dess vidd kommer under behandling, även frågan om trädgårdsförsöksverksamhetens framtida ordnande upptages till prövning. Såsom av utredningsmännen framhållits, har under de senare decennierna produktionen inom landet av frukt, bär, köksväxter och andra trädgårdsprodukter tagit en avsevärt större omfattning än tidigare. Denna ökade produktion har likväl ej kunnat hålla jämna steg med den alltjämt ökade konsumtionen av sådana varor. Även om alltjämt en stor del av vårt behov av frukt och grönsaker m. m. till följd av rådande odlingsförhållanden måste importeras, torde en rationellare bedri-

ven inhemsk trädgårdsodling med därav följande såväl kvantitativt som kvalitativt förbättrad avkastning kunna medföra betydande fördelar för landet. Härför torde emellertid krävas vidgade kunskaper hos trädgårdsodlare om odlingens förutsättningar och behov. För undervisningen i trädgårdsskötsel är sörjt genom Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut samt genom statsunderstödda lägre trädgårdsskolor. I motsats till vad som gäller inom den egentliga jordbruksnäringen, förefinnes däremot ej jämte undervisningsverksamheten någon statlig anstalt inom trädgårdsodlingens område, som har till huvudsaklig uppgift att bedriva försöksverksamhet för metodiskt lösande av praktiska odlingsuppgifter. Med hänsyn till trädgårdsodlingens stora och växande betydelse synes det vara av vikt, att även denna odlingsgren beredes stödet av en genom statlig anstalt bedriven försöksverksamhet.»

2. Försöksverksamhetens allmänna planläggning.

a. Växtodlingen.

1931 års utredningsmän hava velat hävda, att den bästa organisationen av landets försöksväsende uppnåddes genom inrättande av en väl utrustad central statlig försöksanstalt, statens lantbruksförsöksanstalt. I denna skulle inorganiseras icke blott den verksamhet, som den nuvarande centralanstaltens avdelning för jordbruk och husdjurskötsel bedreve, utan även mosskulturföreningens och betes- och vallföreningens verksamhet. Vidare har föreslagits, att till försöksanstalten skulle anknytas ett system av fasta försöksgårdar, varjämte i intimt samband med försöksanstalten och försöksgårdarna den statsunderstödda lokala fältförsöksverksamheten borde organiseras. I försöksgårdssystemet borde enligt utredningsmännens mening ingå kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå tillhörande försöksgårdar..

Statens lantbruksförsöksanstalt, som borde förläggas till Ultuna, skulle omfatta tre avdelningar, en för jordbruksförsök, en för husdjursförsök samt en för administration och upplysningar.

1935 års utredningsman har uttalat, att vissa sakliga förbättringar i landets jordbruksförsöksverksamhet syntes vara av behovet påkallade. Det väsentliga torde vara: 1) Anordnandet av nya försöksgårdar och utvidgning över huvud taget av systemet med fasta försöksplatser i landets olika delar samt möjligheter för olika centrala försöksorgan att utnyttja dessa. 2) Beredandet av ökade möjligheter för den nuvarande centralanstaltens jordbruksavdelning att handhava sina arbetsuppgifter. 3) Åstadkommande av intimare samarbete mellan olika organ för försöksverksamheten på jordbruksområdet. Det har syntts utredningsmannen, att dessa förbättringar kunde införas utan större organisationsändringar. Från denna utgångspunkt hava vissa åtgärder föreslagits.

Utredningsmannen har sålunda framlagt förslag angående försöksuppgifternas fördelning mellan de olika försöksorganen och därvid anført följande.

Centralanstaltens nuvarande jordbruksavdelning borde ombildas till en särskild jordbruksförsöksinstitution, vilken borde ansvara för de försöksuppgifter inom jordbruksområdet, som ej enligt vad i det följande angåves skulle åvila föreningarna. Svenska betes- och vallföreningen syntes böra hava ansvaret för undersökningar rörande foderproduktionen på vallar och betesmarker, med huvudvikten lagd vid undersökningar på fastmarksjord. Svenska mosskulturföreningen borde svara för undersökningar rörande organogena jordar, med huvudvikten lagd på sådana undersökningar, som berörde nyodlingsverksamheten å dylika jordar.

Ifråga om tillämpningen av den föreslagna regeln rörande uppdelningen finge följande anföras. Jordbruksförsöksinstitutionens viktigaste uppgifter torde bliva att å fastmarksåker utföra försök rörande jordbearbetning, dräneringsförsök, försök rörande gödslingens och kalkningens inflytande på jordbruksdriftens ekonomi, sortförsök, ogräsbekämpningsförsök och växtodlingsförsök i allmänhet. På fastmark borde den ensam ansvara för alla försök med andra växtslag än betes- och vallväxter. Den befriades från försök på permanenta vallar och beten, d. v. s. på sådan jord, som i regel ej lades under plogen. Dessa uppgifter övertoges av betes- och vallföreningen och mosskulturföreningen, som dock vid planläggningen borde anlita jordbruksförsöksinstitutionens sakkunskap. I de fall, där betande djur användes för bestämning av avkastningen, borde planerna uppgöras i samråd med försöksmännen på husdjursområdet. — När det gällde upptagande av försöksserier på i växtföljder ingående vallar, cirkulationsvallar, borde den initiativtagande försöksinstitutionen (jordbruksförsöksinstitutionen, betes- och vallföreningen eller mosskulturföreningen) inleda samarbete för planläggningen av försöken med den eller de andra försöksinstitutioner, för vilkas arbete försöksserien hade särskild betydelse. — Mosskulturföreningen svarade för försök, som avsåge nyodlingsåtgärder på organogen jord, såsom stubbrytning, röjning, torrläggning, jordförbättring etc., varvid emellertid andra institutioners sakkunskap i jordbearbetningsfrågor borde anlitas. Alla övriga försök på organogena jordar med andra än betes- och vallväxter planlades av mosskulturföreningen och jordbruksförsöksinstitutionen gemensamt. Ledningen för dessa försök borde i första hand tillkomma mosskulturföreningen, jordbruksförsöksinstitutionen dock obetaget att genomföra sådana försöksserier på organogen jord, som hade betydelse för dess verksamhet. Jämförelser mellan olika gödselmedel borde i princip utföras av jordbruksförsöksinstitutionen. — Mosskulturföreningen och betes- och vallföreningen borde gemensamt planlägga försöken med betes- och vallväxter på organogena jordar.

Bestämmelserna finge ej tolkas så, att ett visst försöksorgan ej skulle få utföra sådana för dess uppgift viktiga försök, som samtidigt berörde en annan institutions arbetsområde.

Påpekas borde, att förenämnda riktlinjer avsåge försöksarbetet, samt att det givetvis borde vara de båda föreningarna obetaget att bedriva sin upplysnings- och konsultationsverksamhet på det sätt, som erfordrades för att de skulle fylla sina stadgeenliga uppgifter eller som eljest kunde anses påkallat.

I detta sammanhang ville utredningsmannen uttala den mening, att skäl talade för att mosskulturföreningens sakkunskap toges i anspråk då det gällde att avgöra, om organogena jordar medelst statsunderstöd skulle torrläggas till åker eller bete.

Ledningen av hushållningssällskapens lokala fältförsök borde odelad kvarstå hos jordbruksförsöksinstitutionen, som vid uppgörande av standardplanerna och utförande av analyser för dessa försök emellertid borde utnyttja föreningarnas sakkunskap.

Försöksgårdarna Flahult och Lilla Sunnersta samt Gisselås borde kvarstanna hos mosskulturföreningen. De av betes- och vallföreningen nu bedrivna fasta kultiveringsförsöken liksom kontrollverksamheten vid kontrollgårdarna Blombacka och Boda borde kvarbliva hos föreningen.

Departementschefen har i denna del huvudsakligen anfört följande.

»De förslag, vilka framlagts av 1931 års utredningsmän, bottna i en strävan att åstadkomma större samverkan mellan de arbetskrafter och rationellare användning av de medel, vilka ställas i försöksverksamhetens tjänst. Tillika torde hava eftersträfvats att icke hindra den utveckling av verksamheten, som kan erfordras med hänsyn till skilda orters och olika verksamhetsgrenars särskilda behov. Mot de riktlinjer, vilka sålunda torde hava varit vägledande för utredningsmännen, synes icke finnas anledning till erinran.

Såsom framgår av redogörelsen hava utredningsmännen bland annat undersökt, i vad mån större planmässighet skulle kunna vinnas dels genom sammanförande till en organisation av de båda var för sig verksamma statsunderstödda föreningarna, svenska betes- och vallföreningen samt svenska mosskulturföreningen, dels genom samlande i en statlig anstalt av centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet jordbruksavdelning, statens växtskyddsanstalt, nyssnämnda två föreningar, viss del av kemisk-växtbiologiska anstaltens i Luleå verksamhet samt den med statsmedel understödda Sveriges utsädesförening.

Vad angår frågan om sammanförande till en enda organisation av svenska mosskulturföreningen samt svenska betes- och vallföreningen skulle, då beträffande försöksverksamheten på odlade marker, vare sig dessa bestå av mossjord eller annan jord, försöksverksamhetens metodik är i ster utsträckning gemensam, en viss rationalisering genom en dylik åtgärd måhända kunna åstadkommas. Vid såväl 1931 som 1935 års utredning har emellertid resultatet av en sådan samorganisation ansetts jämförelsevis obetydligt. Det är även min uppfattning, att ej mycket därigenom skulle stå att vinna. För mig framstår som den avgörande frågan huruvida, då nu omorganisation av försöksverksamheten på växtodlingens område avses, den försöksverksamhet, som hittills bedrivits av föreningarna, skall fortfarande med understöd av statsmedel handhavas av dem, eller huruvida verksamheten bör införlivas med den rent statliga försöksverksamheten.

Vid bedömande av denna fråga må erinras, att bidrag av staten för föreningarnas verksamhet från början utgått med blygsamma belopp. Under årens gång har föreningarnas verksamhet utvidgats och statsbidragen stigit till avsevärda summor. De utgå under innevarande budgetår med 110,000 kronor till svenska mosskulturföreningen och med 89,400 kronor till svenska

betes- och vallföreningen. — — — Betydligt stegrade anspråk på understöd av staten kunna förväntas från föreningarnas sida, därest de skola bibehållas vid sina försöksuppgifter.

Det av 1935 års utredningsman framlagda förslaget om föreningsformens bibehållande torde förutsätta, att föreningarna i fråga om arbetsuppgifterna beredes en med statlig verksamhet på växtodlingens område sidoordnad ställning. Förslaget innebär, att betes- och vallföreningen skulle ansvara för undersökningar rörande foderproduktionen på vallar och betesmarker med huvudvikten lagd vid undersökningar på fastmarksjord samt mosskulturföreningen för undersökningar rörande organogena jordar med huvudvikten lagd vid sådana undersökningar, som berörde nyodlingsverksamheten å dylika jordar, under det att den statliga försöksverksamheten skulle tilldelas övriga försöksuppgifter inom jordbruksområdet. Ett avsteg från principen om uppdelning av arbetsuppgifterna ligger emellertid redan i utredningsmannens uttalande, att bestämmelser om arbetsfördelning ej finge tolkas så, att ett visst försöksorgan icke skulle få utföra sådana till dess uppgift hörande viktiga försök, som samtidigt berörde en annan institutions arbetsområde.

Min uppfattning är också, att angivna förslag skulle vara svårt att genomföra. Särskilt torde det för den statliga försöksverksamheten på jordbruksområdet, där i övrigt växtodlings- och jordbearbetningsfrågor undersökas, i längden befinnas orimligt att förbigå de viktiga betes- och mossodlingsspörsmålen. Men jämväl föreningarna, som skulle syssla med specialuppgifter, torde erfaras ett oavvisligt behov att genom forsknings- och försöksverksamhet orientera sig inom de allmänna discipliner, i vilka deras verksamhetsområden ingå. Härtill kommer, att ett sammanförande av tillgångar i personal och utrustning inom en redan för försöksverksamhetens allmänna uppgifter erforderlig institution torde medföra viss kostnadsbesparing för statsverket. Nämnas må ytterligare, att den enhetliga ledning och allmänna överblick över försöksverksamhetens behov, som ett sammanförande av verksamheten organisatoriskt sett skulle medföra, ej torde ersättas av föreslaget samarbete mellan statsinstitutionen och föreningarna, vilka senare helt visst skulle komma att på olika sätt söka hävda sin fria ställning.

Det viktigaste skälet för förslaget om föreningsformens bibehållande torde hava bestått däri, att denna arbetsform ansetts lämna utrymme för en bredare kontakt med det praktiska jordbrukets målsmän och därmed befördra effektiviteten av upplysningsarbetet på föreningarnas verksamhetsområden. Ehuru denna kontakt omedelbart torde förefinnas väsentligen mellan försöks- och upplysningsverksamhetens ledning, å ena sidan, samt å andra sidan, de till föreningarna anslutna medlemmarna, utgörande omkring 760 inom mosskulturföreningen samt omkring 1,150 inom betes- och vallföreningen, skall betydelsen av utredningsmannens berörda skäl icke underskattas. Ett större antal utövare av jordbruksnäringen torde emellertid särskilt betes- och vallföreningen hava nått indirekt genom de utbildningskurser, som genom föreningens medverkan hållits för konsulenter och vandringsrättare i hushållningssällskap m. fl. Dessutom torde även den direkta påverkan hava sträckt

sig långt utöver medlemmarnas krets genom spridandet av populära skrifter, anordnandet av föredrag, mossdagar o. s. v.

Då slutlig ställning togs till frågan om föreningarnas bibehållande i deras nuvarande gestaltning, torde böra ihågkommas att, enligt statsmakternas beslut år 1931, vid Ultuna anordnats en lantbrukshögskola med framstående forskare och lärarkrafter på olika områden av lantbruksvetenskapen och försedd med modern instrumentell utrustning. Såsom jag förut erinrat, skola enligt samtidigt fattat beslut till samma plats överflyttas de till centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet hörande jordbruks- och husdjursavdelningarna. Det är min avsikt att i det följande föreslå utbyggnad av nämnda avdelningar i samband med ifrågasatt förflyttning. Genom dessa anordningar beräknas vid Ultuna uppstå en koncentration av krafter för forskning och försöksverksamhet, varav viktiga bidrag böra kunna förväntas till lösande även av spörsmål, som äro av omedelbar betydelse för produktionen. Man torde ej få bortse från detta nya läge vid avgörandet av frågan huruvida de försöksuppgifter, som hittills vårdats av föreningarna, fortfarande skola med bidrag av statsmedel omhändervardas av dem. Den statliga försöksverksamhet, som förlägges till Ultuna, synes vara väl ägnad att i sig upptaga sagda uppgifter. Givetvis bör härvid tillses, att statsanstalten genom utrustning med erforderliga arbetskrafter och andra resurser göres beredd för ändamålet. Om denna anordning, vilken sålunda av mig nu förordas, blir genomförd, torde därav följa, att jämväl de till föreningarna anslutna försöksgårdarna böra överföras till den statliga försöksverksamheten, i den mån överenskommelse därom kan träffas med föreningarna. Däremot ifrågasättes icke nu förvärvande för statens räkning av föreningarnas institutionslokaler.

Vad angår de statsunderstödda kurser i beteskultur och ängsskötsel, som under svenska betes- och vallföreningens medverkan hållits för konsulenter vid hushållningssällskapen, lärare vid lantbruksskolor m. fl., synes dylik verksamhet böra i framtiden omhändertagas av lantbrukshögskolan.

1931 års utredningsmän förorda, att jämväl föreningarnas upplysnings- och konsulterande verksamhet skulle undandragas statsunderstöd. I stället skulle den allmänna upplysningsverksamheten och till viss del även den rent konsulterande verksamheten omhändertagas av ett särskilt upplysningsorgan inom den statliga försöksverksamheten, varjämte förutsattes, att den konsulterande verksamheten i avsevärd utsträckning överlättes på hushållningssällskapen i landet. Ett belastande av hushållningssällskapen med den angivna uppgiften har från olika håll framkallat betänkligheter och föranlett krav på förstärkta arbetskrafter inom dessa organisationer, därest utredningsmännens förslag genomfördes. Vidare har i åtskilliga yttranden framhållits, att även om föreningarnas verksamhet i huvudsak överfördes till statligt organ, föreningarna likväl borde erhålla statsanslag för bedrivande av viss upplysningsverksamhet och för vidmakthållande bland jordbrukarna av intresset för de uppgifter, vilkas främjande varit föreningarnas ändamål.

Den nyss återgivna uppfattningen, att föreningsformen medgäve en bre-

dare kontakt med jordbrukets praktiska utövare, torde äga giltighet väsentligen i avseende å upplysnings- och propagandaverksamheten. Jag delar den meningen, att upplysning och propaganda med större framgång kan spridas genom jordbrukarsammanslutningar än genom en statsanstalt. Nu hava föreningarna förmenat, att vidmakthållandet av en sådan verksamhet förutsatte stödet av en genom föreningarna själva bedriven försöksverksamhet. En dylik åsikt har framförts jämväl av 1935 års utredningsman samt funnit uttryck i vissa av de avgivna yttrandena. Ehuru det ej må bestridas, att möjligheten till egen försöksverksamhet kan verka stimulerande på upplysnings- och propagandaverksamheten, torde det emellertid vara överdrift att påstå, att berörda verksamhetsformer med varandra äga ett oupplösligt sammanhang. De, vilka driva upplysnings- och propagandaverksamhet, böra naturligtvis sättas i tillfälle att kontinuerligt få del av vunna försöksresultaten ävensom att på nära håll följa försöksverksamheten. Härför fordras emellertid ej att de själva utöva sådan verksamhet. Det torde här få erinras, att även nu verksamheten inom föreningarna är genom befattningshavarnas olika arbetsuppgifter i väsentlig grad uppdelad i försöksverksamhet samt upplysnings- och propagandaverksamhet. Då jag tillstyrker, att föreningarna alltjämt må erhålla anslag för den del av deras nuvarande verksamhet, som avser upplysning och propaganda, utgår jag alltså från, att föreningarnas personal, särskilt kulturingenjörer och konsulenter, genom egen observation av den statliga försöksverksamhetens förlopp och genom informationer av denna verksamhets fackliga ledning i full utsträckning erhålla det material för sin uppgift, som skäligen må kunna ifrågakomma. Det bör ihågkommas, att den statliga försöksverksamheten härvid äger samma intresse som föreningarna, nämligen att, sedan sådana resultat av försöksverksamhet vunnits, att dessa kunna anses utgöra en säker ledning för de enskilda jordbrukarna vid utövningen av deras näring, resultaten snabbt föras ut till därav intresserades kännedom.

Ehuru föreningarna sålunda förutsättas icke skola vidare driva försöksverksamhet, utan på angivet sätt beredas tillgång till den statliga verksamhetens försöksanordningar, torde de däremot ej böra sakna möjlighet till upprätthållande av demonstrationsfält i erforderlig omfattning. De böra även erhålla medel för utförande av analyser för den konsulterande verksamheten, m. m. För demonstrationsändamål torde jämväl de statliga försöksgårdarna och försöksfälten böra i viss utsträckning kunna upplåtas till föreningarnas disposition. Föreningarnas allmänna upplysningsverksamhet bör förutom genom demonstrationer fullgöras genom föredrag, publikationsverksamhet i sådan press, som läses av befolkningslager, vilkas upplysande verksamheten åsyftar, och dylikt. Föreningarna torde även böra beredas tillfälle att utgiva en tidskrift för sina medlemmar.

I den statliga försöksverksamhetens uppgift torde också böra ingå skyldighet att verka för bekantgörande bland allmänheten av erhållna rön. För denna gren av verksamheten torde i tillämpliga delar kunna gälla vad nyss anförts rörande föreningarnas motsvarande uppgift. Då upplysningsverk-

samheten torde böra utövas genom den fackliga försöksledningen med dess bundenhet till arbetet vid de centrala försöksanordningarna, torde det bliva naturligt, att verksamheten närmast kommer att vända sig till konsulenter och lärare och blott mera indirekt till den breda allmänheten. Det kan givetvis förväntas, att föreningarna jämte hushållningssällskapen bliva i stånd att inom sina områden bedriva upplysningsverksamhet på sådant plan, att den statliga försöksledningens direkta upplysningsverksamhet allenast i ringa omfattning behöver tagas i anspråk.

Av 1931 års utredningsmän har föreslagits, att kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå skulle på sådant sätt inordnas i statens försöksverksamhet, att dess försöksgårdar inginge i den statliga organisationen, varest anstalten skulle bibehållas vid sin centrala verksamhet. Med hänsyn till nämnda anstalts lokalbetonade karaktär anser även jag, att anstaltens centrala verksamhet bör jämväl i fortsättningen upprätthållas på ungefär samma sätt som hittills. Men därjämte torde med hänsyn till effektiviteten av anstaltens verksamhet på ifrågavarande område anstalten böra genom statsunderstöd beredas möjlighet att behålla dess ursprungliga, genom donation tillkomna fasta försöksgård Sunderbyn. Däremot bör förutsättas, att den under nämnda försöksgård lydande Alträsk's substation, vars inrättande till största delen bekostats av statsmedel och vars drift helt och hållet bestrides av statsanslag, helt underordnas den statliga försöksverksamheten. Genom en dylik anordning torde i möjligaste grad på en gång tillgodoses såväl förefintliga ortliga försöksintressen som behovet av införlivande med den statliga verksamheten av en för övre Norrland viktig försöksgårdstyp.

Därest ledningen av försöksverksamheten, på sätt här föreslagits, tillägges en statlig organisation, är det uppenbart, att denna har att planlägga försöksverksamheten och svara för uppgjorda planers utförande. Intet hinder torde likväl böra möta för institutioner av olika slag, vilkas intressen äro inriktade på jordbruksnäringen, att hos den statliga försöksorganisationen väcka förslag om utförande av försök, som anses vara av vikt för produktionen på jordbrukets område. Även om ett sålunda väckt förslag skulle av försöksorganisationen anses vara av avsevärd betydelse och böra komma till utförande, torde, med hänsyn till redan planlagda försök inom gränserna för försöksorganisationens medelstillgång, svårigheter emellertid kunna yppa sig att få det föreslagna försöket genomfört. Det är därför min mening, att ett särskilt belopp årligen bör ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för möjliggörande i viss utsträckning genom försöksorganisationen av sådana föreslagna försök, som ansetts äga stor betydelse för produktionen, men som ej kunna komma till utförande inom ramen för de planlagda försöken. Det torde kunna förväntas, att särskilt sammanslutningar bland jordbrukare och icke minst statsunderstödda sådana begagna sig av den möjlighet, som härigenom skulle beredas, att få frågor, som uppstå under verksamhetens utövning, prövade genom metodiska försök. Genom denna anordning böra mosskulturföreningen och betes- och vallföreningen i viss utsträckning kunna till-

godose de behov av ledning för upplysningsverksamheten, som hittills skett genom de egna försöken.

Beträffande 1931 års utredningsmäns förslag angående utbyggnad av försöksgårdssystemet må erinras, att de fasta försöksgårdar, som nu tillhöra staten, tillkommit först under senare åren. Det är uppenbart, att erfarenheten av deras verksamhet ännu ej kan vara synnerligen stor. Ett statligt försöksgårdssystem torde därför böra utbyggas successivt och med stor försiktighet. Vad angår försöksverksamheten vid lantbruksskolor och lantmannaskolor synes densamma böra stimuleras liksom också den i samverkan med hushållningssällskap bedrivna lokala försöksverksamheten. Åtgärder böra vidtagas för effektivisering under den statliga försöksverksamhetens ledning av försök för fastställande under skilda jordmåns- och klimatförhållanden av odlingsvärdet av de sorter och stammar, som tillföras landets växtodling. Jag återkommer till dessa spörsmål i det följande.»

I motionerna I: 366 och II: 702 har yrkats, *dels* att svenska mosskulturföreningen bibehåller sina försöksgårdar Flahult och Gisselås, *dels* att svenska mosskulturföreningen samt svenska betes- och vallföreningen fortsätta sin försöksverksamhet under statens ledning, *och dels* att dessa båda föreningar sammanslås.

Motionerna I: 370 och II: 713 avse *dels* att kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå bibehåller Alträskis försöksgård i sin ägo, *dels ock* att anstalten fortsätter sin lokala försöksverksamhet.

b. Husdjursskötseln.

1935 års utredningsman har förutsatt, att husdjursförsöksverksamheten — i enlighet med 1931 års riksdagsbeslut — förlades till Ultuna eller i dess omedelbara närhet. Den centrala försöksverksamheten borde emellertid enligt utredningsmannens mening kompletteras med vissa försök i Sydsverige, vilka borde förläggas till Alnarpsinstitutet. En filialstation för husdjursförsök borde ordnas vid Alnarps egendom.

Utredningsmannen har framhållit, att erforderliga försöksdjur kunde utgöras antingen av sådana, som vore i statens ägo och funnes till omedelbar, fri och bestående disposition, eller också av djur inom besättningar, tillhöriga enskilda jordbrukare, med vilka försöksorganet träffat uppgörelse om försöks utförande. I sådant hänseende vore med enskildas besättningar jämförbara besättningar å sådana statens gårdar, som hade anslagits för vissa särskilda ändamål, såsom exempelvis Svartsjö.

Verksamhetens uppgifter torde enligt utredningsmannens mening i allmänhet få anses bestå i utredning av frågor rörande husdjurens avel samt deras utfodring och vård.

Svinstamkontrollen borde inorganiseras i försöksverksamheten.

Härjämte torde böra upptagas utfodrings- och uppfödningförsök med sådana smådjur som kaniner och s. k. pälsdjur.

Sveriges rävuppfödarens riksförbund, förening u. p. a., har i en den 27 september 1935 till jordbruksdepartementet inkommen skrift hemställt om åtgärder för anläggande av en försöksgård för rävuppfödning.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»I överensstämmelse med vad jag uttalat beträffande försöksverksamheten på växtodlingens område, torde ej heller i fråga om husdjursförsöken anledning finnas att frånga den uppfattning, vartill statsmakterna kommo i samband med beslutet om den högre lantbruksundervisningens omorganisation, eller att den centrala statliga försöksverksamheten bör förläggas till Ultuna. Likaledes biträder jag utredningsmannens mening att en fast försöksverksamhet på husdjursområdet bör under ledning av den centrala försöksorganisationen vid Ultuna i viss utsträckning komma till stånd även vid Alnarp. Såsom tillgångar för husdjursförsöken torde till en del jämväl kunna tjäna de huvudsakligen för växtodlingsförsök inrättade statliga försöksgårdarna. Men erforderligt torde vara att även efter utbyggandet av de fasta försöksresurser, till vilka jag i en annan avdelning torde få återkomma, försök utföras å djurbesättningar tillhörande enskilda personer i olika delar av landet.

I fråga om den statliga husdjursförsöksverksamhetens uppgifter anser jag mig i stort sett kunna biträda utredningsmannens förslag. Verksamheten bör sålunda huvudsakligen avse utfodringsspörsmål, medan däremot avelsproblem, med vilka institutet för husdjursförädling är sysselsatt, samt avkastningskontroll beträffande höns, som med stöd av statsbidrag utövas av Sveriges fjäderfäavelsförening, i huvudsak icke böra omfattas av verksamheten.

Ett avsteg från uppfattningen att husdjursförsöken böra hava utfodringsfrågor till föremål innebär utredningsmannens förslag om svinstamkontrollens inorganiserande i försöksverksamheten. Ehuru nämnda kontroll, avseende undersökningar å avkomman efter avelssvin för utrönande av olika avelsbesättningsars och avelsdjurs värde, under ett antal år handhafs av centralanstaltens husdjursavdelning, vars verksamhet i huvudsak torde fortsättas vid Ultuna, är jag tveksam, huruvida den föreslagna anordningen kan anses i längden rationell. I avvaktan på närmare undersökning om lämpligaste sättet för svinstamkontrollens utövande torde denna kontrollverksamhet icke böra upptagas bland husdjursförsökens bestående uppgifter, utan torde, såsom hittills, tillsvidare särskilt anslag böra utgå för berörda ändamål.

Då fråga särskilt väckts om försöksverksamhet på fårskötselns område, torde det få framhållas, att denna försöksverksamhet i enlighet med det anförda ligger inom den statliga försöksverksamhetens sfär huvudsakligen såvitt försöken avse utfodringsfrågor och därmed sammanhängande produktionsekonomiska spörsmål. Dessa böra följaktligen vinna beaktande vid planläggningen av husdjursförsöken inom ramen av de medel, som för berörda försök anvisas.

Det sist sagda torde även gälla beträffande den av Sveriges rävuppfödarens riksförbund gjorda framställningen om anordnande av försök vid Ultuna med rävar. Dylika försök torde vara av vikt särskilt med hänsyn därtill, att den för ett stort antal medborgare betydelsefulla näringsgren, som rävuppfödningen utgör, har allenast en kortvarig utveckling bakom sig, och att följaktligen endast en förhållandevis liten erfarenhet föreligger som stöd för verksamheten. Hinder torde sålunda ej böra möta, att jämväl försök med nu ifrågavarande slag av djur upptagas å den statliga husdjursförsöksverksamhetens program. Även kaniner och andra s. k. pälsdjur än rävar torde, såsom 1935 års utredningsman föreslagit, kunna omfattas av verksamheten.

Beträffande möjligheter för intresserade jordbrukare eller jordbrukssammanslutningar att kunna påkalla försök rörande aktuella problem hänvisas till vad jag därom yttrat i samband med jordbruksförsöken.»

I motionen II: 610 har hemställts om utredning för anläggande av en fast försöksgård för fåraveln, helst i närheten av Ultuna lantbrukshögskola.

c. Trädgårdsodlingen.

1931 års utredningsmän hava framhållit, att, i motsats till vad som gällde beträffande växtodlingsförsöken, möjligheterna att få till stånd en enhetlig organisation vore i hög grad förenklade därav, att endast två slag av mera permanent försöksverksamhet på ifrågavarande område förefunnos, nämligen köksväxtförsöken vid Alnarps trädgårdar och Sveriges pomologiska förenings fruktodlingsförsök, ävenledes i stort sett förlagda till samma plats. Utredningsmännen hava därför ansett det ej kunna bli fråga om annat än att på grundval av den redan igångsatta verksamheten bygga upp den organisation, som enligt utredningsmännens mening borde omfatta all försöksverksamhet på trädgårdsområdet.

Utredningsmännen hava förordat, att i första hand behovet av försök på fruktodlingens och köksväxtodlingens områden tillgodosåges, men de hava tillika framhållit att även odlingen av prydnadsväxter hade en utomordentligt stor betydelse inom den svenska hortikulturen, och att dylik odling alltför väl behövde stödet av en ordnad försöksverksamhet. Med hänsyn till de stora kostnader, som skulle vara förenade med upprättande av en fullt modern avdelning för den försöksverksamhet, som i sagda avseende kunde krävas, har något förslag härutinnan likväl ej framlagts. Utredningsmännen hava i stället uttalat, att trädgårdsodlarnas intressen i detta avseende skulle i viss mån kunna främjas med jämförelsevis enkla åtgärder. Sålunda skulle en del smärre försök kunna utföras vid Alnarpsinstitutets trädgårdsavdelning, och bland dessa försök finge i främsta rummet nämnas prövning av nyare arter och sorter av prydnadsväxter under glas. Likaså skulle man kunna pröva prydnadsbuskar och vissa träd samt en hel del ett- och fleråriga prydnadsväxter på kalljord.

Såsom förläggningssort för försöksverksamheten på trädgårdsområdet har föreslagits Alnarp.

Härjämte borde upprättas tre fasta trädgårdsförsöksstationer, nämligen en i Stockholmstrakten, en i närheten av Göteborg och en tredje i Sundsvallsstrakten.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»I likhet med utredningsmännen anser även jag, att all statlig försöksverksamhet på trädgårdsodlingens område bör ledas genom en till Alnarp förlagd central organisation. I denna verksamhet torde de trädgårdsförsök, som hittills med särskilt statsbidrag utförts vid Alnarp, böra uppgå. Mot försöksverksamhetens föreslagna uppgifter har jag i princip icke något att erinra. Dock torde böra framhållas, att på samma sätt som den nu med statsunderstöd bedrivna försöksverksamheten vid Alnarps trädgårdar jämväl avser förädling av köksväxter, så synes dylik förädlingsverksamhet böra företagas även efter genomförandet av den föreslagna organisationen på området, i den mån så kan ske inom ramen för de för trädgårdsförsöksverksamheten anvisade medlen. Under samma förutsättning synes även odlingen av prydnadsväxter böra beredas stöd av försöksverksamheten.

Efter inrättandet av den statliga organisationen på trädgårdsodlingens område bör — i anslutning till den ståndpunkt, jag intagit beträffande svenska betes- och vall- samt svenska mosskulturföreningarna — Sveriges pomologiska förening, som nu utför försöksverksamhet med bidrag av statsmedel, ej vidare erhålla dylikt understöd för försöksändamål. Föreningen torde däremot alltjämt böra få åtnjuta statsbidrag till sin allmänna upplysningsverksamhet. Jag återkommer till frågan härom i en senare avdelning.»

3. Den centrala statliga försöksverksamheten.

a. Jordbruks- och husdjursförsökens allmänna organisation.

1931 års utredningsmän ha föreslagit upprättandet av en statens lantbruksförsöksanstalt under ledning av en särskild styrelse. Anstalten skulle omfatta tre avdelningar, en jordbruksavdelning, en husdjursavdelning samt en administrations- och upplysningsavdelning. I spetsen för varje avdelning borde stå en föreståndare. Såsom chef för anstalten skulle fungera föreståndaren för administrations- och upplysningsavdelningen, vilken borde hava överdirektörs tjänsteställning.

1935 års utredningsman har framlagt tre alternativa förslag till den statliga försöksverksamhetens för *husdjursförsök* anordnande. *Alternativ I* har betecknats såsom åtskild men samarbetande försöks- och undervisningsverksamhet, *alternativ II* såsom samorganiserad försöks- och undervisningsverksamhet samt *alternativ III* såsom fristående försöksverksamhet.

Enligt *alternativ I* skulle lantbrukshögskolaus nuvarande tre husdjursinstitutioner bibehållas i huvudsak vid nuvarande organisation och nuvarande arbetsuppgifter. Särskilt skulle praktiskt taget all undervisning

knytas till dem. Inom lantbrukshögskolan och alltså under dess styrelse men med relativt fri ställning skulle upprättas en ny (fjärde) husdjursinstitution benämnd institutionen för husdjursförsök vid lantbrukshögskolan. Denna skulle hava att svara för hithörande försöksverksamhet och skulle för detta ändamål disponera över huvuddelen av de tillgängliga försöksresurserna, men skulle i det närmaste vara fri från undervisningsskyldighet. Det förutsattes dock, att de ledande befattningshavarna å försöksinstitutionen skulle giva en kortare föreläsningsserie, en var cirka 10 timmar årligen, angående försöken samt demonstrera dessa för lantbrukshögskolans elever. Noggrant borde sörjas för ett gott samarbete mellan å ena sidan försöksinstitutionen och å andra sidan de mera undervisningsmässigt betonade husdjursinstitutionerna vid högskolan. De senare borde få tillfälle att även bedriva viss försöksverksamhet.

Försöksinstitutionen borde vara skyldig att mottaga och, i samarbete med vederbörande professorer i undervisningsämnen, i försöksverksamhet handleda licentiatstuderande. Ett försöksråd och högskolans styrelse borde giva sådana anvisningar angående försöksresursernas användande, att berättigade intressen bleve tillgodosedda och slitningar mellan olika institutioner om möjligt förebyggdes. Vidare borde försöksinstitutionen arbeta oberoende av högskolans lärarråd liksom nu vore fallet med den under högskolans styrelse lydande Ultuna egendom och lantbruksskola.

I fråga om *jordbruksförsöken* har utredningsmannen ej framlagt olika alternativ, utan allenast föreslagit en organisation motsvarande den enligt alternativ I beträffande husdjursförsöken angivna. Några jämförelser i avseende å kostnader vid olika organisationsformer föreligga därför ej här.

De sammanlagda årskostnaderna för genomförande av husdjursförsök enligt alternativ I ha beräknats till 220,000 kronor och enligt alternativ II till 212,000 kronor.

Engångskostnaderna för genomförande av alternativ I hava av utredningsmännen beräknats till 800,000 kronor eller i händelse av vissa ifrågasatta förbättringar vid utförandet av föreslagna nybyggnader till 835,000 kronor. Vid alternativ II har beräknats en minskning i dessa kostnader med sammanlagt 28,000 kronor.

Lantbrukshögskolans styrelse har i yttrande över 1935 års utredningsmans förslag i huvudsak anslutit sig till alternativ I samt därvid anfört bland annat följande.

Även enligt alternativ I förutsattes, att de ledande befattningshavarna vid den föreslagna försöksinstitutionen, nämligen institutionsföreståndaren och de två laboratorerna handhade undervisningsuppgifter. Dessa inskränkte sig emellertid till föreläsningsserier å c:a 10 timmar årligen angående försöken jämte demonstrationer. Den undervisning, som sålunda föresloges att påläggas dessa befattningshavare, vore ej av den omfattning, att deras huvudsakliga verksamhet därigenom förrycktes. Ej heller kunde den enligt detta alternativ erforderliga skyldigheten för ifrågavarande befattningshavare att i samarbete med vederbörande professorer i undervisningsämnen handleda licentiatstuderande inverka väsentligt hindrande på försöksverksamheten. Då behov uppstode för sådana studerande att följa försök, som ej bedreves vid undervisningsinstitutionerna, stode det klart för styrelsen, att de studerande borde beredas tillfälle att utföra dessa försök å vederbörande försöks-

avdelning. Styrelsen ansåge sig helt kunna räkna med densamma underställ-
da befattningshavares lojalitet för en fruktbar samverkan mellan undervis-
ningens och försöksverksamhetens målsmän till fromma för här avsedda
studerandes vetenskapliga forskning. Ett motsatt förhållande skulle leda till
den dubbeluppsättning av försöksanordningar, som styrelsen ansåge böra
undvikas.

Departementschefen har i denna del huvudsakligen anfört följande.

»Den anknytning till lantbrukshögskolan, som skulle följa enligt 1931 års
riksdagsbeslut om försöksverksamhetens på jordbruks- och husdjursområdena
förläggning till Ultuna, avsågs ej skola bliva av allenast lokal natur. Jämväl
i organisatoriskt hänseende åsyftades ett sammanförande av lantbrukshög-
skolan och försöksorganisationen, i det bådas verksamhet, som till stor del
förutsatte gemensamma resurser, skulle sortera under samma styrelse. Det
förslag om särskild styrelse för försöksorganisationen, vilket framlagts av
1931 års utredningsmän, innebär därför ett väsentligt avsteg från förutsätt-
ningarna vid 1931 års riksdag. Den enligt nämnda förslag uppkomna klyf-
tan mellan lantbrukshögskolan och försöksverksamheten markeras än mer
genom anordnandet av försöksverksamhetens organisation i övrigt som en
sluten administrativ enhet. Denna organisationsform förutsätter helt natur-
ligt i princip egna tillgångar, även där ett gemensamt begagnande av sådana
till undvikande av kostsamma dubbeluppsättningar synes ligga närmast till
hands. Såsom framgår av återgivna yttranden över förslaget har detta ock-
så, i vad däri förordats skilda styrelser för lantbrukshögskolan och försöks-
organisationen, allmänt mött invändningar, varjämte i flertalet av yttran-
dena givits uttryck åt uppfattningen, att en närmare anknytning även i öv-
rigt mellan högskolan och försöksverksamheten borde komma till stånd.

Sistnämnda uppfattning delas av mig, och detta ej blott därför, att
gemensam ledning och i avsevärd utsträckning gemensamma materiella re-
surser för båda ifrågakvarande verksamhetsgrenar utan tvivel möjliggöra de
lägsta driftkostnaderna. Jag anser tillika, och framfört allt, att undervis-
ningsverksamheten och i samband därmed bedriven forskning på lanthus-
hållningens område samt den på samma område inriktade försöksverksam-
heten genom ett närmare sammanförande erhålla bättre förutsättningar att
tillfredsställande fylla sina uppgifter. Det har i åtskilliga av de avgivna
yttrandena särskilt framhållits nyttan ur högskolans och undervisningens
synpunkt av det krafttillskott ett tillförande till högskolan av den praktiska
försöksverksamheten skulle utgöra. Av vad jag redan anfört torde framgå,
att jag tillfullo biträder en sådan mening. Även lantbrukshögskolans verk-
samhet torde böra väsentligen vara inriktad på praktiska mål. För dessas
uppnående erfordras emellertid ingående studium av teoretiska discipliner,
vilka bilda grundlag för lösande av praktiska uppgifter. Men är det riktigt,
att teoretisk och praktisk verksamhet komplettera varandra på undervisning-
ens och den i samband därmed stående forskningens område, bör motsva-
rande gälla beträffande den vid högskolan bedrivna forskningen, å ena si-

dan, och den på mera omedelbart praktiska uppgifter inriktade försöksverksamheten, å den andra. Det torde härvid böra ihågkommas, att centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, vars uppgift angivits vara att genom försök och utredningar lösa praktiska spörsmål, före lantbrukshögskolans tillkomst i sig inneslöt avdelningar för teoretisk verksamhet inom kemiens, botanikens och bakteriologiens områden. Dessa avdelningar hava alltså inrättats emedan de ansetts behövliga för försöksverksamheten. Med denna erfarenhet för ögonen torde det vara befogat påstå, att liksom en anknytning till lantbrukshögskolan av försöksverksamheten på lantbruksområdet skulle i hög grad gagna högskolans verksamhet, på samma sätt skulle försöksverksamheten vinna i effektivitet genom en sådan anordning.

Då jag alltså förordar en närmare samverkan mellan lantbrukshögskolan och försöksverksamheten, måste frågan om sättet härför övervägas. Härvid må erinras om de alternativa förslag, som framställt av 1935 års utredningsman i betänkandet angående husdjursförsöksverksamheten. Jag torde därvid få bortse från hans såsom alternativ III betecknade linje, vilken i princip innebär ett förslag, som jag enligt det anförda funnit oantagbart.

Vid en jämförelse ur kostnadssynpunkt mellan alternativ I och II visar det sig, att de beräknade såväl engångskostnaderna som sammanlagda årskostnaderna skulle vid genomförande av alternativ II ställa sig något lägre än vid en lösning enligt alternativ I. I själva verket äro skillnadsbeloppen så små, att de vid ett ställningstagande till förslagen knappast kunna anses giva utslag till förmån för det ena eller det andra alternativet. Härtill kommer att en dylik jämförelse på grundval av det föreliggande utredningsmaterialet är möjlig allenast i avseende å organisationen av husdjursförsöksverksamheten, då alternativa förslag ej utförts beträffande jordbruksförsöksverksamheten. Det torde emellertid vara befogat utgå från, att en organisation av sistnämnda försöksverksamhet enligt alternativ II ej heller skulle medföra väsentliga olikheter ur kostnadssynpunkt i jämförelse med alternativ I.

Med hänsyn till det anförda torde frågan om det inbördes företrädet mellan alternativen I och II få bedömas huvudsakligen ur synpunkten av alternativens praktiska lämplighet. Det torde härvid kunna sägas, att den samverkan mellan högskolan och försöksverksamheten, jag nyss förordat, skulle mest fullständigt uppnås enligt alternativ II. Men enligt min mening, vilken jag delar med de flesta av dem, som yttrat sig över de gjorda utredningarna, skulle detta alternativ föra för långt och innebära stora risker för både undervisning och försöksverksamhet genom splittring av de ledande befattningshavarnas uppgifter. Berörda olägenheter skulle undvikas genom tillämpning av alternativ I, utan att därför det mera väsentliga av de fördelar, alternativ II vill vinna, torde behöva gå förlorat.

På grund av vad nu anförts tillstyrker jag — i huvudsaklig överensstämmelse med alternativ I av 1935 års utredningsmans förslag — att såsom centralorgan för försöksverksamheten inrättas vid lantbrukshögskolan två särskilda institutioner, underställda högskolans styrelse men med avgränsade uppgifter, den ena för jordbruksförsök, den andra för husdjursförsök. Den

från högskolans övriga institutioner avvikande ställning dessa institutioner komme att intaga, torde föranleda, att deras utgifter och inkomster böra regleras i specialstater ungefär på motsvarande sätt, som nu sker beträffande de till centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet hörande avdelningarna. Något hinder torde ej heller böra möta, att försöksinstitutionernas särställning utåt markeras genom särskilda från undervisningsväsendets terminologi avvikande beteckningar, exempelvis »anstalten för jordbruksförsök» och »anstalten för husdjursförsök». — — —

I anslutning till vad lantbrukshögskolans styrelse framhållit torde hinder ej möta, att försöksinstitutionernas ledande befattningshavare under ett mindre antal timmar årligen vid högskolan föreläsa rörande försöken och i samband därmed utföra lämpliga demonstrationer av desamma, under förutsättning att deras egentliga uppgift därigenom ej åsidosättes. Likaledes synes det naturligt, att lantbrukshögskolans studerande, som bereda sig för agronomie licentiatexamen, erhålla tillfälle att å försöksavdelningarna under behörig ledning utföra egna studieuppgifter.

Genom försöksinstitutionernas inlemmande i lantbrukshögskolans organisation behöva frågor ej uppkomma om särskild chef för dessa institutioner. Liksom cheferna för högskolans undervisningsinstitutioner stå under gemensam ledning av högskolans rektor, blir detta fallet jämväl med cheferna för försöksinstitutionerna. Ej heller torde behov uppstå av särskild administrations- och upplysningsavdelning för försöksverksamheten, då genom en samverkan mellan högskolans centrala ledning och fackavdelningarna, såsom i ett senare sammanhang skall närmare angivas, de uppgifter torde kunna i erforderlig utsträckning bestridas, vilka avsetts skola åvila sådan avdelning.

Vissa nu omnämnda för båda försöksinstitutionerna gemensamma behov, såsom av driftslaboratorium, bibliotek och kameral förvaltning, torde tillgodoses i gemenskap med lantbrukshögskolan. Det torde vara naturligt, att för tryggande av den föreslagna samorganisationen förstärkta resurser tillföras högskolan.

Anförda synpunkter på försöksverksamhetens allmänna organisation avse allenast att angiva de yttre linjerna för densamma samt att utgöra en grund för bestämmande av organisationens behov av arbetskrafter, lokaler och andra resurser. Åt Kungl. Maj:t torde böra överlämnas att i samverkan med lantbrukshögskolans ledning utfärda närmare bestämmelser om försöksverksamhetens anordning inom ramen av den utav statsmakterna fastställda huvudplanen.»

b. Huvudlinjer för organisation av institutionen för jordbruksförsök.

1931 års utredningsmän ha beträffande den föreslagna jordbruksavdelningen vid jordbruksförsöksanstalten förutsatt, att denna skulle i huvudsak arbeta med samma uppgifter, som förut tillkommit centralanstaltens jordbruksavdelning. Utredningsmännen ha vidare föreslagit inrättande av fyra underavdelningar vid jordbruksavdelningen, nämligen en för kulturteknik

och mosskultur, en för gödsling och kalkning, en för allmän växtodling och ogräsbekämpning samt en för betes- och vallodling.

1935 års utredningsman, som förordat svenska mosskulturföreningens samt svenska betes- och vallföreningens bibehållande vid sin nuvarande verksamhet, har, efter förutskickande att den av honom föreslagna jordbruksinstitutionen borde ledas av en befattningshavare i professors ställning med två förste försöksledare såsom hans närmaste män, beträffande institutionens organisation anfört i huvudsak följande.

Det förutsattes, att de tre förnämsta befattningarna (tjänsterna såsom föreståndare och förste försöksledare) komme att innehavas av framstående försöksmän med olika specialkunskaper. Sålunda torde en böra vara specialist inom försöksområdet beträffande jordbearbetning och ogräsbekämpning, en i gödsling och kalkning samt den tredje inom området för växtodling i allmänhet. — Utredningen hade ansett sig ej böra föreslå en bestämd uppdelning av institutionen i underavdelningar. De olika arbetsområdena grepe in i varandra, och huvudvikten i arbetet måste läggas än på det ena och än på det andra specialområdet. En viss frihet i organisationen vore därför att föredraga. Detta vore även påkallat med hänsyn därtill, att ett flertal försök torde komma att utföras såsom kombinerade försök sålunda, att två eller flera faktorer samtidigt varierades, t. ex. kombinerade sort- och gödslingsförsök. — Givetvis borde föreståndaren vara chef för institutionen samt för de statliga försöksgårdarna, men det förutsattes, att han i avseende å fackarbetet låte de två första försöksledarna intaga en ganska självständig ställning.

Departementschefen har i denna del bland annat anfört följande.

»De försöksuppgifter, som skola åvila institutionen för jordbruksförsök, synas i huvudsak böra överensstämma med dem, som 1931 års utredningsmän ansett böra tillkomma jordbruksavdelningen i den av dem föreslagna statens lantbruksförsöksanstalt. Då, såsom även utredningsmännen framhållit, de olika grenarna av ifrågavarande försöksverksamhet alltid i viss mån sträcka sig ut över sina egentliga områden, torde det enligt min mening vara lämpligast att ej avgränsa olika slag av jordbruksförsök inom underavdelningar, på sätt utredningsmännen föreslagit. De arbetskrafter, som ställas till förfogande å försöksinstitutionen, böra med större frihet kunna användas för olika försöksuppgifter allt efter behov och personliga förutsättningar. Det är uppenbart, att avdelningens ledande befattningshavare skola utses med hänsyn till deras skicklighet att handhava vissa bestämda huvuduppgifter inom institutionen, men organisationen bör ej utgöra hinder för en rationell användning av arbetskrafter, som till äventyrs äro skickade att lösa uppgifter inom skilda specialområden.

Då förslag i vissa av de avgivna yttrandena framställts, att försöksuppgifter inom hydroteknikens område borde avskiljas från försöksinstitutionen och tilläggas lantbrukshögskolans hydrotekniska institution, må erinras, att, enligt vad jag förut anfört, försöksinstitutionernas arbetsuppgifter principiellt ej torde böra överföras till undervisningsinstitutionerna. I enlighet härmed torde ock den försöksverksamhet på hydroteknikens område, som

ej kan anses utgöra sådan forskning, som förutsättes för högskoleundervisningens behöriga utövande, böra stå under ledning av försöksinstitutionen. Det må emellertid understrykas, att den föreslagna organisationen av försöksverksamheten överhuvud taget förutsätter ett nära samarbete mellan försöksverksamhetens och den högre lantbruksundervisningens målsmän.

c. Huvudlinjer för organisation av institutionen för husdjursförsök.

1935 års utredningsman har föreslagit, att den statliga verksamheten för husdjursförsök huvudsakligen borde omfatta husdjurens utfodring och skötsel, samt att samtliga de djurslag, som hava direkt betydelse för jordbruket, främst nötkreatur, svin och höns, men även får, getter, hästar, andra fjäderfän än höns samt slutligen kaniner och pälsdjur borde vara föremål för iakttagelser inom försöksverksamheten. Hithörande uppgifter skulle alltså med tillämpning i huvudsak av omförmälda alternativ I åvila institutionen för husdjursförsök vid lantbrukshögskolan. Vidare må erinras, att, enligt samma alternativ, lantbrukshögskolans nuvarande tre husdjursinstitutioner skulle bibehållas vid hittillsvarande organisation och arbetsuppgifter men beredas vissa resurser för utförande av självständiga försök, huvudsakligen med fjäderfä, kaniner och andra smådjur, men ock under vissa förutsättningar med större djur.

Enligt alternativ I har föreslagits att institutionen för husdjursförsök vid lantbrukshögskolan skulle förestås av en professor, vilken närmast skulle svara för en av institutionens fackavdelningar, exempelvis den som sysslade med försök rörande nötkreatur och andra idisslare samt hästar, och dit huvuddelen av institutionens betesförsök — även sådana med kaniner — jämväl borde förläggas. Vidare borde till försöksinstitutionen knytas ytterligare två särskilt kvalificerade försöksmän, varav den ene borde förestå institutionens avdelning för svin och den andre, såsom specialist å höns, dess fjäderfäavdelning. Dessa båda avdelningsföreståndare — som visserligen skulle underställas professorn, men dock borde inom sina fackområden få intaga en ganska fri och självansvarig ställning — borde hava laborators ställning.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Institutionen för husdjursförsök torde helt naturligt böra organiseras enligt samma grunder som institutionen för jordbruksförsök. Sålunda bör försöksverksamheten ej såsom 1935 års utredningsman föreslagit uppdelas på olika avdelningar. I stället böra av skäl, som jag angivit beträffande jordbruksförsöksinstitutionens organisation, även till nu ifrågavarande institution knytas arbetskrafter, vilka äro särskilt skickade för olika erforderliga specialuppgifter, men vilka därjämte allt efter behov och personliga förutsättningar kunna tagas i anspråk för andra uppgifter inom institutionens verksamhetsområde. Såsom utredningsmannen föreslagit böra främst ifrågakomma specialister för försök med nötkreatur, höns och svin, men även den

försöksverksamhet, som avser får, getter, hästar, andra fjäderfän än höns samt kaniner och pälsdjur, bör vid valet av arbetskrafter ägnas tillbörlig uppmärksamhet. Det uttalande jag i samband med frågan om organisationen av institutionen för jordbruksförsök gjort rörande förhållandet mellan försöksverksamhetens och den högre lantbruksundervisningens målsmän äger giltighet även i avseende å institutionen för husdjursförsök.»

d. Trädgårdsförsökens allmänna organisation.

1931 års utredningsmän ha förordat inrättande av en till Alnarp förlagd statens trädgårdsförsöksanstalt. Denna har ansetts böra organiseras på tre avdelningar, nämligen en administrations- och upplysningsavdelning, en fruktodlingsavdelning samt en köksväxtavdelning.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Av huvudsakligen samma skäl, som legat till grund för mitt förslag, att jordbruks- och husdjursförsöken skola inordnas såsom särskilda institutioner i lantbrukshögskolan och därigenom sortera under lantbrukshögskolans styrelse, förordar jag, att de med förläggning till Alnarp föreslagna trädgårdsförsöken böra inorganiseras i Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut och sålunda underställas detta instituts styrelse. Med hänsyn till vid nämnda institut för närvarande rådande förhållanden finner jag lämpligast, att, tillsviðare, trädgårdsförsöken läggas under institutets trädgårdsavdelning. Härav följer, att tillsviðare trädgårdsavdelningens föreståndare, såsom även utredningsmännen med deras organisationsplan föreslagit, blir chef för försöksverksamheten. Särskild avdelning för administration och upplysning anser jag icke böra ifrågakomma. Den kamerala verksamhet, som enligt utredningsmännens förslag skulle åvila denna avdelning, torde böra fullgöras av institutets kamrerare. Likaledes torde för försöksverksamheten knappast böra beräknas större biblioteksresurser, än att dessa kunna handhavas i gemenskap med institutets bibliotek. Publikationsverksamheten bör besörjas huvudsakligen genom de ledande fackliga befattningshavarna. Å dessa torde jämväl tillsynen av såväl centrala som lokala försöksanordningar böra vila. För administrationen bör likväl i någon utsträckning särskild arbetskraft beräknas.

Någon organisatorisk uppdelning av trädgårdsförsöken på fackliga underavdelningar läser lika litet erfordras som beträffande jordbruks- och husdjursförsöken. Däremot böra försökens ledare vara specialister särskilt i avseende å vart och ett av de två huvudområden, försöken omfatta, nämligen fruktodlingen och köksväxtodlingen.

I likhet med vad jag angivit i samband med förslaget till allmän organisation av jordbruks- och husdjursförsöken torde det få förutsättas, att närmare föreskrifter om trädgårdsförsökens anordning lämnas av Kungl. Maj:t inom ramen av den huvudplan, som fastställes av statsmakterna.»

4. Försöksgårdar, försöksstationer och lokala försök.

a. Jordbruksområdet.

1931 års utredningsmän ha föreslagit, att landets försöksgårdsfråga ordnades, dels genom att ett mindre antal nya försöksgårdar inrättades, dels genom att de statsunderstödda föreningarnas försöksgårdar inordnades i systemet, dels genom att detta i mån av behov kompletterades genom anordnande av fasta försöksfält i första hand på därtill lämpliga lantman- och lantbruksskolor (s. k. fasta försöksstationer).

Landet borde för detta ändamål indelas i följande sju försöksdistrikt.

1. *Södra försöksdistriktet*: Malmöhus, Kristianstads, Hallands och Blekinge län;
2. *Sydöstra försöksdistriktet*: Kronobergs, Jönköpings, Kalmar, Östergötlands och Gotlands län;
3. *Sydvästra försöksdistriktet*: Skaraborgs, Älvsborgs samt Göteborgs och Bohus län;
4. *Mälar- och Hjälmarmrådets försöksdistrikt*: Örebro, Södermanlands Stockholms, Uppsala och Västmanlands län;
5. *Bergslagsområdets försöksdistrikt*: Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs län;
6. *Nedre Norrlands försöksdistrikt*: Västernorrlands och Jämtlands län; samt
7. *Övre Norrlands försöksdistrikt*: Västerbottens och Norrbottens län.

Såsom ett synnerligen starkt skäl för denna distriktsindelning talade bland annat den omständigheten, att indelnigen i huvudsak överensstämde såväl med de s. k. lantbruksmötesdistrikten som med distrikten för Sveriges utsädesförenings filialorganisation.

Utredningsmännen ha vidare föreslagit följande försöksgårdssystem.

Södra försöksdistriktet.

1. Råby försöksgård, Malmöhus län, moränlera;
2. Åsums försöksgård, Kristianstads län, sandjord.

Sydöstra försöksdistriktet.

3. Flahults försöksgård, Jönköpings län, torv- och sandjord;
4. Köpetorps försöksgård, Östergötlands län, mullrik, styv lera (dungjord);
5. Roma försöksgård, Gotlands län, kalkrik moränlera och torvjord.

Sydvästra försöksdistriktet.

6. Lanna försöksgård, Skaraborgs län, mullhaltig mellanlera.

Mälar- och Hjälmarmrådets försöksdistrikt.

7. Ultuna försöksgård, Uppsala län, styv lera, lättlera och svämpera; denna försöksgård skall jämväl utgöra en husdjursförsöksgård.

Bergslagsområdets försöksdistrikt.

8. Uddeholms försöksgård, Värmlands län, sand och molera;
9. Kungsgårdens försöksgård, Gävleborgs län, lerjord.

Nedre Norrlands försöksdistrikt.

10. Offers försöksgård, Västernorrlands län, mjällera;
11. Gisselås försöksgård, Jämtlands län, torvjord.

Övre Norrlands försöksdistrikt.

12. Brattby försöksgård, Västerbottens län, mullrik finmo och mjåla;

13. Sunderbyns försöksgård med Alträsk, Norrbottens län, sand- och mulljord samt torvjord.

Utredningsmännen hava härjämte framställt följande förslag om komplettering av de fasta försöksgårdarnas verksamhet inom de olika distrikten.

1. Södra försöksdistriktet.

a) *Försöksstationer.*

Vilans lantmannaskola (Malmöhus län), Fridhems lantmannaskola, Svalöv (Malmöhus län), Bollerups lantbruksskola (Kristianstads län), Önnestads lantmannaskola (Kristianstads län), Osby lantmannaskola (Kristianstads län), Katrinebergs lantmannaskola (Hallands län) samt Bräkne-Hoby lantmannaskola (Blekinge län).

b) *Försöksfält.*

Vid Norra Vram (Malmöhus län) å styv lera, i mellersta Halland och i västra Blekinge å sandjord.

2. Sydöstra försöksdistriktet.

a) *Försöksstationer.*

Grimslövs lantmannaskola (Kronobergs län), St. Segerstads lantmannaskola (Jönköpings län), Högsby lantmannaskola (Kalmar län), Bjärka-Säby lantbruksskola (Östergötlands län), Lunnevads lantmannaskola (Östergötlands län) samt Hemse lantmannaskola (Gotlands län).

b) *Försöksfält.*

Vid Mörbylånga å Öland, å Vadstenaslätten å moränlera, å Vikbolandet å styv lera samt vid Singeshult i Vrå socken av Kronobergs län.

3. Sydvästra försöksdistriktet.

Försöksstationer.

Klagstorps lantbruksskola (Skaraborgs län), Fristads lantmannaskola (Älvsborgs län), Sätilla lantmannaskola (Älvsborgs län) samt Dingle lantmannaskola (Göteborgs och Bohus län).

4. Mälar- och Hjälmareområdets försöksdistrikt.

Försöksstationer.

Fellingsbro lantmannaskola (Örebro län), Kävesta lantmannaskola (Örebro län), Ulvhälls lantbruksskola (Södermanlands län), Berga lantbruksskola (Stockholms län), Tomta lantbruksskola (Västmanlands län) samt Sala lantmannaskola (Västmanlands län).

5. Bergslagsområdets försöksdistrikt.

Försöksstationer.

Varnäs lantbruksskola (Värmlands län), Västra Värmlands lant- och skogsmannaskola, Kyrkerud (Värmlands län), Vassbo lantbruksskola (Kopparbergs län) samt Mora lantmannaskola (Kopparbergs län).

6. Nedre Norrlands försöksdistrikt.

a) *Försöksstationer.*

Hussborgs lantmannaskola (Västernorrlands län), Nordviks lantbruksskola (Västernorrlands län), Själevads lantmannaskola (Västernorrlands län) samt Torsta lantmannaskola (Jämtlands län).

b) *Försöksfält.*

Vid Medstugan (Jämtlands län).

7. Övre Norrlands försöksdistrikt.

Degerfors lantmannaskola (Västerbottens län), Umeå lantbruksskola (Västerbottens län), Grans lantmannaskola (Norrbottnens län) samt Matarengi lantmannaskola (Norrbottnens län).

Till försöksstationer borde utses 30 skolor. På varje skola skulle i medeltal utläggas sex försök. Om det räknades med 150 kronor såsom skälig ersättning för varje försök, skulle den årliga kostnaden härför uppgå till 30,000 kronor.

De årliga kostnaderna för upprätthållande av det föreslagna försöksgårdssystemet skulle utgöra

för avlöningar åt befattningshavare	kronor	114,426
» täckande av driftunderskott o. d.	»	117,000
» befattningshavarnas resor	»	9,000
	Summa kronor	240,426.

Beträffande olika lokala försök betona utredningsmännen vikten av att gödslingsförsök dels utföras i större utsträckning och dels erhålla en jämnare fördelning över hela landet, än vad hittills varit fallet. Då man ej kunde förståndiga hushållningssällskapen att inom ramen av sina dittillsvarande anslag bekosta ett större antal lokala gödslingsförsök, hade utredningsmännen tänkt sig, att varje sällskap skulle för varje försök erhålla en ersättning av förslagsvis 20 kronor, dock med den begränsning att inom varje hushållningssällskaps område statsbidrag endast lämnades för ett visst maximiantal försök. Hushållningssällskapen skulle alltså komma att själva få bidra med minst halva kostnaden för den lokala gödslingsförsöksverksamheten. Utredningsmännen hava beräknat antalet gödslingsförsök, för vilka ersättning borde utgå, till 3,755 eller i runt tal ett försök per 1,000 hektar åkerjord. Till utbetalande av ersättning för dessa försök skulle erfordras ett statsanslag av c:a 75,000 kronor.

I samband därmed föreslå utredningsmännen, att försöksverksamheten frigöres från beroendet av enskilda konstgödsselfirmor, som ställt konstgödsel till förfogande.

I avseende å de lokala sortförsöken hava utredningsmännen velat understryka betydelsen därav, att en fullt tillfredsställande organisation gäves åt den försöksverksamhet, som skulle hava till ändamål att undersöka jordmåns- och klimatförhållanden fastställa odlingsvärdet av de sorter och stammar, som tillfördes landets växtodling. De framhålla vidare, att det från jordbrukets synpunkter vore ett önskemål, att icke någon sort eller stam finge utföras i marknaden, förr än dess odlingsvärde blivit fastställt genom officiella försök, samt att växtförädlarna finge anses hava berättigade anspråk på, att deras förädlingsprodukter bleve underkastade en allsidig och tillförlitlig bedömning.

Utredningsmännen hava slutligen framställt följande förslag till sortförsöksverksamhetens organisation.

I fråga om försöken med strå- och trindsäd skulle förekomma två olika storleksklasser, större och mindre försök. De förra skulle omfatta ett större antal sorter och jämväl sådana, som visserligen vore avsedda att utföras i praktiken, men ännu ej blivit saluförda; den, som önskade få en sort av sistnämnda kategori prövad, borde dock framlägga försöksresultat, som visade att sorten inom distriktet i fråga torde kunna få viss betydelse, ty utan en dylik inskränkning skulle försöken komma att bli alltför omfattande, och växtförädlarna skulle kunna tänkas komma att använda dessa försök i och för urval bland ett flertal närstående linjer, en sak, som vore förädlarens egen uppgift att ombesörja.

De större sortförsöken skulle förläggas till fasta försöksgårdar och fasta försöksstationer, där de kunde göras till föremål för fortlöpande iakttagelser under hela vegetationsperioden. Innan samtliga försöksgårdar blivit inrättade, torde dock för nämnda ändamål ett eller annat fast försöksfält få anskaffas.

De mindre sortförsöken skulle däremot endast omfatta ett mycket begränsat antal av de för vederbörande område viktigaste sorterna, förslagsvis högst 5; i dessa försök skulle en nytkommen lovande sort prövas i jämförelse med en eller ett par av de förutvarande bästa. De mindre sortförsöken skulle förläggas till lämpliga gårdar och där göras stationära för minst 3 år i följd. För dessa sistnämnda försök skulle vederbörande försöksvärd likasom för närvarande åtnjuta ersättning, som förslagsvis kunde sättas till 30 kronor. Antalet dylika försök torde för landet i dess helhet böra uppgå till c:a 400, vartill alltså skulle åtgå ett statsanslag av 12,000 kronor.

Beträffande lokala ogräsförsök hava utredningsmännen erinrat, att för anordnande av sådana försök redan tidigare utgått statsanslag å 4,000 kronor. Med vitsordande av den stora betydelsen av dessa försök hava utredningsmännen föreslagit, att anslag å nämnda belopp ställdes till den centrala försöksorganisationens förfogande för angivet ändamål.

Departementschefen har i denna del huvudsakligen anfört följande.

»Behovet av försöksgårdar på olika platser för utförande av sådana efter särskilda ortsförhållanden avpassade försök, på vilka fordringarna i avseende å försöksmetodernas tillförlitlighet måste ställas särskilt höga och vilka därför böra i detalj övervakas av sakkunnig personal, har länge varit erkänt. Såsom framgår av det föregående hava under åren 1928 och 1930 upprättats två försöksgårdar, Lanna Borregården i Skaraborgs län och Offers gård i Västernorrlands län, vilka inordnats i den av centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet utövade försöksverksamheten. Jag har förut i samband med fråga om statens övertagande av försöksverksamhet, som nu bedrivs av vissa statsunderstödda organisationer, föreslagit införlivande med statens försöksverksamhet av de svenska mosskulturföreningen tillhörande försöksgårdarna, nämligen Flahult i Jönköpings län och Gisselås i Jämtlands län, samt av den till kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå hörande Alträsk försöksgård. Såsom jag anfört förutsätter ett övertagande av dessa tre gårdar avtal därom med deras nuvarande ägare. För åvägbringande av förslag till sådana avtal torde åtgärder böra vidtagas av lantbrukshögskolans ledning. Innan dylika förslag föreligga, lära särskilda

kostnader för försöksgårdarnas förvärvande ej böra beräknas. Jämväl frågan om anvisande av medel till vissa byggnader samt till maskinell utrustning och inköp av nötkreatur vid Alträsk's försöksgård torde böra upptagas först i samband med eventuellt avtal om försöksgårdens förvärvande av staten.

Om ifrågasatta avtal komma till stånd, skulle fem redan färdiga försöksgårdar komma att ingå i den statliga försöksverksamheten samt underställas lantbrukshögskolan och dess institution för jordbruksförsök. Det synes härutöver nödvändigt, att försöksverksamhet i motsvarande omfattning, som förekommer vid en försöksgård, bedrivs å jordbruksförsöksinstitutionens förläggningsplats Ultuna. I denna del överensstämmer min mening med utredningsmännens. Dessa, som förutsatt en från lantbrukshögskolan skild försöksorganisation, hava emellertid ansett, att de fasta fältanordningarna vid Ultuna lämpligast skulle åstadkommas genom en från Ultuna avskild försöksgård. Då enligt den plan, jag förordat, jordbruksförsöken skola handhavas av den i lantbrukshögskolan ingående institutionen för jordbruksförsök, blir därav en följd, att den högskolan tillhörande Ultuna egendom kan med dess resurser ställas direkt till försöksverksamhetens förfogande, utan att någon del av egendomens areal för beständigt avskiljes till försöksgård. Det torde böra ankomma på försöksverksamhetens och egendomsdriftens ledning att efter viss plan bestämma fältförsökens förläggning å egendomen. Därvid torde böra iakttagas, att olika jordtyper beräknas för försöken efter dessas behov och efter möjligheterna att vid egendomen tillgodose behoven. Jag finner det å andra sidan självfallet, att egendomen ej bör onödigtvis splittras i ett stort antal försöksplatser; ett gott driftsresultat av egendomen torde nämligen böra eftersträvas, så långt det kan ske utan undanskjutande av försöksverksamhetens berättigade intressen. Den areal av egendomen, som med den föreslagna anordningen erfordras för försöken, torde betydligt understiga försöksgårdarnas för ett normalt skiftesbruk avpassade arealer.

Det torde få förutsättas, att egendomens förvaltning tillhandahåller arbetskraft och redskap för försöksarealens iordningställande och sådan rent driftmässig skötsel, som må kunna ifrågakomma. De skördeprodukter, som återstå, sedan nödiga prov uttagits för försökens tolkning, böra givetvis tillföras egendomen. Av bokföringsskäl torde därutöver egendomsförvaltningen böra tillgodoföras viss ersättning i penningar, så beräknad att denna jämte skördeprodukternas värde täcker egendomsförvaltningens kostnad för dess medverkan vid försöken. För fältförsökens speciella skötsel bör beräknas särskild arbetskraft och inventarieutrustning. Vissa lokalbehov måste jämväl tillgodoses. Jag torde i senare avdelningar få lämna förslag om medelsanvisning för nu angivna kostnadsbehov.

Ehuru efter avtal om förvärvande av försöksgårdarna Flahult, Gisselås och Alträsk antalet försöksgårdar inom landet ej skulle ökas i vidare mån än genom tillkomsten av den med försöksgård jämställda försöksarealen vid Ultuna, måste de sålunda föreslagna försöksanordningarna anses medföra en betydande utbyggnad av den statliga försöksgårdsverksamheten. Jag har

förut, med hänvisning till den korta erfarenhet, som hittills föreligger i avseende å handhavandet av statliga försöksgårdar, anført, att en utbyggnad av försöksgårdssystemet bör ske successivt och med stor försiktighet. Enligt min mening böra nu ej inrättas försöksgårdar utöver de av mig här föreslagna. Det torde sedermera få ankomma på lantbrukshögskolans styrelse att efter noggrann prövning av behovet av försöksgårdssystemets utvidgning efter hand framställa förslag därom.

Mot den av utredningsmännen gjorda beräkningen av kostnader för försök vid de såsom fasta försöksstationer föreslagna lantmanna- och lantbruksskolorna har jag icke något att erinra liksom ej heller mot det antal försök, som ansetts böra i medeltal ifrågakomma vid varje försöksstation. Emellertid torde, såsom framgår av utredningen och vissa däröver avgivna yttranden, det knappast kunna antagas, att för närvarande så många skolor, som av utredningsmännen angivits, eller trettio, äro lämpade för handhavande av försöksverksamhet i den omfattning, de beräknade kostnaderna förutsätta. I likhet med vad jag anført beträffande inrättande av försöksgårdar, torde jämväl anordnandet av föreslagen försöksverksamhet vid lantmanna- och lantbruksskolor böra ske successivt och efter noggrann prövning i varje fall av betingelserna för en resultatrik försöksverksamhet. Jag föreslår därför, att medel enligt de av utredningsmännen angivna grunderna anvisas för försöksverksamhet vid omkring femton skolor. Härför skulle erfordras ett till 15,000 kronor avrundat belopp.

Då det av utredningsmännen tänkta systemet av försöksgårdar och försöksstationer ej tillstyrkes erhålla av dem beräknad omfattning, torde det böra anstå tillsvidare med indelning av riket i försöksdistrikt.

I likhet med utredningsmännen anser jag, att den av staten kontrollerade försöksverksamheten bör frigöras från det beroende av enskilda konstgödsel-firmor, som uppstått därigenom, att vissa sådana firmor ställt konstgödsel-medel till kostnadsfri disposition för försök av olika slag. Det torde böra ankomma på statsmakterna att genom erforderlig medelsanvisning möjliggöra av gåvomedel obunden valfrihet vid försökens planläggning för olika ändamål och för olika orter.

Till den lokala försöksverksamheten hava i betänkandet hänförts dels lokala gödslingsförsök, vilka hittills utan särskilt anslag av statsmedel ombesörjts av hushållningssällskapen under medverkan av centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, dels lokala sortförsök, för vilka å centralanstaltens stat äro anvisade 9,500 kronor, dels slutligen lokala ogräsförsök, för vilka tidigare varit å riksstaten uppfört ett reservationsanslag, beräknat efter ett årligt medelsbehov av 4,000 kronor, under det att för närvarande förutsattes, att erforderlig medelsanvisning kan utgå ur anslaget till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar.

Enligt min mening hava de lokala försöken visat sig äga ej blott stor betydelse för de enskilda försöksvärdarna och därigenom indirekt för utbredande av kännedom om metoderna för vinnande av högre avkastning av den

brukade jorden, utan även värde såsom material för mera allmängiltiga slutsatser om olika sätt för produktionens höjande inom skilda jordbruksområden. Det torde därför få anses vara ett viktigt jordbruksintresse, att ifrågasvarande försöksverksamhet erhåller ett effektivt stöd. Ehuru, vad angår gödslings- och sortförsök, från åtskilliga håll invänts, att de av utredningsmännen föreslagna statsbidragen per försök blivit för lågt beräknade, torde med hänsyn till det intresse de olika försöksvärdarna måste anses äga av försöken och dessa värdars otvivelaktigt förefintliga villighet att själva vidkännas uppoffringar för försökens möjliggörande, de föreslagna statsbidragen, 20 kronor för gödslingsförsök och 30 kronor för sortförsök, i genomsnitt icke få anses för små. Då emellertid försökskostnaderna, enligt vad yttrandena giva vid handen, variera avsevärt för olika delar av landet samt härtill kommer, att utredningsmännen i sitt förslag ej torde hava räknat med den merutgift, som uppstår därigenom, att kostnadsfritt tillhandahållande av konstgödsel bortfaller, torde nu ej böra fixeras bestämda statsbidrag per försök. I stället läser kunna överlämnas åt Kungl. Maj:t att efter utredning meddela närmare bestämmelser om statsbidragens storlek inom bestämd kostnadsram dels för lokala gödslingsförsök, dels för lokala sortförsök. Då särskilda statsbidrag för gödslingsförsöken ej tidigare utgått, torde en avsevärd lättnad i hushållningssällskapens utgiftsbörda för ifrågasvarande försök erhållas, därest till förfogande för denna försöksverksamhet ställes ett årsanslag av 50,000 kronor. Jag anser mig böra förordade en sålunda begränsad medelsanvisning för ändamålet. Beträffande sortförsöken biträder jag utredningsmännens förslag om en årlig anslagsanvisning av 12,000 kronor.

För ogräsförsök torde det av utredningsmännen förordade årsanslaget av 4,000 kronor få anses skäligt.

Vad angår den av utredningsmännen i samband med de lokala sortförsöken berörda sortprövningen är det uppenbart, att landets jordbruksnäring har ett starkt behov av, att de för skilda odlingsområden värdefullaste sorterna och stammarna komma i allmänt bruk inom samma områden. Särskilt genom den planlagda utvidgningen av de fasta försöksanordningarna torde en effektivare sortprövning än den hittills verkställda kunna möjliggöras. Denna prövning ingår helt naturligt i den verksamhet, som ledes av statens centrala försöksorganisation. Beträffande sortprövningsverksamheten torde liksom i fråga om all annan här avsedd försöksverksamhet gälla, att verksamhetens planläggning och kontroll bör äga rum enligt närmare bestämmelser, som det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa i samverkan med sagda organisations ledning.»

b. Trädgårdsområdet.

1931 års utredningsmän ha förmenat, att i första hand fasta försöksanordningar å trädgårdsområdet borde förläggas till Alnarp. För detta ändamål borde utmätas vissa arealer vid Alnarp.

Tillsvärdare borde därjämte för trädgårdsförsöken inrättas tre fasta försöksstationer, en för Stockholmstrakten, en för Göteborgstrakten

och en för Norrland. Utredningsmännen framhålla, att de vid val av platser för försöksstationer sökt finna i statens ägo befintliga smärre egendomar, då därigenom betydande kontanta utlägg kunde undvikas. Till försöksstation för Göteborgstrakten föreslås kronoegendomen Lilla Ryr i Lycke socken och för Norrland den staten tillhöriga gården vid Söråkers trädgårdsskola. Såsom försöksstation för Stockholmstrakten borde förvärvas den Stockholms stad tillhöriga egendomen Nibbla i Ekerö socken.

Beträffande lönekostnaderna för de föreslagna försöksstationerna Nibbla och Lilla Ryr hava utredningsmännen uppgjort följande sammanställning.

Nibbla försöksstation (ortsgrupp C):

1 försöksledare (B 24)	kronor	7,620	
1 trädgårdsmästare (arvode)	»	3,000	
1 assistent (arvode)	»	3,600	kronor 14,220

Lilla Ryrs försöksstation (ortsgrupp B):

1 försöksledare (B 24)	kronor	7,380	
1 trädgårdsmästare (arvode)	»	3,000	
1 assistent (arvode)	»	3,600	» 13,980

Summa kronor 28,200.

Utredningsmännen anföra vidare, att för försöksstationen vid Söråker avlöning åt personal icke ansetts böra beräknas, då avlöningskostnaderna tänktes ingå i ett belopp, för vilket Söråkers trädgårdsskola enligt avtal med skolans styrelse åtog sig att sköta igångsatta försök.

Vidkommande omkostnaderna ha utredningsmännen beräknat de årliga utgifterna för vardera av gårdarna Nibbla och Lilla Ryr till 11,800 kronor samt för Söråker till 7,000 kronor.

Årliga utgifterna för de föreslagna tre försöksgårdarna hava alltså beräknas utgöra:

till löner åt befattningshavare vid Nibbla och Lilla Ryr	kronor	28,200
» omkostnader (11,800 + 11,800 + 7,000 ==)	»	30,600

Summa kronor 58,800.

Engångskostnaderna ha beräknats sålunda:

	Nibbla kronor	Lilla Ryr kronor
Byggnadskostnader	22,000	52,000
Ersättning till arrendator	—	6,000
Inre inventarier	3,500	3,500
Yttre, levande och döda inventarier	11,000	9,000
Motorspruta	1,200	1,200
200 drivbänksfönster	3,000	3,000
Fruktträd och bärbuskar	1,500	1,500
Stängsel	1,500	1,500
Summa kronor	43,700	77,700.

Engångskostnaderna för inrättande av Söråkers försöksstation hava förslagsvis upptagits till 10,000 kronor.

I fråga om l o k a l a f ö r s ö k framhålla utredningsmännen, att sådana jämförelsevis lätt kunde organiseras vid skolor och andra statsunderstödda eller statliga institutioner av olika slag.

Utredningsmännen hava vidare anfört, att enklare försök borde kunna förläggas till folkhögskolor, lantmannaskolor, seminarier och i vissa fall även privata trädgårdar, där personal finnes, som efter försöksanstaltens anvisning kunde sköta försöken. Härvid har förutsatts, att försöksvärden icke samtidigt finge utföra försök för enskild persons eller firmas räkning, samt att uppgifter om försöksresultat m. m. ställdes till direkt förfogande för försöksanstalten. Utredningsmännen föreslå, att ersättning för dylika försök lämnas efter viss av trädgårdsförsöksanstalten uppgjord, för olika landsdelar anpassad taxa, samt att för ändamålet beräknas anslag med 4,000 kronor om året.

För vinnande av l o k a l t s a m a r b e t e mellan trädgårdsodlarna hava utredningsmännen föreslagit indelning av landet i försöksdistrikt, till antalet fyra, nämligen:

1. *Södra trädgårdsförsöksdistriktet* omfattande Malmöhus, Kristianstads, Blekinge, Kronobergs och Jönköpings län samt Kalmar läns södra del;
2. *Östra trädgårdsförsöksdistriktet* omfattande Kalmar läns norra del samt Östergötlands, Gotlands, Södermanlands, Stockholms, Uppsala och Västmanlands län;
3. *Västra trädgårdsförsöksdistriktet* omfattande Hallands, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro och Kopparbergs län; samt
4. *Norra trädgårdsförsöksdistriktet* omfattande hela Norrland.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Då en central organisation för försöksverksamhet på trädgårdsområdet av mig förordats med förläggning till Alnarp, torde det utan vidare vara klart, att denna organisation bör hava tillgång till fasta försöksanordningar på fältet vid själva förläggningsplatsen. I anledning av utredningsmännens förslag om utmätande av vissa arealer för ändamålet å Alnarp med underlydande gårdar anser jag mig här allenast böra uttala, att det torde ankomma på försöksverksamhetens ledning att efter närmare prövning av betingelserna för olika försök och med hänsyn till egendomens användning för skilda ändamål i detalj lämna föreskrifter om försökens utläggande, därvid försöksledningens befogenheter dock givetvis begränsas av den medelstilldelning för olika ändamål, som bestämmes av statsmakterna.

Vad i övrigt angår frågan om fast försöksverksamhet i olika delar av landet ävensom annan lokal sådan verksamhet för kompletterande av den centralt bedrivna försöksverksamheten har inom trädgårdsområdet hittills allenast i ringa omfattning stadigvarande försök med understöd av statsmedel bedrivits på vissa platser. Vid en del trädgårdsskolor och skolor för lantbruksundervisning m. fl. hava trädgårdsförsök tillika utförts utan att särskilda medel varit anvisade av staten för ändamålet. Då emellertid nu

frågan om försöksverksamhetens framtida ordnande är föremål för prövning och en central organisation för denna verksamhet föreslagits, torde ställning även böra tagas till utredningsmännens förslag om fasta trädgårdsförsöksstationer, fasta försöksträdgårdar och lokala trädgårdsförsök.

Beträffande först försöksstationer och försöksträdgårdar inom olika odlingsområden finner jag nyttan därav oomtvistlig, därest försöken bedrivs på rationellt sätt. Men vad jag framhållit rörande nödvändigheten att framgå med försiktighet vid inorganiserande i försöksväsendet av fasta försöksanordningar inom jordbruksområdet torde äga skärpt giltighet beträffande trädgårdsförsöken, i fråga om vilka det förslag, som nu framlägges, åsyftar en nydaning. Förutom de fasta försöksanordningar, som enligt vad jag anfört torde böra komma till stånd å Alnarp, anser jag därför, att tillsvidare bör anordnas allenast *en* försöksstation på trädgårdsområdet. Det synes mig vara angelägnast, att denna förlägges till Mälardalen. Jag biträder utredningsmännens förslag om åtgärder i syfte att förvärva den Stockholms stad tillhöriga egendomen Nibbla i Ekerö socken eller annan i samma trakt belägen med den nämnda i avseende å storlek och lämplighet i huvudsak jämställd egendom. Det torde få ankomma på försöksverksamhetens ledning att inkomma med närmare förslag i berörda hänseende. I avvaktan därpå torde ej för närvarande böra beräknas medel för förvärvande av försöksstation.

Då de av utredningsmännen avsedda fasta försöksanordningarna ej av mig tillstyrkas erhålla av utredningsmännen beräknad omfattning, torde det, i överensstämmelse med den ståndpunkt som intagits beträffande jordbruksförsöken, böra anstå tillsvidare med indelning av riket i trädgårdsförsöksdistrikt.

Utredningsmännens förslag om anvisande av 4,000 kronor om året för lokala trädgårdsförsök vill jag biträda.»

Motionen I: 374 innebär, att försöksstationer för trädgårdsodling inrättas i enlighet med 1931 års utredningsmäns förslag eller alltså, utöver Kungl. Maj:ts förslag, en å kronoegendomen Lilla Ryr i Lycke socken och en vid Söråkers trädgårdsskola.

I *motionen II: 703* har yrkats, att undersökning verkställes om lämpligheten att till Rånna egendom i Skaraborgs län förlägga en försöksstation för trädgårdsodling.

5. Befattningshavare och administration.

a. Personalbehov för jordbruksförsöken.

1931 års utredningsmän ha beträffande lantbruksförsöksanstaltens jordbruksavdelning föreslagit, att de ordinarie befattningshavarna å avdelningen skulle utgöras av 1 föreståndare (B 30), 3 förste försöksledare (B 28), 2 andre försöksledare (B 24), av vilka en för lokala gödslingsförsök och en

för ogräsbekämpning, 4 förste assistenter (B 21) och 1 kontorsbiträde (B 24). Lönebeloppen för nu nämnda befattningshavare hava angivits till sammanlagt 86,796 kronor och beräknats för dyrortsgrupp D enligt näst högsta löneklassen i respektive lönegrader. Såsom befattningshavare inom den av utredningsmännen föreslagna förut omförmälda administrations- och upplysningsavdelningen har, bland andra, beräknats en försöksmatematiker (B 26) samt för den avsedda lantbruksförsöksanstalten gemensamma vaktmästare.

Utredningsmännen hava vidare anfört, att behov därutöver föreläge av dels året om anställda extra assistenter, dels mera tillfällig arbetskraft.

För den av utredningsmännen till förläggning vid Ultuna föreslagna försöksgården hava de beräknat behov av en inspektor med årsarvode av 3,600 kronor. Kostnader för annan personal å försöksgården hava ansetts bära ingå bland omkostnaderna.

1935 års utredningsman, vilken, på sätt förut nämnts, förutsatt, att den av svenska mosskulturföreningen och svenska betes- och vallföreningen bedrivna försöksverksamheten skulle bibehållas hos dessa föreningar, har med hänvisning härtill anfört, att personalbehovet för den av honom föreslagna institutionen för jordbruksförsök bleve mindre än det av 1931 års utredningsmän ifrågasatta, samt uttalat, att enligt hans mening följande ordinarie befattningshavare borde finnas anställda vid institutionen, nämligen 1 föreståndare (B 30) i professors ställning, 2 förste försöksledare (B 26), 1 andre försöksledare (B 24), 4 assistenter (B 21), 1 kassör (B 11), 1 förste expeditionsvakt (B 7) samt 3 skriv- och räknebiträden (B 4). Utredningsmannen har anfört, att den härför erforderliga anslagssumman utgjorde i runt tal 80,000 kronor.

För icke-ordinarie befattningshavare, vilka till stor del ansetts bliva sysselsatta med de lokala försöken, har av utredningsmannen beräknats ett belopp av 15,000 kronor.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Varken 1931 års utredningsmäns eller 1935 års utredningsmans plan motsvarar fullt i organisatoriskt avseende den institution för jordbruksförsök, vilken jag i det föregående föreslagit. 1931 års utredningsmäns förslag förutsätter en i särskild lantbruksförsöksanstalt ingående jordbruksavdelning, vilken i sin tur uppdelats på tre olika underavdelningar med avgränsade uppgifter, varje underavdelning med sin föreståndare, under det att jag räknat med allenast en föreståndare, nämligen för institutionen i dess helhet. Vidare skulle enligt nämnda utredningsmäns förslag inrättas en med fackavdelningarna sidoställd administrations- och upplysningsavdelning, däri vissa för lantbruksförsöksanstalten och sålunda även för dess fackavdelningar gemensamma befattningshavare tänkas ingå. Detta förslag har jag ej biträtt. Enligt 1935 års utredningsmans förslag hava inom försöksinstitutionen arbetskrafter ej beräknats för den av vissa föreningar bedrivna försöksverksamheten, enär denna enligt hans mening fortfarande borde åvila

föreningarna. Det av mig förordade förslaget förutsätter åter, att föreningarnas försöksuppgifter handhas av den statliga försöksverksamhetens organ. I följd av dessa skiljaktigheter i fråga om planläggning och organisation av försöksverksamheten torde de olika utredningsmännens beräkningar icke utan vidare kunna läggas till grund vid bestämmandet av personalbehovet för den av mig föreslagna institutionen för jordbruksförsök.

Vid den prövning av nämnda behov, som måste ske med hänsyn till institutionens uppgifter enligt de huvudlinjer, jag förut angivit, torde det stå klart, att institutionens föreståndare skall innehava lika hög kompetens inom sitt område och följaktligen samma ställning som lantbrukshögskolans nuvarande professorer. Han bör alltså hänföras till lönegraden B 30. Då Ultuna tillhör ortsgrupp F, beräknas föreståndarens lön, efter minskning med fastställt pensionsavdrag, till 11,280 kronor, vilket belopp här avrundas till 11,300 kronor. Till institutionen torde böra överflyttas såsom dess förste föreståndare den nuvarande föreståndaren för jordbruksavdelningen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, vilken där innehar motsvarande ställning som den nyss angivna. 1931 års utredningsmän hava föreslagit, att föreståndarna för omnämnda 3 underavdelningar av jordbruksavdelningen skulle hänföras till lönegraden B 28 och benämnas förste försöksledare. Å andra sidan har 1935 års utredningsman med sin uppfattning om jordbruksförsöksinstitutionens uppgifter föreslagit inrättande där av allenast 2 befattningar som förste försöksledare. Dessa hava i hans förslag placerats i lönegraden B 26. Efter min mening torde erforderlig specialisering för jordbruksförsöksinstitutionens uppgifter enligt det av mig förordade förslaget kunna vinnas genom anställande vid densamma av, förutom föreståndaren, 3 befattningshavare med kompetens jämförlig med laboratorer vid lantbrukshögskolan. Dessa böra, i likhet med vad nu gäller beträffande nämnde laborator samt överassistent vid centralanstaltens jordbruksavdelning och i enlighet med 1935 års utredningsmans förslag, hänföras till lönegraden B 26 för ordinarie befattningshavare. De torde lämpligen kunna benämnas statsagronomer. Enligt den för Ultuna gällande ortsgruppen och efter minskning med pensionsavdrag beräknas avlöningen för varje befattning till 9,450 kronor och summan av avlöningarna för de tre föreslagna statsagronombefattningarna till 28,350 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om de uppgifter, som skola åvila innehavare av olika statsagronombefattningar samt om formen för deras anställande m. m.

I 1931 års utredningsmäns betänkande har räknats med 2 andre försöksledare, och 1935 års utredningsman har upptagit 1 andre försöksledare å jordbruksavdelningen respektive jordbruksförsöksinstitutionen. Enligt båda förslagen skola dessa tjänstemän placeras i lönegraden B 24. 1935 års utredningsman har angivit, att andre försöksledaren borde handhava arbetena med de lokala gödslingsförsöken. Då jag delar statskontorets och lönenämndens mening om behovet att iakttaga stor försiktighet vid nyinrättandet av ordinarie tjänster, kan jag icke för närvarande tillstyrka inrättande av före-

slagna befattningar. Den av 1935 års utredningsman angivna uppgiften bör kunna under föreståndarens överinseende handhas av en förste assistent i 21:a lönegraden för extra ordinarie befattningshavare. Nämda uppgift har på motsvarande sätt under en följd av år handhåfts vid centralanstaltens jordbruksavdelning av en assistent mot ett arvode av 6,300 kronor. Denne assistent torde böra beredas tillfälle att överflyttas till jordbruksförsöksinstitutionen. Med hänsyn till bland annat längden av den nuvarande befattningshavarens tjänstetid torde han få omedelbart placeras i högsta löneklassen av förevarande lönegrad. Utöver grundavlöningen, 5,298 kronor, torde alltså böra beräknas avlöningsförhöjning med visst belopp, förslagsvis 1,500 kronor.

Av såväl 1931 års utredningsmän som 1935 års utredningsman har föreslagits anvisande av medel för 4 ordinarie assistentbefattningar i lönegraden B 21. Enligt 1935 års utredningsmans förslag skulle en av dessa assistenter syssla huvudsakligen med försöksmatematiska frågor. De övriga tre assistenterna hava ansetts böra biträda med andra förekommande försöksarbeten å institutionen. Det torde i detta sammanhang böra erinras, att 1931 års utredningsmän föreslagit inrättande av en ordinarie befattning i lönegraden B 26 för en försöksmatematiker. Liksom jag ej ansett mig kunna förorda inrättande av ordinarie befattning för den tjänsteman, som föreslagits att handhåva de lokala gödslingsförsöken, kan jag ej heller förorda ordinarie anställning av annan assistent vid jordbruksförsöksinstitutionen. Enligt min mening bör jämväl den förste assistent, som torde erfordras för biträde vid försöksmatematiska uppgifter, hänföras till 21:a lönegraden för extra ordinarie befattningshavare. I samma lönegrad bör placeras sådan förste assistent, som torde hava att under föreståndarens överinseende svara för bland annat lokala sort- och ogräsförsök. För avlöning av tre förste assistenter skulle sålunda, förutom det för avlöningsförhöjning åt en assistent förslagsvis angivna beloppet 1,500 kronor, beräknas 15,894 kronor, vilket belopp här avrundas till 15,900 kronor.

Med hänsyn, bland annat, till den utvidgning i jordbruksförsöksinstitutionens verksamhet, som i jämförelse med 1935 års utredningsmans förslag av mig förordats, torde det bliva nödigt att anvisa ett avsevärt belopp till avlöning åt andra assistenter än de förut nämnda förste assistenterna. Jag tillstyrker, att medel beräknas för 7 assistenter med en genomsnittlig avlöning av 3,600 kronor. Sammanlagt skulle sålunda för dessa assistenters avlöning krävas ett belopp av 25,200 kronor om året.

Härutöver torde erfordras för tillfälliga biträden, huvudsakligen vid bearbetning av lokala försök, ett årsbelopp av 20,000 kronor.

Någon kassör, såsom av 1935 års utredningsman föreslagits, torde ej erfordras, då egen kassarörelse för jordbruksförsöksinstitutionen ej förutsättes. Däremot läser den vidlyftiga korrespondens, som försöksarbetet å denna institution otvivelaktigt medför, böra så långt som möjligt besörjas av lägre kvalificerad personal än den, som erfordras för själva försöksarbetet och försökens tolkning. För sådan korrespondens läser i allmänhet ej kunna

beräknas att skriv- och kontorsbiträden kunna användas. Jag vill därför föreslå, att med samma lönegrad som den föreslagna kassörsbefattningen (B 11) inrättas en ordinarie kansliskrivarbefattning. Årsavlöningen för innehavare av sådan befattning beräknas, under förutsättning att befattningshavaren är kvinna, till 3,876 kronor, vilket belopp här avrundas till 3,900 kronor.

Mot 1935 års utredningsmans beräkning av 3 ordinarie skriv- och räknebiträden i lönegraden B 4 har jag icke något annat att invända, än att dessa befattningshavare böra, såsom lönenämnden påpekat, benämnas kontorsbiträden. För var och en av dessa torde beräknas avlöning efter 2,685 kronor om året eller sålunda ett sammanlagt belopp av 8,055 kronor, vilket kan avrundas nedåt till 8,050 kronor.

Å centralanstaltens jordbruksavdelning finnes för närvarande anställd en vaktmästare i lönegraden B 7. Motsvarande befattning, till vilken den nuvarande vaktmästaren vid avdelningen torde böra överföras, bör avses jämväl för jordbruksinstitutionen. Årsavlöningen beräknas till 3,303 kronor eller i runt tal 3,300 kronor.

Jag har tidigare förordat, att areal av Ultuna egendom ställes till förfogande för jordbruksförsöksinstitutionens försöksverksamhet, och därvid förutsatt, att egendomens förvaltning tillhandahåller, bland annat, arbetskraft för försöksarealens iordningställande och sådan rent driftmässig skötsel, som må kunna ifrågakomma. För fältförsökens speciella skötsel bör däremot beräknas särskild arbetskraft vid jordbruksförsöksinstitutionen. Jag föreslår, att för den närmaste ledningen av arbetet med fältförsöken enligt givna anvisningar inrättas en befattning som fältassistent med årsarvode av 3,600 kronor. Härutöver torde för specialarbeten å fältet böra beräknas anslag för tillfälliga arbetskrafter med förslagsvis 6,000 kronor om året.

En sammanfattning av vad jag nu anfört utvisar, att enligt mitt förslag årsavlöningarna vid jordbruksförsöksinstitutionen böra beräknas för ordinarie befattningshavare till $(11,300 + 28,350 + 3,900 + 8,050 + 3,300 =)$ 54,900 kronor, för extra ordinarie befattningshavare till $(15,900 + 1,500 =)$ 17,400 kronor, för assistenter till $(25,200 + 3,600 =)$ 28,800 samt för tillfälliga arbetskrafter till $(20,000 + 6,000 =)$ 26,000 kronor eller tillhopa sålunda till $(54,900 + 17,400 + 28,800 + 26,000 =)$ 127,100 kronor.»

I *motionerna I: 366 och II: 702* har framhållits, att Kungl. Maj:ts förslag till personalstat innebär en minskning av totala antalet tjänstemän å jordbruksförsöksområdet.

Motionerna I: 367 och II: 701 innebära, att i stället för av departementschefen föreslagna tre förste assistenter i 21 lönegraden för extra ordinarie befattningshavare skulle anställas en försöksmatematiker i lönegraden B 24 samt två inspektörer för den lokala försöksverksamheten likaledes i lönegraden B 24.

b. Personalbehov för husdjursförsöken.

1935 års utredningsman har uppgjort följande sammanställning av personalbehovet vid den enligt alternativ I föreslagna institutionen vid lantbrukshögskolan för husdjursförsök, därvid han anmärkt, att han bortsåg från de egentliga djurskötarna, vilkas avlöning ansetts böra hänföras till driftkostnaderna.

	Lönegrad	Lönebelopp	
Ordinarie befattningar:			
1 föreståndare (professorn i husdjursförsök)....	B 30	10,980	
2 laboratorer	B 26	18,120	
4 förste assistenter	B 21	27,072	
1 förste vaktmästare	B 7	2,940	
2 räkne- och skrivbiträden.....	B 4	4,968	64,080
Ikke-ordinarie befattningar:			
10 extra försöksassistenter, arvoden tillhopa.....		36,000	
Tilläggsarvode för försöksledaren vid Alnarp.....		500	
Extra arbetskraft och biträden.....		12,420	48,920
			<u>Summa kronor 113,000.</u>

Utredningsmannen har anfört att nämnda lönebelopp i jämförelse med nuvarande lönekostnader för centralanstaltens husdjursavdelning innebure en ökning med (113,000 — 70,000 =) 43,000 kronor.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»I den avdelning, där försöksverksamhetens allmänna planläggning behandlats, har jag anfört, att i avvaktan på närmare undersökning om lämpligaste sättet för svinstamkontrollens utövande denna kontrollverksamhet icke, såsom föreslagits av 1935 års utredningsman, syntes böra upptagas bland husdjursförsökens bestående uppgifter, utan att, såsom hittills, tillsvidare särskilt anslag borde utgå för berörda ändamål. Med hänsyn härtill torde i detta sammanhang ej behöva beräknas avlöningsmedel för 1 förste assistent och 2 assistenter, som av utredningsmannen föreslagits såsom biträden vid nämnda kontroll.

Beträffande övriga föreslagna befattningshavare biträder jag utredningsmannens förslag om anställande för husdjursförsöksinstitutionen på ordinarie stat av en föreståndare i professors ställning med placering i lönegraden B 30 och av 2 befattningshavare i lönegraden B 26. Av dessa bör nuvarande föreståndaren för husdjursavdelningen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet överföras till husdjursförsöksinstitutionen såsom denna institutions föreståndare. De med placering i lönegraden B 26 föreslagna befattningshavarna torde i likhet med vad jag föreslagit beträffande motsvarande befattningshavare vid jordbruksförsöksinstitutionen lämpligen böra benämnas statsagronomer. I avseende å närmare bestämmelser om dessa statsagronomers arbetsuppgifter och om

formen för deras anställande torde jämväl böra gälla vad jag förut anfört rörande motsvarande befattningshavare vid institutionen för jordbruksförsök. För nu ifrågavarande tre befattningshavare torde beräknas i årsavlöningar (11,280 + 9,450 + 9,450 =) 30,180 kronor, vilket belopp torde avrundas till 30,200 kronor.

Av de utav utredningsmannen föreslagna förste assistenterna bör, såsom jag nyss anfört, den för ledning av svinstamkontrollen avsedda ej här tagas i beräkning. Enligt min mening bör antalet av de föreslagna förste assistenterna kunna utan större olägenhet minskas med ytterligare en. Jag föreslår alltså, att för husdjursförsöksinstitutionen beräknas 2 förste assistenter. De böra, såsom föreslagits beträffande motsvarande befattningshavare vid institutionen för jordbruksförsök, placeras i 21:a lönegraden för extra ordinarie befattningshavare. Vid centralanstaltens avdelning för husdjursförsök nu anställda 2 assistenter med årsarvoden av 6,576 kronor, respektive 6,300 kronor böra beredas tillfälle att överföras till husdjursförsöksinstitutionen. Om så sker, bör, i likhet med vad jag föreslagit beträffande en assistent vid centralanstaltens jordbruksavdelning, för var och en av dem beräknas avlöningsförhöjning efter förslagsvis 1,500 kronor om året. Då avlöning, sedan pensionsavdrag frånräknats, för extra ordinarie tjänsteman i 21:a lönegraden med den för Ultuna gällande ortsgupperingen utgör 5,298 kronor, skulle de sammanlagda avlöningsbeloppen för nämnda förste assistenter uppgå till (5,298 + 5,298 + 1,500 + 1,500 =) 13,596 kronor, eller i runt tal 13,600 kronor.

Det av utredningsmannen föreslagna antalet assistenter med genomsnittliga arvoden av 3,600 kronor torde, på sätt nämnts, böra minskas från 10 till 8 genom borträknande från försöksinstitutionens personal av de assistenter, som närmast avsetts skola handhava den lokala verksamheten med svinstamkontrollen. Det kunde ifrågasättas, om ej sagda antal skulle utan men för försöksverksamheten kunna än ytterligare nedbringas. Att jag ej anser mig böra föreslå detta sammanhänger med den ståndpunkt, jag intagit i fråga om statens övertagande av förut berörda föreningars försöksuppgifter. Då de försök, vilka nu bedrivs av svenska betes- och vallföreningen, beröra ej blott jordbruksområdet utan även husdjursområdet, torde nämligen vid den statliga försöksinstitution, som av mig förordats — utöver vad utredningsmannen enligt sitt förslag räknat med — erfordras biträden jämväl för sådana husdjursförsök, som äga samband med försöksverksamheten på betes- och vallområdet. Jag tillstyrker alltså, att vid husdjursförsöksinstitutionen må anställas 8 assistenter med årsarvode av i genomsnitt 3,600 kronor. I enlighet härmed torde sålunda böra för dessa assistenter vid institutionen beräknas 28,800 kronor.

För tillfälliga arbetskrafter, särskilt vid olika gårdar i landet, där försök anordnas, torde böra beräknas ett årligt belopp av 10,000 kronor.

Förutom facklig personal erfordras även vaktmästare vid försöksinstitutionen samt kontorsbiträden. I anslutning till utredningsmannens förslag torde böra anställas en ordinarie vaktmästare i samma lönegrad som den

för vaktmästaren vid institutionen för jordbruksförsök föreslagna eller B 7, och 2 kontorsbiträden i lönegraden B 4. För avlöning till dessa erfordras, för vaktmästaren 3,303 kronor och för var och en av kontorsbiträdena 2,685 kronor eller sålunda för samtliga nu nämnda tre befattningshavare (3,303 + 2,685 + 2,685 =) 8,673 kronor, vilket belopp avrundas till 8,700 kronor.

Utredningsmannen har föreslagit, att den vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut anställde ämnesläraren i husdjurslära m. m. borde ansvara för ledningen av husdjursförsöken vid Alnarp och för därmed förenat arbete erhålla en särskild ersättning av 500 kronor om året. Den försöksledning, som av utredningsmannen angivits, torde kunna inskränka sig till en allmän tillsyn därå att från försöksinstitutionen till Alnarp avdelad personal fullgör sitt uppdrag enligt given instruktion. Ämneslärarens befattning med försöken borde sålunda ej bliva över hövan betungande för denne befattningshavare. Emellertid lärer formen för ett eventuellt samarbete mellan försöksinstitutionen och lärare vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut ej nu behöva prövas. För den särskilda avlöning, som möjligen kan komma att erfordras för ifrågakommen verksamhet vid Alnarp, torde emellertid här kunna beräknas angivet belopp 500 kronor.

En sammanfattning av de avlöningsbelopp, som sålunda skulle erfordras för husdjursförsöksinstitutionen, utvisar, att härför torde beräknas för ordinarie befattningshavare (30,200 + 8,700 =) 38,900 kronor, för extra ordinarie befattningshavare 13,600 kronor, för assistenter 28,800 kronor, för ämnesläraren vid Alnarp 500 kronor och för tillfälliga arbetskrafter 10,000 kronor eller tillhopa 91,800 kronor.»

c. Personalbehov för administrationen och vissa institutioner vid lantbrukshögskolan.

Departementschefen har i denna del huvudsakligen anfört följande.

»Det behov av arbetskrafter för försöksverksamhetens administration m. m., vilket 1931 års utredningsmän velat tillgodose genom inrättande av en särskild administrations- och upplysningsavdelning, har givetvis ej helt kunnat undanskjutas i och med det av mig förordade förslaget om försöksverksamhetens inorganisering i lantbrukshögskolan. Såsom jag tidigare anfört måste det anses naturligt, att förstärkta arbetskrafter på vissa områden tillföras högskolan. Då rektor enligt förslaget skulle komma att utöva det administrativa chefskapet för såväl undervisningsverksamheten som försöksverksamheten vid högskolan, lärer arbetsbördan å rektorsexpeditionen växa i så hög grad, att rektor bör erhålla stödet av en ordinarie sekreterare. Denne torde bära enligt närmare instruktion, som bör fastställas av lantbrukshögskolans styrelse, bereda och befordra till expeditionen ärenden, som avgöras av rektor, styrelsen eller annat organ för undervisning eller för försöksverksamhet vid högskolan. Han bör föra protokollet vid sammanträden med styrelsen, lärarrådet och vederbörande försöksorganisationer inom hög-

skolan samt i den utsträckning, hans övriga göromål det medgiver, deltaga i utskotts- och kommittéarbeten. Sekreteraren torde böra, därest Kungl. Maj:t ej för särskilt fall medgiver undantag, hava fullgjort de kunskapsprov, som författningarna föreskriva om dem, som må nyttjas i domarvärv. Jag föreslår, att han placeras i lönegraden B 26. Lönen för sekreteraren beräknas alltså till 9,450 kronor. Vid befattningens tillsättande indrages naturligtvis den nu befintliga extra befattningen såsom sekreterare hos styrelsen och lärarrådet, för vilken utgår arvode med 1,800 kronor om året.

Försöksinstitutionens införlivande med lantbrukshögskolan torde komma att i hög grad öka kamrerarens vid högskolan ansvar och arbetsbörda ej blott genom hans uppgift att handhava medelsredovisningen för själva försöksinstitutionerna, utan även genom hans motsvarande åliggande beträffande de till jordbruksförsöksverksamheten anknutna försöksgårdarna, vilkas bokföring torde böra centraliseras till högskolan och dess kamrerarkontor. Den nuvarande kamreraren avlönas medelst arvode å 6,000 kronor om året. Jag föreslår nu, att vid högskolan inrättas en kamrerartjänst i lönegraden B 22, för vilken alltså kan beräknas ett avlöningsbelopp av 7,656 kronor. Det torde jämväl vara erforderligt att för kamrerarkontoret anställa ett kontorsbiträde i lönegraden B 4. För detta biträde torde beräknas 2,685 kronor.

1931 års utredningsmän hava framhållit som en av de viktigaste uppgifterna för den föreslagna administrations- och upplysningsavdelningen att utöva tillsyn och driftkontroll över försöksgårdarna. I åtskilliga av de avgivna yttrandena har framförts behovet av en högt kvalificerad befattningshavare, i allmänhet i lönegraden B 30, för handhavande, bland annat, av denna verksamhet. Med det av mig tillsvidare förutsatta relativt ringa antalet försöksgårdar torde den tillsyn, varom här är fråga, kunna utövas av Ultuna egendoms förvaltare, därest denne erhåller nödigt arbetsbiträde. För detta ändamål föreslår jag, att medel anvisas för anställande av en assistent med agronomutbildning. Därjämte torde denna assistent böra vara byggnadskunnig. Han bör nämligen biträda jämväl vid tillsynen av lantbrukshögskolans byggnader. För assistenten bör beräknas ett arvode av 4,800 kronor om året. Befattningen torde icke böra tillsättas förr än försöksgårdar förvärvats i ungefär den av mig förutsatta omfattningen.

Lantbrukshögskolans bibliotek har allt sedan högskolans tillkomst befunnit sig i stark utveckling. Biblioteket har fått mottaga flera betydande bokdonationer, vartill kommer att Uppsala universitets bibliotek hos högskolan deponerat i stort sett all sin utländska jordbrukslitteratur. Genom högskolans egen vetenskapliga publikationsverksamhet har den erhållit möjlighet till byten av litteratur med jordbruksvetenskapliga institutioner i olika delar av världen. Ytterligare sådana möjligheter torde tillkomma efter en förläggning såsom jag förordat till högskolan av försöksinstitutionerna. Den biblioteksverksamhet, varom här är fråga, kräver ett avsevärt arbete av en högt kvalificerad yrkesman, och det torde vara klart, att med det ursprungligen obetydliga bibliotekets utveckling till ett centralt riksbibliotek för jordbruks-

litteratur det nu utgående anslaget till bibliotekspersonal av 2,500 kronor icke är tillräckligt, och att, efter försöksinstitutionernas införlivande med högskolan, ej heller den av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (nionde huvudtiteln, punkt 27) föreslagna höjningen av detta anslag till 4,500 kronor kan förslå för ändamålet. Den publikationsverksamhet, som förutsattes från nämnda försöksinstitutioners sida, bör givetvis närmast utövas av därtill skickade försöksmän. Det bör emellertid ihågkommas, att sagda verksamhet icke bör vara avsedd allenast för vetenskapsmän utan att försöksverksamhetens rön tillika böra i lättillgänglig form tillhandahållas praktikens män inom lantushållningen. För dessa båda ändamål torde i allmänhet icke samma uttrycksmedel kunna komma till användning. Det torde ankomma på försöksverksamhetens ledning att härför finna de lämpligaste formerna. Lantbrukshögskolans bibliotekarie, som enligt det anförda torde böra förmedla utbytet av litteratur mellan högskolan med dess institutioner, å ena sidan, samt andra in- och utländska institutioner för forsknings- och försöksverksamhet, å den andra sidan, bör jämväl ägna ett energiskt arbete åt den publikationsverksamhet, som avser på försöksverksamhet grundade upplysningar åt jordbrukets praktiska utövare. Materialet till denna verksamhet måste tillhandahållas av fackmännen, men på bibliotekarien bör ankomma att i samarbete med dem verka för effektivt offentliggörande i tryck av betydelsefullare försöksresultat och för tryckalsters ändamålsenliga spridning bland därav intresserade. Det torde icke kunna påräknas, att en för dessa uppgifter skickad bibliotekarie skall kunna erhållas, med mindre befattningshavaren beredes en efter arbetets art och betydelse anpassad löneställning. Jag tillstyrker, att bibliotekarietjänsten uppföres å ordinarie stat i lönegraden B 24. Härför torde böra beräknas ett årligt belopp av 8,541 kronor. För erforderliga biblioteksbiträden bör det i årets statsverksproposition föreslagna beloppet 4,500 kronor bibehållas. Då den i första hand för rektorsexpeditionen avsedde vaktmästaren i lönegraden B 7 vid lantbrukshögskolan, vilken, enligt vad jag inhämtat, för närvarande är verksam även såsom bokbindare vid biblioteket, torde kunna tillsvida fylla samma uppgifter som hittills, är jag ej benägen att nu föreslå inrättande av särskild vaktmästarbefattning för biblioteket.

I likhet med 1935 års utredningsman anser jag, att den för försöksinstitutionerna erforderliga kemiska analysverksamheten bör fullgöras vid lantbrukshögskolans kemiska laboratorium. Detta förslag överensstämmer även med de grunder för anordningen av denna verksamhet, som innefattas i statsmakternas beslut år 1931 om den högre lantbruksundervisningens ordnande m. m. Såsom tidigare anförts har den del av lantbrukskemiska avdelningen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, som erfordras för utförande av analyser åt de vid centralanstalten kvarvarande försöksavdelningarna, fått kvarstanna vid centralanstalten i avvaktan på försöksavdelningarnas förflyttning. Vid centralanstaltens analyslaboratorium äro för närvarande sysselsatta 3 assistenter och 1 vaktmästare samt tillfälliga biträden. Kostnaderna för dessa befattningshavare hava för sistförflutna budget-

året beräknats till i runt tal 20,000 kronor. Lantbrukshögskolans styrelse har gång efter annan påpekat behovet för undervisningsinstitutionerna av tillgång till personal för utförande av driftsanalyser för dessa institutioners forskningsarbete. Då nu en avsevärt utvidgad försöksverksamhet torde påfordra förstärkta arbetskrafter för analysverksamhet, synes i samband därmed undervisningsinstitutionernas behov ävenledes kunna i någon mån tillgodoses. Då det torde få förutsättas, att ifrågavarande laboratorieverksamhet ställes under ledning av kemiska institutionens chef och direkt tillsyn av denna institutions laborator, och då särskild vaktmästare utöver den vid kemiska institutionen anställde ej torde böra ifrågakomma, lärer behovet av arbetskrafter för analysverksamheten bliva tillräckligt beaktat genom anställande av 1 ordinarie förste kemist i lönegraden B 24, för vilken alltså beräknas årsavlönning med ett belopp av 8,541 kronor, 1 förste assistent i 21:a lönegraden för extra ordinarie befattningshavare, beträffande vilken årsavlönningen beräknas till 5,298 kronor, 1 assistent med arvode av 4,800 kronor samt 1 assistent med arvode av 3,600 kronor. För tillfälliga arbetsbiträden torde beräknas förslagsvis 5,000 kronor.

En sammanfattning av de avlöningsbelopp, jag föreslagit för rektorsexpeditionen, biblioteket och kemiska institutionen vid lantbrukshögskolan utvisar följande beräknade årliga avlöningsbehov, nämligen för ordinarie befattningshavare (9,450 + 7,656 + 2,685 + 8,541 + 8,541 =) 36,873 kronor, vilket belopp här avrundas till 36,900 kronor, för extra ordinarie befattningshavare 5,298 kronor, som avrundas till 5,300 kronor, för assistenter (4,800 + 4,800 + 3,600 =) 13,200 kronor samt för extra och tillfälliga biträden (4,500 + 5,000 =) 9,500 kronor eller tillhopa sålunda (36,900 + 5,300 + 13,200 + 9,500 =) 64,900 kronor. Såsom förut framhållits inbesparas, å andra sidan, belopp motsvarande arvoden till nuvarande kamrerare och sekreterare vid lantbrukshögskolan, utgörande (6,000 + 1,800 =) 7,800 kronor, varjämte erinras, att de angivna lönekostnaderna inkludera avlöningar motsvarande de till assistenter och tillfälliga biträden vid centralanstaltens driftslaboratorium utgående avlöningarna samt nuvarande kostnader för lantbrukshögskolans bibliotekspersonal.»

I *motionerna I: 366 och II: 702* har föreslagits, att vid lantbrukshögskolans kemiska laboratorium anställas — utöver den av departementschefen angivna personalen — en ordinarie förste kemist i lönegraden B 24 och en förste assistent i 21:a lönegraden för extra ordinarie befattningshavare.

d. Personalbehov för trädgårdsförsöken.

1931 års utredningsmän, som enligt vad förut omförmålts förordat inrättande av en särskild trädgårdsförsöksanstalt, indelad på tre avdelningar, nämligen en administrations- och upplysningsavdelning, en fruktodlingsavdelning och en köksväxtavdelning, hava föreslagit som chef för anstalten och

tillika för administrations- och upplysningsavdelningen föreståndaren för trädgårdsavdelningen vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut och som föreståndare för var och en av de fackliga avdelningarna en försöksledare.

Som arvode åt anstaltens samt administrations- och upplysningsavdelningens chef har föreslagits ett belopp av 2,000 kronor.

Såsom biträden å administrations- och upplysningsavdelningen hava av utredningsmännen beräknats dels en sekreterare (B 24), vilken förutom att, såsom förut nämnts, tjänstgöra såsom chefens ställföreträdare, borde, bland annat, redigera anstaltens publikationer, anordna utställningar och bedriva upplysningsverksamhet, dels en kansliskrivare (B 11), tillika bokförare och registrator, dels ett kontorsbiträde (B 4). Sammanlagda avlöningsbeloppen för dessa befattningshavare angivas i betänkandet till 14,774 kronor om året.

Föreståndarna för fackavdelningarna hava föreslagits till placering i lönegraden B 26 för ordinarie befattningshavare. Såsom biträde har för varje avdelning beräknats en ordinarie förste assistent i lönegraden B 21. Avlöningskostnaderna för var och en av dessa två fackavdelningar hava i betänkandet angivits till 14,442 kronor.

Såsom extra personal har å trädgårdsförsöksanstaltens omkostnadsstat beräknats en trädgårdsmästare, en assistent och ett skrivbiträde för varje avdelning. För dessa befattningshavares avlöning har angivits ett sammanlagt specificerat belopp av 16,000 kronor.

Vad angår de föreslagna försöksstationerna för fruktodlingsförsök må här erinras, att utredningsmännen såsom personal vid försöksstationerna Nibbla och Lilla Ryr beräknat 1 föreståndare (B 24), 1 trädgårdsmästare med arvode av 3,000 kronor samt en assistent med arvode av 3,600 kronor.

Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet har i yttrande över utredningsmännens förslag förordat, att den för administrations- och upplysningsavdelningen upptagna sekreterarbefattningen omändras till befattning som avdelningsföreståndare, medan en särskild chefsbefattning inrättas.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Behovet av arbetskrafter vid den av mig förordade avdelningen för trädgårdsförsök torde i icke ringa mån vara beroende av omfattningen av de fasta anordningar i olika delar av landet, som beräknas för ifrågavarande försök. Då enligt vad jag föreslagit denna form av försöksverksamhet allenast med största försiktighet torde böra tillsvidare begagnas, lärer därav följa, att åtskilligt av utredningsmännen förutsatt arbete för planläggning och ledning av sådana försök inbesparas.

Liksom utredningsmännen finner jag det nödigt, att för anstalten beräknas arvode till en chef. Jag biträder ock deras förslag, att såsom chef för verksamheten tillsvidare fungerar föreståndaren för trädgårdsavdelningen vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut. I enlighet med vad

allmänna civilförvaltningens lönenämnd uttalat finner jag dock det föreslagna arvudet väl högt. Jag förslår, att detsamma bestämmas till 1,000 kronor om året. Då trädgårdsavdelningens nuvarande föreståndare, vilken är född år 1875, inom några få år inträder i pensionsåldern, torde frågan om chefskapet för verksamheten och i samband därmed stående organisationsförhållanden böra ånyo prövas. Det torde därvid böra övervägas, huruvida befattningen som trädgårdsavdelningens föreståndare även i fortsättningen bör vara knuten till försöksverksamheten eller huruvida denna verksamhet bör erhålla föreståndare som helt ägnar sin arbetskraft däråt. Såsom biträden åt försöksavdelningens chef torde få anställas en förste assistent i 21:a lönegraden för extra ordinarie befattningshavare samt ett ordinarie kontorsbiträde i lönegraden B 4. På den föreslagna förste assistenten torde böra ankomma att utföra erforderliga sekreterargöromål. Till avlöningar torde alltså böra beräknas för förste assistenten 4,554 kronor och för kontorsbiträdet 2,277 kronor.

Beträffande de med placering i lönegraden B 26 föreslagna försöksledarna torde man kunna hysa tvekan huruvida personer med kompetens för så hög lönegradsplacering för närvarande stå till förfogande för ifrågavarande befattningar. Då jag det oaktat tillstyrker inrättandet av de föreslagna befattningarna i nämnda lönegrad, sker det i förhoppning att även om befattningarna ej genast må kunna besättas, likväl framstående försöksmän med intresse för denna verksamhetsgren inom ej allt för lång tid må kunna påräknas därför. Av organisatoriska skäl anser jag emellertid att befattningarna böra uppföras å extra stat. I likhet med motsvarande befattningshavare vid lantbrukshögskolans försöksinstitutioner torde de nu ifrågakomna böra benämnas statsagronomer. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att även beträffande dessa befattningshavare meddela närmare bestämmelser om deras uppgifter samt om formen för deras anställande. För statsagronomerna beräknas här avlöningar med $(8,037 + 8,037 =)$ 16,074 kronor.

Utredningsmännen ifrågasätta tillsvidare anställande av allenast en förste assistent för den fackliga verksamheten, huvudsakligen för biträde vid köksväxtförsöken. Jag har icke något att erinra mot, att en sådan befattningshavare avses för berörda ändamål, men förslår, att denne i likhet med övriga ifrågakomna förste assistenter placeras i 21:a lönegraden för extra ordinarie befattningshavare, för vilket ändamål alltså bör beräknas ett belopp av 4,554 kronor.

I övrigt torde för försöksavdelningen böra beräknas följande extra befattningshavare, nämligen 2 trädgårdsmästare, 1 assistent och ett skrivbiträde. Då utredningsmännen för extra personal allenast föreslagit anvisande å omkostnadsstat av visst ej närmare specificerat belopp, men enligt nu tillämpade bestämmelser avlöningar icke till någon del må beräknas under omkostnader, torde styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, under vilken trädgårdsavdelningen föreslagits skola sortera, böra i samband med kommande anslagsäskanden lämna närmare förslag om avlöningar åt ifråga-

varande befattningshavare. Här torde dock för sådant ändamål böra beräknas ett belopp av förslagsvis 10,000 kronor.

Sammanfattningsvis skulle sålunda för trädgårdsavdelningens befattningshavare erfordras för chefsarvode 1,000 kronor, för ordinarie befattningshavare 2,277 kronor, vilket belopp avrundas till 2,300 kronor, för befattningshavare å extra stat i runt tal 16,000 kronor, för extra ordinarie befattningshavare (4,554 + 4,554 =) i runt tal 9,100 kronor samt för extra personal 10,000 kronor, eller tillhopa sålunda (1,000 + 2,300 + 16,000 + 9,100 + 10,000 =) 38,400 kronor.»

I motionen I:374 har hemställts, att en fristående befattning som föreståndare och chef för trädgårdsförsöksverksamheten inrättas i enlighet med det av centralanstalten framlagda förslaget, samt att trädgårdsmästarnas avlöningar fastställas till 3,600 kronor.

e. Beredande organ samt styrelse för jordbruks- och husdjursförsöken.

1931 års utredningsmän ha föreslagit inrättande av lokala försöksnämnder för jordbruksförsöken samt centrala försöksråd, ett för jordbruksförsöken och ett för husdjursförsöken.

De lokala försöksnämnderna hava ansetts böra, var och en med verksamhet inom ett av de föreslagna distrikten för jordbruksförsök, bestå av försöksgårdsföreståndare, ledare av lokala fältförsök, ledare av lantmanna- och lantbruksskolornas fasta försöksstationer, föreståndare för Sveriges utsädesförenings filialstationer samt representant för vart och ett av de till distriktet hörande hushållningssällskapen. Utredningsmännen hava föreslagit, att sådan försöksnämnd skulle äga att utse ombud för bevakande av distriktets intressen i det centrala försöksrådet för jordbruksförsök. För åstadkommande av förbindelse mellan de olika försöksdistrikten och för främjande av planmässigheten i försöksarbetet har vidare föreslagits att en representant för lantbruksförsöksanstalten om möjligt borde närvara vid försöksnämndernas sammanträden.

De centrala försöksråden hava särskilt angivits böra verka för främjandet av det fackliga samarbetet mellan lantbruksförsöksanstalten, dess försöksgårdar och de lokala försöksnämnderna samt för upprätthållande av kontakt med andra i försöksverksamheten intresserade institutioner. Om rådets avsedda sammansättning anföra utredningsmännen följande.

I jordbruksförsöksrådet borde, förutom lantbruksförsöksanstaltens avdelningsföreståndare, försöksledare och vissa dess andra tjänstemän, ingå professorerna i växtodlingslära, jordbrukslära och kulturteknik vid lantbrukshögskolan, föreståndarna för statens försöksgårdar, chefen för den av utredningsmännen föreslagna statens trädgårdsförsöksanstalt samt en representant för var och en av de lokala försöksnämnderna, för lantbruksstyrelsen, lantbruksakademien, statens centrala frökontrollanstalt, statens växtskyddsanstalt, Sveriges utsädesförening, Sveriges geologiska undersökning, statens maskin- och redskapsprovninganstalter samt jordbrukstekniska föreningen.

I *husdjursförsöksrådet* borde, förutom lantbruksförsöksanstaltens nyss omnämnda tjänstemän, ingå professorerna i utfodringslära, avelslära och fysiologi vid lantbrukshögskolan, föreståndaren för mejeriförsöken och statskonsulenterna samt en representant för var och en av landets olika avelsföreningar, för lantbruksstyrelsen, lantbruksakademien, jordbrukstekniska föreningen och institutet för husdjursförädling.

1935 års *utredningsman* har föreslagit, att husdjursförsöksrådet vid alternativ I bör bestå av de tre avdelningsföreståndarna å institutionen för husdjurförsök, vidare de båda professorerna i avels- och raslära samt i utfodringslära, förvaltaren av Ultuna egendom samt tre av Kungl. Maj:t utsedda representanter för den praktiska husdjurskötseln.

Beträffande jordbruksförsöksrådets sammansättning har utredningsmannen föreslagit följande.

Tre ledamöter borde företräda det praktiska jordbruket, därav en (rådets ordförande) borde vara ledamot av lantbrukshögskolans styrelse utsedd av Kungl. Maj:t. Även de övriga två ledamöterna borde utses av Kungl. Maj:t. I rådet borde vidare sitta: föreståndaren för jordbruksförsöksinstitutionen, föreståndaren för betes- och vallföreningen, föreståndaren för mosskulturföreningen, två av föreståndarna för de fasta försöksgårdarna (inkallade i tur och ordning för två år i sänder) samt en av lantbrukshögskolans professorer i allmän jordbrukslära och i växtodlingslära (utsedd av lärarrådet). Ytterligare torde, för att tillföra försöksrådet förstärkt representation för forskningsarbetet på växtodlingens områden, böra i försöksrådet inträda föreståndaren för Sveriges utsädesförening. Försöksrådet skulle alltså bestå av tio ledamöter. Det förutsattes — såsom redan antytts — att rådet kunde, för särskilda frågor behandling, i lämplig ordning tillkalla experter, exempelvis representanter för växtskyddsanstalten och kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå samt i vissa fall centrala frökontrollanstalten och Sveriges geologiska undersökning.

Utredningsmannen har i sitt betänkande föreslagit, att i lantbrukshögskolans stadgar intagna bestämmelser därom, att föreståndaren för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet skall vara självskriven ledamot av lantbrukshögskolans styrelse samt att en styrelseledamot skall representera den utanför högskolan och centralanstalten stående försöksverksamheten borde utgå. I stället har utredningsmannen föreslagit sådana regler för styrelsens sammansättning, att förstärkt representation för det praktiska jordbruket erhöles. Kravet därå har av utredningsmannen ansetts erhålla ökad styrka, därest försöksverksamheten knötes till lantbrukshögskolan.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Då det av 1931 års utredningsmän väckta förslaget om landets indelning i försöksdistrikt, på skäl jag förut angivit, ansetts icke böra tillsvidare komma i betraktande, torde därav följa, att de till den föreslagna distriktsorganisationen enligt utredningsmännens plan knutna lokala försöksnämnderna ej heller nu inrättas.

De centrala försöksråden torde däremot böra komma till stånd och vara

verksamma för utarbetande av definitiva förslag till årsplaner för försöksverksamheten. Fastställandet av försöksplaner bör ske av lantbrukshögskolans styrelse. Såväl 1931 års utredningsmän som 1935 års utredningsmän hava förutsatt särskilda försöksråd för jordbruksförsöken och för husdjursförsöken. I vissa av de avgivna yttrandena däremot hava framställts förslag om gemensamt försöksråd. Ehuru även jag anser, att försökens planläggning bör ske med nödig hänsyn till båda slagen av försöksverksamhet, i den mån försöksområdena beröra varandra, torde ett sådant ändamål kunna uppnås även med särskilda på lämpligt sätt sammansatta försöksråd. Med hänsyn till den särskilda sakkunskap, som bör vara företrädd i de olika fallen, förordar jag därför inrättande av dels ett försöksråd för jordbruksförsök, dels ett för husdjursförsök.

I jordbruksförsöksrådet torde böra ingå såsom självskrivna ledamöter lantbrukshögskolans rektor, som är föredragande ledamot av högskolans styrelse, föreståndarna för de båda försöksinstitutionerna vid högskolan, de tre vid institutionen för jordbruksförsök verksamma statsagronomerna, lantbrukshögskolans professorer i ämnena allmän jordbrukslära, växtodlingslära och agronomisk hydroteknik samt Ultuna egendoms förvaltare. Vidare torde böra av Kungl. Maj:t utses tre ledamöter, därav två företrädande det praktiska jordbruket och en växtförädlingsverksamheten. Lantbrukshögskolans styrelse torde böra utse en ledamot av styrelsen att, förutom rektor, vara ledamot av försöksrådet. En representant för något av ämnena systematisk botanik och ärftlighetslära, växtfysiologi och marklära bör ytterligare utses av lantbrukshögskolans lärarråd. För vinnande av nödig kontinuitet i jordbruksförsöksrådets arbete torde lantbrukshögskolans rektor böra vara rådets ordförande. I den mån särskilda sakkunniga erfordras på någon punkt vid försöksplanernas beredande, torde det böra ankomma på lantbrukshögskolans styrelse att, efter framställning av en försöksnämnd, vars inrättande jag ämnar föreslå, inkalla sådana. Härigenom torde exempelvis försöksgårdsföreståndare på given anledning kunna anmodas tillstådeskomma vid försöksrådssammanträden. Enligt mitt förslag skulle sålunda försöksrådet, fränsett eventuellt adjungerade sakkunniga, bestå av sammanlagt femton ledamöter. Då rådet, på sätt framhållits i yttrandena, kan beräknas sammanträda å Ultuna allenast vid ett tillfälle årligen samt det övervägande antalet av de föreslagna ledamöterna därav har sin verksamhet på sammanträdesorten, torde för ledamöternas resor uppkommande kostnader, vilka böra ersättas efter samma grunder, som gälla för styrelseledamöternas resor, icke bliva särskilt betungande för statsverket.

Husdjursförsöksrådet torde böra bestå av lantbrukshögskolans rektor såsom ordförande samt därutöver såsom självskrivna ledamöter, den av lantbrukshögskolans styrelse valda ledamoten av jordbruksförsöksrådet, de båda försöksinstitutionernas föreståndare, de två vid husdjursförsöksinstitutionen verksamma statsagronomerna ävensom lantbrukshögskolans professorer i ämnena husdjurens avels- och raslära, husdjurens utfodring och skötsel

samt husdjurens anatomi och fysiologi ävensom Ultuna egendoms förvaltare. Vidare torde böra av Kungl. Maj:t utses tre ledamöter av försöksrådet, därav två såsom representanter för det praktiska jordbruket samt en för förädlingsverksamheten på husdjursområdet. Även husdjursförsöksrådet bör beredas tillgång till särskilda sakkunniga i mån av behov. Om ledamöternas resekostnader torde gälla vad jag i motsvarande avseende anfört rörande jordbruksförsöksrådet.

Vad angår lantbrukshögskolans styrelse består denna enligt gällande bestämmelser av sju ledamöter. Av dessa utser Kungl. Maj:t ordförande och ytterligare tre ledamöter. Bland dessa böra finnas representanter för Uppsala universitet, för den försöksverksamhet på jordbruksområdet, som bedrivs utanför högskolan och centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, samt för det praktiska jordbruket. Självskrivna ledamöter äro högskolans rektor, chefen för lantbruksstyrelsen och förutsatt föreståndare för nämnda centralanstalt. Då den vid centralanstalten bedrivna försöksverksamheten i och med genomförandet av förslaget om denna verksamhets inordnande i lantbrukshögskolan kommer att upphöra, bör därav följä att, såsom 1935 års utredningsman påpekat, representant för nämnda anstalt icke vidare beräknas i högskolestyrelsen. Ej heller lärer i fortsättningen principiellt kunna anses föreligga behov av särskild representant för försöksverksamhet utanför högskolan. Därest högskolestyrelsen bibehålles vid nuvarande numerär, skulle sålunda kunna tänkas antingen att förstärkning ägde rum av representationen av verksamhetsområden, som redan äro företrädde inom styrelsen, eller ock att nya verksamhetsområden bleve representerade. Jag förordar, att högskolestyrelsen bibehålles vid nuvarande numerär, och att det överlämnas åt Kungl. Maj:t att med hänsyn till framträdande intressen utse representanter även för andra verksamhetsgrenar än universitetsundervisningen och jordbruket.

Såsom jag anfört torde försöksrådets egentliga verksamhet böra bestå i uppgörandet av förslag till försöksplaner. Dessas beredande torde i första hand böra ankomma på försöksinstitutionernas föreståndare. För vinnande av allsidigare belysning vid denna beredning samt för handläggande av försöksfrågor av löpande natur, beredning av anslagsäskanden för försöksverksamheten och dylikt torde emellertid vid högskolan böra förefinnas en nämnd för försöksfrågor. I denna för försöksverksamheten gemensamma nämnd, vars ordförande bör vara lantbrukshögskolans rektor, torde därutöver böra såsom ledamöter ingå den av lantbrukshögskolans styrelse utsedde ledamoten av försöksråden, försöksinstitutionernas föreståndare, föreståndarna för lantbrukshögskolans institutioner för allmän jordbrukslära, för växtodlingslära samt för husdjurens utfodring och skötsel ävensom Ultuna egendoms förvaltare. Försöksinstitutionernas föreståndare böra ingå såsom ledamöter av lärarrådet. Detta bör handläggas även sådana personalfrågor, som beröra försöksinstitutionerna.»

Motionerna I: 366 och II: 702 innebära, att i jordbruksförsöksrådet skulle insättas tre ledamöter såsom representanter för den sammanslagna före-

ningen för betes-, vall- och mosskultur, samt att den praktiska försöksverksamheten skulle bli bättre företrädd såväl i försöksråden som i försöksnämnden än som avses med Kungl. Maj:ts förslag.

I motionerna I: 367 och II: 701 har föreslagits:

1) särskild kommitté för den lokala försöksverksamheten med följande sammansättning: Föreståndaren för jordbruksförsöksinstitutionen, samma institutions statsagronomer, två inspektörer för den lokala försöksverksamheten, försöksmatematikern, föreståndarna för lantbrukshögskolans institutioner för allmän jordbrukslära och växtodlingslära samt tre representanter för de lokala försöksledarna;

2) följande sammansättning av försöksnämnden: Lantbrukshögskolans rektor, föreståndarna för de båda försöksinstitutionerna, de vid försöksinstitutionerna anställda statsagronomerna, föreståndarna för högskolans institutioner för allmän jordbrukslära, växtodlingslära och husdjurens skötsel och utfodring samt dessutom en representant i jordbruksförsöksrådet, som styrelsen utser;

3) att försöksnämnden jämväl handlägger sådana ärenden såsom personalärenden, vilka för lantbrukshögskolans övriga institutioner handläggas av lärarrådet;

4) att jordbruksförsöksrådet utökas med tre representanter från de lokala försöksledarna.

Motionerna I: 373 och II: 727 innebära, att antalet ledamöter i försöksråden borde inskränkas, samt att det praktiska lantbruket bleve bättre företrätt i försöksråden.

f. Beredande organ samt styrelse för trädgårdsförsöken.

1931 års utredningsmän ha föreslagit, att inom vart av landets fyra trädgårdsdistrikt inrättas en lokal trädgårdsförsöksnämnd, samt att det därjämte inrättas ett centralt trädgårdsförsöksråd.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»I anslutning till den ståndpunkt jag intagit beträffande jordbruks- och husdjursförsöken kan jag, då, på sätt förut angivits, jag icke ansett mig kunna biträda den av 1931 års utredningsmän föreslagna indelningen av landet i trädgårdsförsöksdistrikt, ej heller förordad inrättandet av lokala trädgårdsförsöksnämnder, vilka förutsätta en sådan distriktsindelning.

Liksom för försöksverksamheten på jordbrukets och husdjurskötselns områden är det min uppfattning, att ett försöksråd för trädgårdsförsöksverksamheten har en nyttig uppgift att fylla. Jag förordar därför inrättandet av ett sådant försöksråd med i huvudsak de uppgifter, som angivits av utredningsmännen. I försöksrådet torde böra såsom självskrivna ledamöter ingå rektor för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut såsom försöksrådets ordförande, den av mig föreslagna försöksavdelningens föreståndare

samt vidare de vid försöksavdelningen verksamma två statsagronomerna. Ytterligare tre ledamöter i trädgårdsförsöksrådet torde böra utses av Kungl. Maj:t. Dessa torde böra företräda olika intressen inom trädgårdsodlingen och växtförädlingen. Någon särskild försöksnämnd i likhet med den för jordbruks- och husdjursförsöken föreslagna synes ej erforderlig med hänsyn till den för trädgårdsförsöken avsedda organisationen.

På styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut torde det, enligt angiven planläggning av trädgårdsförsöksverksamheten, böra ankomma att fastställa försöksplaner och även i övrigt utöva beslutande myndighet inom nämnda verksamhetsområde. På grund av de nya uppgifter, som tillföras institutets styrelse, torde det bli nödvändigt att utöka där förefintlig sakkunskap inom trädgårdsodlingen. Institutsstyrelsen består för närvarande av fem utav Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Därjämte äro föreståndarna för institutets undervisningsavdelningar självskrivna ledamöter av styrelsen vid behandling av ärenden, som beröra respektive föreståndares avdelningar. Enligt min mening bör antalet av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter av institutets styrelse ökas till sex för beredande av möjlighet att tillgodose de ytterligare anspråk på styrelsens sakkunskap inom trädgårdsodlingens område, som den föreslagna anordningen lär ställa.»

6. Lokaler och utrustning.

a. Institutionerna för jordbruksförsök och för husdjursförsök.

1931 års utredningsmän ha ansett engångskostnaderna för lantbruksförsöksanstaltens inrättande på Ultuna kunna beräknas till följande belopp.

Institutionsbyggnaden	kronor 653,500
Yttre ledningar, planering m. m.....	» 16,500
Vegetationsgård med lysimeteranläggning.....	» 32,000
Bostadsbyggnad för vaktmästare	» 25,000
Inventarier	» 50,000
	<hr/>
	Summa kronor 777,000.

1935 års utredningsman har uppskattat engångskostnaderna vid tillämpning av alternativ I rörande husdjursförsöken till följande belopp.

Ny- och ombyggnadsarbeten:

1. Institutionsbyggnad vid Ultuna med diverse anläggningar och planeringar
2. Bostadshus vid Ultuna, Bäcklösa och Kungsängen för 5 försöksassistenter (varje lägenhet om 3 rum och kök) samt 4 förmän eller vaktmästare (varje lägenhet om 2 rum och kök)
3. Ny ladugård vid Kungsängen (under Ultuna)
4. Svinhus vid Bäcklösa (under Ultuna).....
5. Försöksanläggning för höns vid Bäcklösa (under Ultuna)
6. Kaninhus vid Ultuna

kronor 250,000
» 92,000
» 182,000
» 65,000
» 74,000
» 5,000

7. Omändring i ungdjursladugården vid Ultuna.....	kronor	15,000
8. Omändring av ladugården vid Alnarp	»	6,000
9. För brunnar, planering, elektrifiering m. fl. behov vid ovannämnda stallar	»	25,000

Anskaffning av inventarier m. m.:

10. Inventarier m. m. till institutionsbyggnaden vid Ultuna	»	30,000
11. Inköp av svin	»	5,000
12. Inköp av fjäderfän	»	3,000
13. Diverse döda inventarier för nötkreaturs- och svinförsöken	»	16,000
14. Döda inventarier för hönsriet vid Bäcklösa	»	19,000
15. Rörelsekapital för hönsriet	»	5,000
16. Oförutsedda behov i samband med anskaffandet av före- stående försöksresurser	»	8,000

Summa kronor 800,000.

Sedermera har inom jordbruksdepartementet verkställt utredning av *arkitekten G. Holmdahl*. De beräknade kostnaderna för av honom angivna byggnader uppgå till

1. Byggnaden för försöksinstitutionerna: Enligt alternativ I	kronor	423,000
» » II	kronor	421,000
2. Vegetationshallen; a) för 5,000 vegetationskärl	»	86,000
b) » 2,500	»	71,000
3. Lada med loge	»	24,000
4. Byggnader vid Ultuna för 1 försöksassistent, 1 fältassistent samt arbetspersonal ävensom utvändiga för byggnaderna gemensamma ledningar (25,000 + 30,700 + 5,400 =)	»	61,100
5. Byggnad för försöksinstitutionernas vaktmästare	»	37,000
6. Omläggning av utvärdig huvudavloppsledning från förut- varande elevbyggnaden till Fyrisån	»	5,000
7. Byggnad vid Kungsängen för 1 försöksassistent	»	29,300
8. Byggnad vid Bäcklösa för 2 försöksassistenter samt arbets- personal	»	40,100

Summa kronor 690,500.

För fast och lös inredning av byggnaden för försöksinstitutionerna har beräknats en kostnad av 50,000 kronor.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Det torde vara uppenbart, att det förslag till försöksverksamhetens rationella organiserande, som av mig i det föregående tillstyrkts, förutsätter avsevärt ökade byggnadskostnader, jämförda med dem, som beräknats för försöksverksamhet i propositionen till 1931 års riksdag angående den högre lantbruksundervisningens ordnande m. m. Denna kostnadsökning hänför sig ej blott till byggnader för det egentliga försöksarbetet utan även till bostadsbyggnader för personal, som på grund av tjänstgöringens art måste bo på platsen. Till denna personal höra vissa assistenter samt arbetspersonal för husdjursförsöken, fältassistent och viss arbetspersonal för jordbruksförsöken samt försöksinstitutionernas vaktmästare. Beträffande de genom departe-

mentets direkta försorg utarbetade byggnadsförslagen och kostnadsberäkningarna må anföras följande.

Institutionsbyggnaden är tämligen noga avpassad efter de uppgifter, som av mig föreslagits skola åvila institutionerna och efter den för dessa nu beräknade personalen. Den föreslagna ramen medgiver sålunda icke någon avsevärd utökning av denna personal, i den mån densamma är bunden vid institutionsarbete. Å andra sidan torde förslaget få anses så väl tillgodose förefintliga behov av institutionspersonal och resurser för dennas utnyttjande, att befogade anspråk på personalökning eller dylikt, som icke må kunna fyllas inom den föreslagna byggnadens omfång, kunna anses relativt avlägsna. Jag anser mig icke böra framställa erinran mot byggnadsplanen eller kostnadsberäkningen och förordar sålunda, i det jag ansluter mig till det såsom alternativ I betecknade förslaget, att för byggnadsarbeten vid institutionsbyggnaden avses ett belopp av 423,000 kronor, samt att till fast och lös inredning för byggnaden beräknas 50,000 kronor. Ehuru kostnadsberäkningen för byggnaden i enlighet med nämnda alternativ I uppgjorts med hänsyn till viss tänkt byggnadsplats vid Ultuna, torde det likväl få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med byggnadens utförande, inom tillmätt kostnadsram, definitivt bestämma byggnadsplatsen.

Mot förslaget om uppförande av en lada med loge för försöksarealen för jordbruksförsök vid Ultuna till en beräknad kostnad av 24,000 kronor har jag icke något att erinra.

Kostnaden för den i 1931 års utredningsmäns betänkande föreslagna vegetationsgården jämte lysimeteranläggning har av utredningsmännen uppskattats till 32,000 kronor. Vid den inom departementet föranstaltade utredningen har anordnande av vegetationsgård utan lysimeteranläggning kostnadsberäknats till 86,000 kronor. Denna anordning lär vara tillräcklig för omkring 5,000 vegetationskärl. Vid en anläggning för halva detta kärlantal har beräknats en kostnad av 71,000 kronor. I dessa belopp äro inräknade kostnader för erforderliga vagnar för kärlens uppställning, men ej kostnader för anskaffning av kärl. Det är min uppfattning, att försöken genom vegetationskärl böra ägnas tillbörlig uppmärksamhet. Emellertid torde för närvarande behovet av sådana försök kunna tillgodoses med den mindre av de ifrågasatta anläggningarna. Även med en anläggning av denna storlek synes jämväl lantbrukshögskolans undervisningsinstitutioner beredas tillfredsställande utrymme för sina kärlförsök. Frågan om anordnande vid Ultuna av lysimeteranläggning torde icke nu behöva aktualiseras. Jag föreslår alltså, att för anläggning av vegetationsgård beräknas ett belopp av 71,000 kronor.

Bostäderna för försöksassistenterna vid husdjursförsöken äro avsedda för tre gifta befattningshavare och en ogift. Härvid hava beräknats för de gifta befattningshavarna lägenheter om tre rum och kök och för en ogift assistent ett större enkelrum, under det att bostad för gift fältassistent upptagits till två rum och kök. Det är att märka, att assistenterna för husdjursförsök enligt planen för deras verksamhet behöva tillgång till arbetsplats i de egna bostadslägenheterna för antecknings- och rapportarbeten, medan så icke behöver vara

fallet beträffande fältassistenten, vars verksamhet väsentligen avser arbetsledning. För försöksinstitutionernas vaktmästare hava såsom förut anförts beräknats två bostadslägenheter om två rum och kök i en för dem gemensam byggnad. Kostnaderna för ifrågasatta byggnader åt assistenter och vaktmästare enligt de inom departementet gjorda beräkningarna förefalla onekligen höga med tanke på dessa byggnaders små bostadsinnehåll. I betraktande av de anspråk på bostadsstandard, som numera i allmänhet ställas även på bostäder för lägre befattningshavare i statens tjänst, torde kostnaderna dock ej kunna avsevärt nedskäras. En besparing av omkring 10,000 kronor torde emellertid kunna uppnås genom sammanförande i en byggnad av det i förslaget med förläggning vid Ultuna angivna bostadshuset för fältassistent och arbets- eller elevpersonal samt bostadshuset för försöksassistent. Med upptagande av kostnaderna för denna byggnad till 50,000 kronor får jag alltså föreslå, att till byggnader för assistenter jämte viss arbetspersonal samt för försöksinstitutionernas vaktmästare beräknas (50,000 + 29,300 + 40,100 + 37,000 + 5,000 =) 161,400 kronor.

Såsom 1935 års utredningsman anmärkt torde för arbetsförman i hönseriet vid Bäcklösa kunna avses där befintligt bostadshus. Åt en ogift svin-skötare vid Bäcklösa kan enligt arkitekten Holmdahls förslag bostad beredas i ett av enkelrummen för arbetspersonal i den planerade nya byggnaden. Då särskild försöksassistent enligt det föregående ej beräknas för institutionen för husdjurens utfodring och skötsel vid lantbrukshögskolan, förfaller 1935 års utredningsmans förslag om anordnande av bostad för sådan assistent. Ej heller lära bostäder för ladugårdsförmän vid Ultuna och Kungsängen behöva beräknas i detta sammanhang, då enligt vad jag föreslagit de arbetsuppgifter, som avsetts skola påvila dessa förmän, böra fullgöras genom egendomsförvaltningens driftspersonal. Utredningsmannens förslag om eventuellt uppförande av bostad för försöksassistent vid Norra Åsums kronoegendom torde jämväl förfalla, då frågan om denna egendoms användning såsom försöksgård enligt vad jag anförat icke nu synes böra prövas.

Jag förordar vidare, att medel beräknas enligt förslag i 1935 års utredningsmans betänkande för ny ladugård vid Kungsängen, svinhus vid Bäcklösa, försöksanläggning för höns vid Bäcklösa, kåninhus vid Ultuna, omändring av ungdjursladugården vid Ultuna, omändring av ladugården vid Alnarp samt för behov av brunnar, planering, elektrifiering m. m. vid olika stallar med sammanlagt 372,000 kronor. Jag förutsätter, att för belopp, som må anvisas till uppförande av byggnader vid Ultunakomplexet, anordningar kunna vidtagas jämväl för den försöksverksamhet avseende rävar och andra pälsdjur, som enligt vad jag förordat torde kunna omfattas av husdjursförsöksverksamheten.

För anskaffande av inventarier till den föreslagna försöksgården vid Ultuna har av 1931 års utredningsmän beräknats ett belopp av 15,000 kronor. Då däri torde ingå anslag dels för levande inventarier, dels för viss materiel, som torde kunna tillhandahållas av Ultuna egendoms förvaltning, finner jag ett belopp för utrustning vid jordbruksinstitutionens fältförsök å Ultuna av

10,000 kronor böra räcka för komplettering av den vid Experimentalfältet förefintliga materielen för sådana försök.

I 1935 års utredningsmans betänkande angående husdjursförsöksverksamhetens organisation har för anskaffning av inventarier m. m. föreslagits anvisande av ett belopp av 86,000 kronor. Sedan ett däri ingående belopp av 30,000 kronor för inventarier till institutionsbyggnaden vid Ultuna frändragits, återstår en av mig i det föregående ej beräknad inventariiekostnad av 56,000 kronor. Då i detta belopp torde ingå kostnader för inredning av försöksstallar, lärer anmärkning mot beräkningen ej böra framställas. Jag föreslår alltså, att för angivna ändamål avses 56,000 kronor.

Det torde ej vara uteslutet, att komplettering erfordras för institutionen för jordbruksförsök av den utrustning, som till institutionen må överföras från Experimentalfältet. Då särskild utredning härom ej nu föreligger, lärer det få bero på prövning av senare framställning, huruvida särskilda medel för utrustning vid institutionen böra anvisas utöver förut omförmälda belopp för inredning av institutionslokalerna samt materiel för fältförsöken vid Ultuna.

Sammanfattningsvis torde sålunda för närvarande böra för byggnader samt inventarier och utrustning vid den statliga försöksverksamheten på jordbruks- och husdjursområdet beräknas följande engångskostnader, nämligen för byggnader (423,000 + 24,000 + 71,000 + 161,400 + 372,000 =) 1,051,400 kronor, samt

för inventarier och utrustning (50,000 + 10,000 + 56,000 =) 116,000 kronor.

De resurser, som i enlighet med vad här föreslagits må ställas till förfogande för försöksverksamheten, avse givetvis i första hand försöksinstitutionernas behov. Det torde emellertid böra understrykas, att det ligger i den föreslagna organisationens natur, att resurserna efter prövning av försöksverksamhetens och högskoleundervisningens ledning kunna användas jämväl för sådan forsknings- och försöksverksamhet, som är en nödvändig förutsättning för berörda undervisning.

Det må slutligen framhållas, att här ifrågakomna förslag till byggnadsarbeten allenast äro att betrakta som preliminära, och att vid deras slutliga utformande jämkningar kunna komma att visa sig erforderliga.»

b. Centrala administrationen, bibliotek m. m.

Inom jordbruksdepartementet har arkitekten G. Holmdahl verkställt utredning rörande ändringar i lantbrukshögskolans administrationsbyggnad, för nybyggnad av bibliotek samt alternativt för omändring till bibliotek av befintlig byggnad ävensom för nybyggnad av två bostadshus för vaktmästare och viss därmed jämställd personal vid lantbrukshögskolan. Skisserna och kostnadsberäkningarna hava granskats av byggnadsstyrelsen och därvid lämnats utan erinran. För skisserna och kostnadsberäkningarna må här lämnas följande redogörelse.

Föreslagna ändringsarbeten i *administrationsbyggnaden* beröra denna bygg-

nads bottenvåning, vilken såsom förut angivits nu upptages av lantbrukshögskolans bibliotek. Våningen föreslås skola omändras till en sammanträdes-sal med vidliggande mindre rum, kapprum och toaletter samt 3 tjänsterum och 2 reservrum. Kostnaderna för ändringsarbetena hava beräknats till 8,500 kronor samt kostnader för inventarier till 1,500 kronor.

För *biblioteksbyggnad* föreligga två alternativa förslag. Enligt båda tänkes byggnaden förläggas till platsen för nuvarande personalbyggnad. Det ena alternativet, betecknat såsom alternativ I, förutsätter rivning av personalbyggnaden; alternativ II avser ombyggnad av densamma. Här må lämnas en närmare beskrivning allenast av byggnadsplanen vid alternativ I. Enligt detta uppföres byggnaden av sten under plåttak samt erhåller rektangulär planform med måtten 12 meter \times 27 meter. Byggnaden är planerad för 3 våningar jämte källarvåning. Våningshöjderna från golv till tak äro i källarvåningen 2.1 meter, i bottenvåningen 3.0 meter och i de övre våningarna 2.1 meter. Våningarna avskiljas sinsemellan brandsäkert från varandra. Kommunikationen mellan våningarna förmedlas från källaren till översta våningen genom dels en trappa av sten, dels en spiraltrappa av järn samt en mindre bokhiss. Byggnaden avses erhålla en centralt belägen huvudentré tillgänglig medelst en tvåarmad yttertrappa av granit.

Källaren innehåller enligt planen rum för uppackning och emballage samt för bokmagasin med 1,000 längdmeter bokhyllor, delvis avsedda för bibliotekets dubblettförråd.

Bottenvåningen innehåller ett större lärum med 19 studieplatser ävensom tidskriftshyllor. Lärummet står i öppen förbindelse med ett expeditionsrum med disk och bokhiss. Våningen innehåller i övrigt ett bokmagasin för 600 längdmeter bokhyllor, 1 rum för bibliotekarie, kapprum och toaletter.

Våningen 1 trappa upp innehåller ett rum för bokbinderi samt tre större bokmagasin för sammanlagt 1,100 längdmeter bokhyllor. En våning 2 trappor upp avses kunna bereda plats för 1,200 längdmeter bokhyllor.

Samtliga bokhyllor tänkas utföras av järnplåt.

Biblioteksbyggnaden uppvärms enligt planen från högskolans stora värme-central.

Biblioteksbyggnad, uppförd enligt alternativ I, har kostnadsberäknats till 176,000 kronor utan inredning. För fast och lös inredning har beräknats ett belopp av 21,000 kronor.

För 8 bostäder för vaktmästare och därmed likställd personal äro plane-rade två byggnader, var och en innehållande 4 lägenheter med en golvareal per lägenhet av 60 m². Byggnaderna äro avsedda att uppföras av trä på grundmurar och källarmurar av betong. De uppvärmas från en värmecentral gemensam för dem och de för vaktmästarna vid försöksinstitutionerna avsedda bostäderna. Ifrågavarande två byggnader hava kostnadsberäknats till sammanlagt 135,000 kronor.

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Försöksinstitutionernas införlivande med lantbrukshögskolan förutsätter,

såsom jag i det föregående anført, ökade arbetskrafter för högskolans centrala förvaltning. För följande föreslagna nya befattningshavare, nämligen sekreterare, kontorsbiträde och assistent vid tillsyn av byggnader och försöksgårdar måste lokaler beräknas. Jag står ej heller främmande för det utvidgade lärarrådets behov av större sammanträdeslokal än den nu förefintliga. Ehuru administrationsbyggnaden med nuvarande användning av byggnadens lokaler ej innehåller några reservutrymmen för personal och givetvis ännu mindre kan tillgodose ett behov av större sammanträdesrum, skulle jag likväl tveka att föreslå nybyggnad allenast för lösande av härigenom uppkomna lokalfrågor. Emellertid synes det mig nödvändigt, att prövning företages av högskolans behov av utvidgat bibliotek i samband med överförandet dit av de bokförråd, som nu finnas vid centralanstaltens jordbruks- och husdjursavdelningar samt avdelningen för växtfysiologi. Jag torde härvid få erinra, att i den år 1929 avlämnade utredningen beträffande centralanstaltens och en blivande högre lantbruksundervisnings inbördes ställning, vilken utredning omförmäلتs i propositionen nr 143 till 1931 års riksdag, föreslagits uppförande av en särskild biblioteksbyggnad vid Ultuna. Utredningsmännens förslag blev emellertid då ej förordat i propositionen och föranledde ej heller särskilt uttalande av riksdagen. Med hänsyn till den snabba utvecklingen av lantbrukshögskolans bibliotek synes frågan om uppförande av särskild byggnad för biblioteket icke längre kunna undanskjutas. De lokaler, som vid högskolans tillkomst avsetts för bibliotek, lära även med anlåtande av nödfallsutrymmen allenast en kort tid framåt kunna tillgodose det växande behovet. Då den för bibliotek föreslagna platsen torde vara synnerligen lämplig för detta ändamål, uppkommer fråga om där befintlig personalbyggnad i nuvarande skick må kunna anses äga det värde, att biblioteket med hänsyn därtill hellre borde förläggas till annan plats. Personalbyggnaden, som tidigare använts till mejeri, är gammal och saknar alla nutida anordningar för de där boendes bekvämlighet. Den är nödortfigt inredd för tillgodoseende av de mest trängande bostadsbehoven vid lantbrukshögskolans inrättande, men för dess definitiva iordningställande anvisade medel, 29,000 kronor, hava, såsom förut anförts, icke ännu tagits i anspråk. Byggnaden torde i befintligt skick vara av ringa värde och ej böra i och för sig hindra byggnadsplatsens användning för bibliotek.

Genom personalbostadens rivning eller ombyggnad till bibliotek, bortfallande av två vaktmästarbostäder i institutionsbyggnaden för lantbruksekonomi, allmän jordbrukslära m. m. samt ökningen av vaktmästarnas antal i samband med överförandet till lantbrukshögskolan av centralanstaltens avdelning för växtfysiologi och det kemiska driftslaboratoriet torde erfordras bostäder för sammanlagt åtta vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Sedan jag sålunda redogjort för de olika lokalbehoven för befattningshavare vid högskolans centrala förvaltning, för högskolans bibliotek samt för viss vaktmästar- och med denna jämförlig personal, torde jag få behandla behoven i ett sammanhang, enär lokalfrågorna synas mig bero av varandra.

Den centrala frågan torde här anknyta sig till behovet av nytt bibliotek. Enligt min mening bör detta behov tillgodoses i enlighet med det såsom alternativ I betecknade förslaget, men minskat med den i förslaget ingående översta våningen. För uppförande av biblioteksbyggnad i enlighet därmed torde alltså böra beräknas 142,000 kronor utan inredning samt därutöver för fast och lös inredning av byggnaden 15,000 kronor.

Genom bibliotekets överflyttande från administrationsbyggnaden till särskild byggnad frigöras lokaler i administrationsbyggnadens bottenvåning för större sammanträdesrum samt för tjänsterum åt nytillkommande befattningshavare. Jag förordar, att för erforderliga ombyggnadsarbeten enligt förslaget beräknas 8,500 kronor och för inventarier 1,500 kronor.

För bostäder åt 5 vaktmästare, 1 snickare, 1 trädgårdsmästare och 1 kusk torde på föreslaget sätt böra uppföras två bostadshus, vardera innehållande fyra lägenheter om två rum och kök. Det torde givetvis kunna diskuteras, huruvida för ifrågakomna icke-ordinarie befattningshavare böra beräknas bostäder av den standard, som här, i likhet med tidigare beträffande försöksinstitutionernas vaktmästare, förutsatts. Enligt min mening torde det emellertid vara olämpligt, även med hänsyn till eventuella framtida behov, att i de föreslagna byggnaderna införa en eller ett par lägenheter om ett rum och kök. Jag förordar sålunda, att berörda två bostadshus för vaktmästare och annan personal vid lantbrukshögskolan i huvudsak uppföras enligt förslaget och att därför beräknas 135,000 kronor.

De olika förslag jag nu framfört, avseende byggnadsarbeten jämte inredning och inventarier för lantbrukshögskolans centrala administration, bibliotek samt bostäder för vaktmästare och viss annan personal vid högskolan, skulle sammanlagt erfordra en medelsanvisning av för byggnadsarbeten (142,000 + 8,500 + 135,000 =) 285,500 kronor samt för inredning och inventarier (15,000 + 1,500 =) 16,500 kronor.

Liksom vid beräkningen av kostnaden för försöksinstitutionernas lokalbehov torde jag även här få framhålla, att ifrågavarande förslag till byggnadsarbeten allenast äro att betrakta såsom preliminära och att det sålunda förutsattes, att jämkningar i förslagen kunna komma att visa sig erforderliga vid deras slutliga utformande.»

c. Trädgårdsförsöksavdelningen.

1931 års utredningsmän ha beräknat engångskostnaderna för trädgårdsförsöksanstalten till följande belopp.

Institutionsbyggnad för administrations- och fruktodlingsavdelningarna	kronor	82,700
Materialbod	»	6,800
Bostad för trädgårdsmästare.....	»	14,000
Växthus	»	28,600
Reparation av byggnader på Mellangård.....	»	5,000
Reparation av byggnader på Östergård.....	»	4,000
Elektrifiering av Mellangård och Östergård.....	»	12,000

Inhägnad av fruktodlingsavdelningens försöksfält	kronor	9,000
Inköp av träd och buskar; planering och anläggning av vägar m. m.	»	10,000
Inköp av inventarier och redskap	»	25,000
	Summa kronor	197,100.

Byggnadsstyrelsen har i anledning av utredningen anför, att förslagen till byggnader vid trädgårdsförsöksanstalten utgjordes av preliminära skisser, som erfordrade vidare utarbetande för att kunna slutgiltigt bedömas. Beträffande de angivna kostnaderna för institutionsbyggnad, trädgårdsmästarbostad och växthus hava dessa ansetts för lågt beräknade och böra höjas för institutionsbyggnaden till 98,000 kronor, för trädgårdsmästarbostad till 18,000 kronor och för växthus till 38,000 kronor. Byggnadsstyrelsen har härvid förutsett, att byggnaderna höllas inom de i respektive byggnadsprogram angivna omfattningar, och att någon mera omfattande kylanläggning än vad ritningarna utvisade ej ifrågakomme vid institutionsbyggnaden.

Departementschefen har i denna del anför, följande.

»Mot utredningsmännens förslag angående uppförande och reparationer av byggnader, elektrifieringsarbeten, inhägnader samt planering och planering har jag i huvudsak icke något att erinra. I anledning av byggnadsstyrelsens erinringar rörande byggnadskostnaderna torde få framhållas, att beträffande den föreslagna institutionsbyggnaden för administrations- och fruktodlingsavdelningarna av mig beräknats fåtaligare personal än den av utredningsmännen ifrågasatta och att den minskning av byggnadens storlek, som därav må föranledas, torde motivera ett bibehållande av utredningsmännens kostnadsberäkning. Det är likaledes min åsikt, att nöjaktiga växthus må kunna uppföras för det av utredningsmännen beräknade kostnadsbeloppet. Beträffande kostnaden för trädgårdsmästarbostad finner jag liksom byggnadsstyrelsen utredningsmännens beräkning därav för låg. Jag anser mig därför böra förorda, att för trädgårdsmästarbostad beräknas ett från 14,000 kronor till 18,000 kronor höjt belopp.

Jag biträder utredningsmännens förslag om anvisande av 25,000 kronor för inköp av inventarier och redskap för trädgårdsförsöksavdelningen.

Sammanfattningsvis torde sålunda böra för trädgårdsavdelningen beräknas för byggnadsarbeten, elektriska anläggningar samt planering och planering 176,100 kronor samt för inventarier och redskap 25,000 kronor.

Även i detta sammanhang torde jag få framhålla, att förslagen till byggnadsarbeten böra betraktas som preliminära och att jämkningar i förslagen kunna komma att visa sig erforderliga vid deras slutliga utformande.»

7. Årliga driftkostnader för den statliga försöksverksamheten (utom löner).

a. Jordbruks- och husdjursförsöken.

1931 års utredningsmän ha uppgjort följande förslag till omkostnadsstat för den av dem avsedda statens lantbruksförsöksanstalt.

Allmänna omkostnader:

Arvodet till assistenter och annan extra personal ..	kronor	55,000	
Tjänsteresor.....	»	24,000	
Resor för styrelse, försöksråd och distriktsnämnder..	»	7,000	
Tryckning av meddelanden, flygblad m. m.	»	20,000	
Expenser:			
Bränsle, elektrisk kraft, gas, vatten, renhållning och städning	kronor	14,000	
Inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. m.....	»	4,000	
Skrivmaterial, papper, blanketter ..	»	5,000	
Telefon och telegram.....	»	4,000	
Bokinköp, inbindning av böcker o. d.	»	3,000	» 30,000
			136,000

Administrations- och upplysningsavdelningen:

Diverse material för bokföring, registrering, arkivering o. d.....	kronor	500	
Fotografier, ljusbilder o. d.....	»	1,200	
Anskaffande och komplettering av utställningsmaterial	»	1,000	
Diverse omkostnader.....	»	300	3,000

Jordbruksavdelningen:

Vegetationsgården	kronor	3,500	
Frökontrollanalyser, cereala undersökningar m. m. ..	»	3,000	
Diverse förbrukningsartiklar (påsar m. m.).....	»	2,500	
Diverse omkostnader (frakter o. d.)	»	3,000	12,000

Husdjursavdelningen:

Diverse förbrukningsartiklar	kronor	1,000	
Diverse omkostnader (frakter o. d.)	»	2,500	3,500

Kemiska laboratoriet:

Förbrukningsartiklar (kemikalier, glas m. m.)	kronor	10,000	
Underhåll och inköp av apparater	»	2,500	
Diverse omkostnader.....	»	500	13,000

Summa kronor 167,500.

Beträffande posten »Tryckning av meddelanden, flygblad m. m.» ha utredningsmännen anfört följande.

För tryckning av meddelanden, flygblad och dylikt uppfört belopp av 20,000 kronor torde, om dessa publikationer utgaves såsom en tidskrift, vissa inkomster i form av prenumerationsavgifter kunna påräknas, förslagsvis 2,500 kronor av 500 prenumeranter à 5 kronor. Mosskulturföreningen och betes- och vallföreningen uppbure för närvarande i medlemsavgifter c:a 8,700 kro-

nor, och det torde kunna förväntas, att om dessa föreningars tidskrifter upphörde, en del av desammas förutvarande medlemmar önskade prenumerera på den nya tidskriften. Meddelanden från centralanstaltens jordbruks- och husdjursavdelningar, den förstnämnda avdelningens berättelse över lokala gödslingsförsök, mosskulturföreningens tidskrift samt betes- och vallföreningens årsskrift syntes kräva en sammanlagd årlig kostnad av minst 27,000 kronor.

1935 års utredningsman har beräknat de egentliga omkostnaderna för husdjursförsöken med tillämpning av alternativ I enligt följande uppställning.

	De båda institutionerna för avels- och raslära och för utfodringslära tillhopa kronor	Institutionen för husdjursförsök kronor
Expenser:		
Bränsle, lyse, renhållning, städning m. m.	—	4,000
Skrivmaterialier, papper, blankettryck o. d.	700	1,300
Telegram, telefon och annonsering.	400	1,100
Inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier.	500	1,300
Bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål.	400	600
Summa expenser	2,050	8,300
Svinstamkontrollen (de centrala omkostnaderna här för äro intagna bland expenser) sammanlagt 20,000 kronor, varav 10,000 kronor beräknas bliva täckta av deltagareavgifter efter förslagsvis 9 å 10 kronor per gris (c:a 1,200 grisar).		
	—	10,000
Förbrukningsartiklar.	800	1,500
Resor för befattningshavarna.	800	2,200
Tryckningskostnader.	—	2,500
Försökskostnader:		
Ersättning åt Ultuna egendom.	1,000	10,000
Tillskott till hönseriet vid Ultuna.	1,000	2,500
Ersättning åt Alnarps egendom.	—	3,000
Övriga försökskostnader (vid andra egendomar m. m.) .	500	4,000
Oförutsedda utgifter.	1,900	3,000
Summa kronor	8,000	47,000
		55,000

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Såsom anförts av såväl 1931 års utredningsmän som 1935 års utredningsman möta svårigheter att beräkna åtskilliga av de poster, som böra ingå i en omkostnadsstat för försöksverksamheten. Den ledning för sådana beräkningar rörande försöksverksamheten på jordbruksområdet, vilken torde innehållas i 1931 års utredningsmäns betänkande och 1935 års utredningsmans

promemoria, minskas till sitt värde därav, att vid ett genomförande av den organisationsplan, jag förordat, förutsättningarna för omkostnadsberäkningarna äro helt andra än enligt nämnda utredningsmäns även sinsemellan olika förslag. Beträffande förslaget till omkostnadsstat för husdjursförsöken enligt 1935 års utredningsmans betänkande är detta visserligen mera vägledande. Det torde emellertid få gälla om såväl jordbruksförsöken som husdjursförsöken, att det knappast låter sig göra att nu taga någon bestämd ståndpunkt till beräkandet av ifrågavarande omkostnader. Ej heller torde detta vara i stort sett nödvändigt för närvarande, utan lärers därmed lämpligen kunna anstå till dess anslag för ändamålen behöva äskas av riksdagen. Till vissa frågor torde dock ställning böra tagas redan i detta sammanhang.

Härvid torde först få beröras det av 1931 års utredningsmän uppgjorda förslaget till omkostnadsstat. Min mening överensstämmer med nämnda utredningsmäns därutinnan, att driften av försöksverksamheten i dess nu föreslagna organisationsform bör i sin helhet bekostas av statsmedel. Då distriktsnämnder ej förutsättas skola tillsvidare inrättas, behöva medel för resor av ledamöter i sådana nämnder ej beräknas. Befattningshavarnas resekostnader, vilka av utredningsmännen beräknats även för sådan upplysnings- och konsulterande verksamhet, som bedrives av svenska mosskultur-föreningen samt av svenska betes- och vallföreningen, och vilka jämväl torde hava avsett tillsyn av försöksgårdar och andra fasta försöksanordningar i en avsevärt större utsträckning än som kan ifrågakomma enligt det förslag, jag framställt, lära ej kunna i blivande omkostnadsstat upptagas i den storleksordning, som av utredningsmännen ifrågasatts. Detsamma torde i stort sett gälla om beräknade kostnader för publikationsverksamhet.

Beträffande 1935 års utredningsmans förslag till omkostnadsstat erinras, att jag i det föregående förutsatt, att svinstamkontrollen ej beräknas tillhöra de bestående uppgifterna för husdjursförsöksinstitutionen, och att sålunda omkostnader därför ej böra beräknas för institutionen liksom givetvis ej heller utjämnande inkomster genom de av utredningsmannen föreslagna deltagaravgifterna. Därest min uppfattning att försöksinstitutionerna ej böra indelas i underavdelningar godkännes, torde utredningsmannens förslag om anslagsfördelning inom olika avdelningar av en och samma institution förfalla.

Slutligen må nämnas, att jämväl andra kostnader än de av utredningsmännen berörda synas kunna ifrågakomma. Erinras må i detta sammanhang att, på sätt framgår av årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 16, styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet gjort framställning om medelsanvisning för anordnande av fortbildningskurser för medhjälpare vid den lokala försöksverksamheten. För tillgodoseende av särskilda behov, som i dylikt eller annat hänseende kunna finnas föreligga, torde det, sedan försöksverksamheten på jordbruksområdet, såsom jag föreslagit, övertagits av försöksinstitution vid lantbrukshögskolan, få ankomma på högskolans styrelse att i vederbörlig ordning göra framställning.»

I motionen I: 374 har yrkats, att 20,000 kronor skulle — i överensstämmelse med 1931 års utredningsmäns förslag — anvisas till publikation av försök i en gemensam tidskrift.

b. Trädgårdsförsöken.

1931 års utredningsmän ha avgivit följande förslag till omkostnadsstat för den föreslagna trädgårdsförsöksanstalten.

Allmänna omkostnader:

Arvoden till assistenter, trädgårdsmästare och skrivbiträden	kronor	16,000	
Tjänsteresor	»	4,000	
Resor för försöksrådet	»	1,000	
Tryckning av meddelanden, flygblad o. d.	»	3,800	
Underhåll av byggnader, bänkgård, stängsel o. d.	»	2,000	
Underhåll och nyanskaffning av yttre inventarier	»	1,500	
Skatter o. d.	»	1,400	

Expenser:

Bränsle, elektrisk kraft, städning	kronor	3,000	
Inköp och underhåll av möbler skriv- och räknemaskiner o. d.	»	1,000	
Skrivmaterialer, papper, blanketter o. d.	»	1,000	
Telefon, telegram och annonser..	»	800	
Inköp och inbindning av böcker, tidskrifter o. d.	»	2,000	
	kronor	7,800	kronor 37,500

Administrations- och upplysningsavdelningen:

Utställningsmaterial	kronor	1,000	
Fotografier, ljusbilder o. d.	»	500	
Diverse omkostnader	»	500	» 2,000

Fruktodlingsavdelningen:

Diverse arbetskostnader	kronor	3,200	
Förbrukningsartiklar	»	1,500	
Gödselmedel	»	2,000	
Inköp av plantskolealster	»	800	
Diverse omkostnader	»	500	» 8,000

Köksväxtavdelningen:

Diverse arbetskostnader (inkl. dragare)	kronor	12,000	
Förbrukningsartiklar	»	2,700	
Gödselmedel (inkl. naturlig gödsel)	»	4,500	
Inköp av frö	»	600	
Diverse omkostnader	»	700	» 20,500

Försök med prydnadsväxter	»	2,000	
---------------------------------	---	-------	--

Summa kronor 70,000.

Departementschefen har framhållit, att vad han anfört rörande driftkostnaderna för jordbruks- och husdjursförsöken torde i tillämpliga delar få anses äga giltighet även beträffande trädgårdsförsöken.

8. Årliga understöd till de av omorganisationen berörda icke statliga försöksorganen.

Departementschefen har i fråga om årliga understöd till de av omorganisationen berörda icke statliga försöksorganen anfört följande.

»Jag har i det föregående principiellt uttalat mig för att den av svenska mosskulturföreningen och svenska betes- och vallföreningen bedrivna försöksverksamheten borde överflyttas till statens försöksorgan, samt att för föreningarna borde beräknas anslag för den del av deras nuvarande verksamhet, som avsåge upplysning och propaganda. Därvid har jag utgått från att föreningarnas personal, särskilt kulturingenjörer och konsulenter, genom egen observation av den statliga försöksverksamhetens förlopp och genom informationer av denna verksamhets fackliga ledning i full utsträckning erhöle det material för sin uppgift, som skäligen må kunna ifrågakomma, samt att för demonstrationsändamål jämväl de statliga försöksgårdarna och försöksfälten i viss utsträckning ställdes till föreningarnas disposition. Jag har vidare förutsatt, att föreningarna skulle begagna sig av den möjlighet att få under deras verksamhet uppkomna frågor prövade genom sådana å statlig institution utförda försök, för vilkas utförande jag ansett särskilda medel böra utgå.

För beräkning av anslag till föreningarna med deras på angivet sätt begränsade uppgifter är det nödvändigt att klargöra för vilka särskilda ändamål medel erfordras och i vilken utsträckning det må kunna beräknas, att medelsbehovet täckes annorledes än genom statsanslag. De schematiska uppställningar över föreningarnas utgifter och inkomster, som förut återgivits, lämna helt naturligt ej fullständig ledning vid beräkandet av nämnda behov. Föreningarnas personalbehov minskar givetvis avsevärt vid den inskränkning i deras verksamhet jag förutsatt. Likväl torde vardera föreningens lönekostnader kunna beräknas till drygt 30,000 kronor.

För kulturingenjörers och beteskonsulenters resor åtgå avsevärda belopp. Vidare böra kostnader beräknas för beteskurser och mosskurser, för ett antal demonstrationsfält, för kemiska eller botaniska analyser, för publikationsverksamhet, administration m. m. Dessa omkostnader torde kunna uppskattas till 20,000 å 25,000 kronor.

Å andra sidan lära föreningarna även efter genomförandet av den ifrågasatta organisationsförändringen kunna påräkna inkomster i form av medlemsavgifter, ersättning i viss utsträckning för förrättningar m. m. Inkomsterna torde, lågt räknat, kunna uppskattas till omkring 5,000 kronor för varje förening. Enligt min mening torde föreningarna kunna driva den av mig avsedda verksamheten, om ett årsanslag av 50,000 kronor ställes till förfogande av statsmedel för var och en av föreningarna. Jag förordar alltså, att angivna belopp må utgå till föreningarna, sedan staten övertagit deras försöksverksamhet och, beträffande svenska mosskulturföreningen, de till föreningen hörande försöksgårdarna Flahult och Gisselås. Då effek-

ten av föreningarnas verksamhet torde avsevärt ökas, därest de ombildades till en enda förening för upplysning och propagandaverksamhet inom mosskulturens samt betes- och vallkulturens områden, vilken förening därvid skulle komma att äga tillgång till ett statsbidrag å 100,000 kronor för det gemensamma ändamålet, vore det ett önskemål, att en sådan sammanslagning av föreningarna komme till stånd. Det torde emellertid få bero på föreningarna själva att härutinnan fritt besluta.

Då jag förutsatt, att den till kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå hörande försöksgården Alträsk övertages av den statliga försöksorganisationen, torde därefter för nämnda anstalt böra beräknas statsanslag allenast för anstalten jämte dess huvudförsöksgård Sunderbyn.

Beträffande Sveriges pomologiska förening inhämtas av dess räkenskaper, att ett belopp av 6,000 kronor använts till försöksverksamhet. Då det till föreningen utgående anslaget i dess helhet utgör 14,000 kronor, föreslår jag, att efter omorganisationens genomförande föreningens anslag av statsmedel minskas till 8,000 kronor.»

I motionerna I: 366 och II: 702 ha yrkats, dels att anslagen till svenska mosskulturföreningen samt svenska betes- och vallföreningen måtte bestämmas med hänsyn till att föreningarna skulle utöva jämväl försöksverksamhet, dels ock att 75,000 kronor anvisades till ombyggnad jämte inredning av svenska betes- och vallföreningens nuvarande institution på Ultuna.

9. Övergången till den föreslagna organisationen.

Departementschefen har beträffande övergången till den föreslagna organisationen anfört följande.

»Såsom jag förut erinrat har i avvaktan på resultatet av verkställd utredning rörande försöksväsendets planläggning och de beslut, som på grundval av utredningen må kunna fattas av statsmakterna, en viss stagnation av försöksverksamheten icke kunnat undvikas. Det torde därför vara av vikt, att övergången till föreslagen ny organisation av verksamheten icke förlänges mera, än omständigheterna oundgängligen kräva. För överförandet från centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet till Ultuna och införandet i de föreslagna försöksinstitutionerna vid lantbrukshögskolan av centralanstaltens ifrågavarande verksamhet samt den av svenska mosskulturföreningen och svenska betes- och vallföreningen idkade försöksverksamheten erfordras givetvis i första hand, att lokaler för försöksinstitutionernas verksamhet blivit uppförda. Därest beslut om uppförande av föreslagna byggnader kommer till stånd under innevarande år, torde desamma kunna beräknas vara färdiga till den 1 januari 1939. Vid denna tidpunkt torde alltså böra beräknas, att lantbrukshögskolan övertager ledningen av den statliga försöksverksamheten på jordbrukets och husdjursskötselns område. Centralanstaltens motsvarande verksamhet torde därvid upphöra. Statsanslag till

svenska mosskulturföreningen och svenska betes- och vallföreningen torde från nämnda tidpunkt beräknas allenast med föreslagna belopp för understödjande av föreningarnas upplysnings- och propagandaverksamhet. För kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå torde från samma tidpunkt anslag icke böra avses för driften av Alträskis försöksgård. Nya befattningar vid lantbrukshögskolan böra beräknas från samma tidpunkt.

Jag har i det föregående anført, att föreståndarna för jordbruksavdelningen och husdjursavdelningen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet torde i samma ställning som den de innehava vid centralanstalten överflyttas till befattningar som föreståndare för jordbruksförsöksinstitutionen respektive husdjursförsöksinstitutionen vid lantbrukshögskolan. Vid institutionerna skola enligt förslaget anställas ett antal statsagronomer såsom specialister inom olika fack av försöksverksamheten. Tillika har jag framhållit, att det torde ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om statsagronomernas uppgifter samt om formen för deras anställande m. m. Dylika bestämmelser för dessa liksom för andra föreslagna nya befattningshavare vid lantbrukshögskolan torde lämnas i samband med de förändringar i lantbrukshögskolans av Kungl. Maj:t fastställda stadgar, som ett genomförande av den föreslagna organisationen lär nödvändiggöra.

Ledningen av byggnadsverksamheten för försöksinstitutionerna torde ankomma på lantbrukshögskolans styrelse i samråd med byggnadsstyrelsen och efter närmare anvisningar av Kungl. Maj:t. Under arbetets gång lär det vara erforderligt, att föreståndarna för centralanstaltens jordbruks- och husdjursavdelningar biträda vid planläggning m. m. av byggnader och andra försöksanordningar. För de resor de av sådan anledning behöva företaga torde ersättning böra utgå av lantbrukshögskolans anslag för reseersättningar. I samband härmed torde böra anmärkas, att försök, exempelvis med ungdjursuppfödning, torde böra redan innan nya byggnader för försöksverksamheten blivit färdigställda få komma till stånd vid Ultuna egendom i den utsträckning lantbrukshögskolans styrelse kan finna skälig.

Framställda förslag rörande medelsanvisning för lokala gödslingsförsök, sortförsök och ogräsförsök samt för försöksverksamhet vid lantbruks- och lantmannaskolor synas böra träda i tillämpning redan innan lantbrukshögskolan övertagit ledningen av försöksverksamheten. Enligt min åsikt böra anslag för berörda ändamål upptagas redan i riksstaten för budgetåret 1937/1938.

Även beträffande trädgårdsförsöken torde det vara av vikt, att åtgärder vidtagas för ett relativt snabbt genomförande av förslagen. Då för verksamheten föreslagna byggnader och andra anordningar äro av avsevärt mindre omfattning än de för jordbruks- och husdjursförsöken erforderliga, torde försöksavdelningen lämpligen böra beräknas träda i verksamhet den 1 januari 1938, från vilken tidpunkt föreslagna befattningar för verksamheten torde böra beräknas. Dock torde föreståndare för försöken med hänsyn till behovet av dessas planläggning böra förordnas redan från och med den 1 juli 1937.

Förutsatt minskning i statsbidraget till Sveriges pomologiska förening torde böra räknas från och med den 1 januari 1938.

Det torde här få erinras, att ett genomförande av föreslagen organisation av försöksverksamheten på trädgårdsområdet nödvändiggör förändringar i de för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut gällande, av Kungl. Maj:t fastställda stadgarna.

Liksom i avseende å lokala försök på jordbruksområdet förutsätter jag, att föreslaget belopp för lokala trädgårdsförsök upptages i riksstaten för budgetåret 1937/1938.

I fråga om planen för trädgårdsförsöksorganisationens genomförande hyser jag samma uppfattning som utredningsmännen, att i första hand anläggning av fruktträdgård vid Alnarp bör komma till stånd. Vidare bör institutionsbyggnad för bland annat fruktodlingsförsök utan dröjsmål uppföras. Byggnader för köksväxtodlingen torde såsom utredningsmännen föreslagit böra först därefter uppföras eller istandsättas. Ledningen av byggnadsverksamheten för försöken torde ankomma på styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut i samråd med byggnadsstyrelsen enligt närmare anvisningar av Kungl. Maj:t.

Kostnaderna för byggnader avseende jordbruks- och husdjursförsöken samt lantbrukshögskolans centrala administration, bibliotek m. m. hava beräknats till (1,051,400 + 285,500 =) 1,336,900 kronor. Motsvarande kostnader för inventarier och utrustning hava beräknats utgöra (116,000 + 16,500 =) 132,500 kronor.

Kostnaderna avseende trädgårdsförsöksverksamheten hava beräknats för byggnadsarbeten till 176,100 kronor samt för inventarier och redskap till 25,000 kronor.

Kostnaderna synas lämpligen kunna fördelas på de tre närmaste budgetåren med följande belopp:

	Budgetår			
	1936/1937	1937/1938	1938/1939	Summa kronor
<i>Byggnader och fasta anläggningar:</i>				
Försöksinstitutionerna vid lantbrukshögskolan m. m.	300,000	600,000	436,900	1,336,900
Trädgårdsavdelningen	100,000	76,100		176,100
<i>Inredning och inventarier:</i>				
Försöksinstitutionerna vid lantbrukshögskolan m. m.		75,000	57,500	132,500
Trädgårdsavdelningen		25,000		25,000
	400,000	776,100	494,400	1,670,500

Den sålunda gjorda fördelningen måste emellertid betraktas såsom blott preliminär. Det torde under arbetenas fortgång kunna visa sig att förändringar i denna plan bliva behövlige. För budgetåret 1936/1937 förordar

jag enligt planen en medelsanvisning av 300,000 kronor såsom engångskostnader avseende försöksinstitutionerna vid lantbrukshögskolan m. m. samt 100,000 kronor för trädgårdsförsöksavdelningen vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut eller tillhoppa för berörda ändamål 400,000 kronor. Anslagen böra hava reservationsanslags natur.

Slutligen torde få lämnas följande *jämförande sammanställning av årliga avlöningsbelopp* i avrundade tal för den genom *statliga institutioner* bedrivna försöksverksamheten m. m. dels enligt nuvarande anordning, dels enligt förslaget.

Jordbruks- och husdjursförsök m. m.

	Nuvarande anordning kronor	Förslaget kronor
Jordbruksförsöken	59,200	127,100
Husdjursförsöken.....	50,500	91,800
Kemiska analyslaboratoriet.....	20,000	27,300
Administration och bibliotek.....	10,300	37,600
Summa kronor	140,000	283,800.

Erinras må att i de under »nuvarande anordning» angivna beloppen ej ingå dels för jordbruksförsöken och husdjursförsöken avlöningar för rättare och ladugårdsföreståndare, enär nämnda avlöningar beräknats utgå av vissa i vederbörande omkostnadsstater upptagna poster, dels ock för administration och bibliotek rektorsarvode och avlöning åt kanslibitråde å rektorsexpeditionen.

Trädgårdsförsök.

Nuvarande anordning kronor	Förslaget kronor
12,500	38,400.

Här torde få anmärkas, att det under »nuvarande anordning» angivna beloppet utgör för avlöningar beräknad del av det statsanslag, som utgår till Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut för försöksverksamhet med köksväxter vid Alnarps trädgårdar, vilket anslag i sin helhet utgör 18,000 kronor.

En sammanfattande jämförelse mellan avlöningskostnaderna för den genom statliga institutioner bedrivna försöksverksamheten m. m. enligt nuvarande anordning och enligt förslaget utvisar, att förslaget skulle medföra en höjning av avlöningskostnaderna för jordbruks- och husdjursförsök m. m. av i runt tal 144,000 kronor och för trädgårdsförsök av i runt tal 26,000 kronor eller av tillhoppa 170,000 kronor.

Någon beräkning av *omkostnader* för de föreslagna försöksinstitutionerna hava av skäl som av mig tidigare berörts ej nu ansetts böra ske. Man

lärer kunna antaga, att sagda kostnader, därest det föreliggande förslaget bifalles, stiga i ungefär samma proportion som avlöningskostnaderna.

Beträffande de *statliga försöksgårdarna* har enligt förslaget ej ifrågasatts någon ändring i avseende å löner eller omkostnader.

Kostnaderna för *lokala försök* torde framgå av följande jämförelse:

	Nuvarande anordning kronor	Förslaget kronor
Lokala gödslingsförsök genom hushållningssällskapen	—	50,000
» sortförsök	9,500	12,000
» ogräsförsök	—	4,000
» trädgårdsförsök	—	4,000
	Summa kronor 9,500	70,000.

Kostnaderna för de lokala försöken skulle alltså enligt förslaget ökas med 60,500 kronor. Härvid är emellertid att märka, dels att kostnader för lokala gödslingsförsök enligt nuvarande anordning med ett mindre belopp bestri-
das av medel för fältförsöksverksamheten vid centralanstalten för försöks-
väsendet på jordbruksområdet, fränsett de avsevärda lönekostnaderna för
försökens bearbetning, dels att för närvarande förutsattes, att för ogräs-
försök medel kunna utgå ur anslaget till befrämjande i allmänhet av jord-
bruk och lantmannanäringar.

Beträffande de av förslaget berörda *icke statliga organ*, som bedrivit
försöksverksamhet på jordbrukets och trädgårdsodlingens områden, hava
svårigheter mött att framräkna var för sig belopp, som avsett försöksverk-
samhet i egentlig mening samt upplysnings- och propagandaverksamhet.
Den sammanställning, som i det följande lämnas, avser därför allenast en
jämförelse av anslagen i deras helhet enligt nuvarande anordning och en-
ligt förslaget.

	Nuvarande anordning kronor	Förslaget kronor
Svenska mosskulturföreningen	110,000	50,000
Svenska betes- och vallföreningen	89,400	50,000
Kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå	36,500	27,800
Sveriges pomologiska förening	14,000	8,000
	Summa kronor 249,900	135,800.

De totala anslagen till nu angivna organisationer skulle enligt denna jäm-
förelse, om förslaget genomföres, minska med i runt tal 114,000 kronor. I
jämförelsen har emellertid ej tagits hänsyn till statens eventuella kostnader
för drivande av svenska mosskulturföreningens försöksgårdar Flahult och
Gisselås samt kemisk-växtbiologiska anstaltens i Luleå försöksgård Alträsk,
vilka försöksgårdar visserligen förutsättas skola ingå i ett blivande statligt
system av försöksgårdar, men beträffande vilka erfordras särskilda avtal
för deras förvärvande. Antager man med ledning av kostnaderna för de

staten nu tillhöriga försöksgårdarna Lanna Borregård och Offers gård, att kostnaderna för de nytillkommande gårdarna komma att uppgå till i runt tal 60,000 kronor, skulle besparingen å anslagen för nyssnämnda organisationer nedgå till (114,000 — 60,000 =) 54,000 kronor.»

Utskottets utlåtande.

Utskottet ansluter sig till departementschefens uppfattning, att *behov av förbättrad organisation* av försöksverksamheten på växtodlingen, husdjurskötselns och trädgårdsodlingens områden föreligga. Särskilt torde försöksverksamheten på växtodlingens område, sådan densamma för närvarande utövas i vårt land, lida av en viss brist på enhetlighet och planmässighet. En rationalisering torde därför vara av behovet. Det nära samband, som råder mellan försöksverksamheten på växtodlingen och på husdjurskötselns områden, lär medföra, att den ena avdelningens organisationsspörsmål icke lämpligen kunna lösas utan sammanhang med den andras.

Vad då först angår *den allmänna planläggningen av försöksverksamheten å växtodlingens område* innebär ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag, att hela den försöksverksamhet som nu bedrivs av svenska mosskulturföreningen samt svenska betes- och vallföreningen lägges under den statliga försöksanstaltens omedelbara ledning. Svenska mosskulturföreningens försöksgårdar vid Flahult och Gisselås skulle även övergå i statens ägo och underställas sistnämnda anstalt. De båda föreningarna, eventuellt sammanslagna till en, fortbestå och utöva sin upplysnings- och konsulterande verksamhet samt åtnjuta härför visst statsunderstöd. Majoriteten i föreningarnas eller den sammanslagna föreningens styrelse skulle tillsättas av Kungl. Maj:t.

I motionerna I: 366 och II: 702 förordas åter föreningarnas sammanslagning och fortbestånd efter nuvarande plan och omfattning, alltså även med bibehållen försöksverksamhet.

I likhet med departementschefen finner utskottet, att föreningarna fortfarande böra bestå såsom av staten understödda institutioner. Deras sammanslagning till en, varför deras styrelser redan uttalat sig, synes utskottet välbetänkt icke minst på grund av att deras verksamhetsfält till stora delar sammanfalla samt en rationalisering av organisationen och driften därigenom bör kunna ernås. Denna sammanslagning synes alltså snarast böra genomföras. Förutom mera praktiskt inriktad forskning inom föreningarnas arbetsområde samt den betydande upplysnings- och konsulterande verksamhet, som de utövat, har i anslutning härtill en ganska omfattande försöksverksamhet bedrivits. Utskottet anser i likhet med motionärerna, att föreningarnas möjlighet att själva utöva försöksverksamhet är av väsentlig betydelse för förtroendet till och framgången av deras konsulterande och upplysande verksamhet. Givet är, att dessa försök skola ligga inom ramen av föreningarnas arbetsområde samt vara av betydelse för deras upplysnings- och konsulterande verksamhet.

Om utskottet alltså anser, att föreningarna fortfarande böra få utföra försök inom nu angiven ram, synas dock anordningar böra vidtagas så att föreningarnas försök planläggas på ett för samarbetet mellan föreningarna och de statliga försöksanstalterna lämpligt sätt. I detta syfte bör föreningarnas försöksplan, efter samråd mellan ifrågavarande institutioners ledare, underställas jordbruksförsöksrådet, inom vilket en representant för föreningarna böra äga säte och stämma, för att slutligt fastställas av högskolans styrelse.

Utskottet delar departementschefens mening, att försöksgårdarna Flahult och Gisselås böra överföras i statens ägo och underställas den statliga försöksanstaltens omedelbara förvaltning, varvid emellertid förutsattes, att föreningarna efter överenskommelse med försöksanstalten även i fortsättningen få dit förlägga försök.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå bör fortbestå samt att försöksgården Alträsk övergår till staten och ställes under den statliga försöksanstaltens ledning. Även i detta fall förutsattes, liksom med avseende å försöksgårdarna Flahult och Gisselås, att anstalten i Luleå efter överenskommelse med försöksanstalten även i fortsättningen beredes tillfälle att till Alträsk förlägga vissa försök.

Ett realiserande av de synpunkter utskottet nu givit uttryck åt angående svenska mosskulturföreningens och svenska betes- och vallföreningens fortsatta verksamhet, särskilt med avseende på försöksverksamheten, kan ej undgå att medföra en del förändringar i fråga om å ena sidan föreningarnas, å andra sidan den statliga försöksanstaltens personalbehov. I ej mindre grad kommer ifrågavarande institutioners behov av statsanslag att därav påverkas. Utskottet förutsätter därför, att under året dessa förhållanden göras till föremål för utredning och omprövning från Kungl. Maj:ts sida så att frågan i denna del ånyo kan föreläggas 1937 års riksdag.

Vidkommande *den allmänna planläggningen av försöksverksamheten på husdjurskötselns område* har utskottet icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag.

I motionen II: 610 har begärts utredning rörande lämpligheten att inrätta *en fast försöksgård för fåravel*. Härvid vill utskottet erinra om departementschefens uttalande därom, att försöksverksamheten på fårskötselns område ligger inom den statliga försöksverksamhetens sfär huvudsakligen såvitt försöken avse utfodringsfrågor och därmed sammanhängande produktions-ekonomiska spörsmål, samt att dessa följaktligen borde vinna beaktande vid planläggningen av husdjursförsöken. Den verksamhet, som motionären åsyftar, torde kunna utföras vid Ultuna egendom. Erfarenheterna där synas kunna bli grundläggande för de åtgärder, som vidare böra företagas å detta område. Utskottet anser sig med hänsyn härtill icke böra förorda särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av motionen II: 610.

Jämväl Kungl. Maj:ts förslag i fråga om *den allmänna planläggningen av försöksverksamheten på trädgårdsodlingens område* biträdades av utskottet.

Vad härefter angår *den centrala statliga försöksverksamhetens närmare*

organisation tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag att såsom centralorgan för försöksverksamheten på växtodlingens och husdjursförsökens områden vid lantbrukshögskolan inrättas två särskilda institutioner, underställda högskolans styrelse men med avgränsade uppgifter, den ena för jordbruksförsök och den andra för husdjursförsök. Dessa institutioner, som föreslagits skola benämnas exempelvis »anstalten för jordbruksförsök» och »anstalten för husdjursförsök», torde böra stå under gemensam ledning av högskolans styrelse. Jämväl Kungl. Maj:ts förslag, att trädgårdsförsöken skola organiseras i Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut samt underställas detta institut styrelse, biträdes av utskottet.

I fråga om *försöksgårdar*, *försöksstationer* och *lokala försök* har departementschefen framhållit, att det vore nödvändigt att framgå med försiktighet vid inorganiserandet av fasta försöksanordningar inom jordbruksområdet. Kungl. Maj:ts förslag innebär i överensstämmelse därmed att å jordbruksförsökens och husdjursförsökens områden bibehålla de försöksgårdar, som nu drivas antingen av staten eller den enskilda försöksverksamheten. Ett bifall till framställningen i denna del skulle således icke giva en definitiv lösning av landets behov av försöksgårdar. Självfallet bör ytterligare utveckling å området inom snar framtid komma till stånd. I första hand synes därvid behov föreligga för en försöksgård, som förfogar över sandjord, exempelvis belägen i Kristianstads län.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag rörande anslag till *lokala gödslings- och sortförsök* vill utskottet allenast understryka särskilt gödslingsförsökens stora betydelse för att upprätthålla önskvärd kontakt mellan försöksverksamheten och det praktiska jordbruket. Denna verksamhet är således enligt utskottets uppfattning väl förtjänt av uppmuntran från statens sida. Huruvida de av departementschefen för ändamålen angivna årliga anslagen — 50,000 kronor för gödslingsförsök och 12,000 kronor för sortförsök — äro riktigt beräknade, torde för närvarande svårigen kunna bedömas. Framställningen i denna del föranleder emellertid icke nu någon erinran från utskottets sida.

Vidkommande *trädgårdsförsöken* innebär Kungl. Maj:ts förslag, att det, förutom de fasta försöksanordningar, som skulle komma till stånd vid Alnarps, allenast borde anordnas en försöksstation på trädgårdsområdet, förlagd till Mälardalen. I motionen I: 374 förordas emellertid, i överensstämmelse med förslag avgivna av 1931 års utredningsmän, att utöver de av Kungl. Maj:t föreslagna försöksstationerna inrättas ytterligare två stationer, nämligen en förlagd till kronoegendomen Lilla Ryr i Lycke socken och en till Söråkers trädgårdsskola. Härjämte har i motionen II: 703 förordats, att undersökning verkställas om lämpligheten att såsom försöksgård förvärva Rånna egendom i Skaraborgs län, vilken för sådant ändamål donerats till Skaraborgs läns hushållningssällskap. Vad då först angår motionen II: 703 vill utskottet, enär det kan anses önskvärt att för västra delarna av landet få tillgång till en försöksgård å trädgårdsområdet, tillstyrka, att Rånna egendoms lämplighet för ändamålet göres till föremål för utredning genom Kungl.

Maj:ts försorg samt att de åtgärder, som betingas av utredningen, vidtagas. Förvärfvas Rånna egendom såsom försöksgård, torde ytterligare behov av sådan gård för västra Sverige icke föreligga. Det önskemål, som föranlett yrkandet i motionen I: 374 beträffande kronoegendomen Lilla Ryr, synes vid sådant förhållande komma att bliva tillgodosett. I fråga om hemställan i sistnämnda motion beträffande en försöksgård vid Söråkers trädgårdsskola vill utskottet ansluta sig till motionärens uppfattning att behov torde föreligga för en försöksgård å trädgårdsområdet, förlagd till Norrland. Inrättande av försöksverksamhet vid Söråkers trädgårdsskola läser icke behöva medföra mera avsevärda utgifter för statsverket. Utskottet — som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag i denna del — förväntar därför, att Kungl. Maj:t vid försöksverksamhetens fortsatta organiserande ägnar sistberörda spörsmål erforderlig uppmärksamhet.

Beträffande *personalbehovet för jordbruksförsöken* har utskottet i huvudsak icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag. Såsom utskottet redan framhållit torde emellertid ett bifall till vad utskottet tillstyrkt därom, att vissa försök å växtodlingens område skola utövas av svenska mosskulturföreningen samt svenska betes- och vallföreningen, komma att medföra en del förändringar ifråga om föreningarnas personalbehov. En omprövning av behovet av personal för den statliga försöksanstalten bör med anledning härav även ske. Utskottet har därför förklarat sig förutsätta, att dessa förhållanden under året göras till föremål för utredning och omprövning från Kungl. Maj:ts sida. I samband därmed torde jämväl böra övervägas *dels* de erinringar, som framförts i motionerna I: 366 och II: 702 gentemot antalet befattningshavare å jordbruksförsöksområdet enligt Kungl. Maj:ts framställning, *dels* ock yrkandena i motionerna I: 367 och II: 702 att anställa i stället för tre första assistenter i 21 lönegraden för extra ordinarie befattningshavare två inspektörer för den lokala försöksverksamheten och en försöksmatematiker, alla i lönegraden B 24.

Utskottet har icke något att erinra gentemot Kungl. Maj:ts framställning i fråga om *personalbehov för husdjursförsöken*.

Vad härefter angår *personalbehov för administrationen och vissa institutioner vid lantbrukshögskolan* har i motionerna I: 366 och II: 702 yrkats, att vid kemiska driftslaboratoriet borde, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, anställas en kemist och en förste assistent. I likhet med vad motionärerna framhållit synes betydelsen av att analysarbetet vid laboratoriet icke kommer att försenas till följd av personalbrist böra understrykas. Då utskottet emellertid icke anser sig nu kunna bedöma det kommande personalbehovet vid laboratoriet, vill utskottet, som i princip biträder Kungl. Maj:ts organisationsförslag, endast uttala det önskemålet, att Kungl. Maj:t vid frågans fortsatta behandling ägnar detta spörsmål ytterligare överväganden.

Vidkommande *personalbehovet för trädgårdsförsöken* innebär Kungl. Maj:ts framställning, att såsom chef för avdelningen för trädgårdsförsök tills vidare fungerar föreståndaren för trädgårdsavdelningen vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut. Sedan trädgårdsavdelningens nuvarande föreståndare, vilken är född år 1875, inom några få år inträtt i pen-

sionsåldern, skulle övervägas, huruvida befattningen såsom trädgårdsavdelningens föreståndare även i fortsättningen borde vara knuten till försöksverksamheten eller huruvida denna verksamhet borde erhålla föreståndare, som helt ägnade sin arbetskraft däråt. Däremot har i motionen I: 374 yrkats att, då det omfattande organisatoriska arbete och den upplysningsverksamhet, som komme att åvila chefen för trädgårdsförsöksverksamheten, lämpligen icke kunde förenas med föreståndarbefattningen vid trädgårdsavdelningen, den befattning, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle handlägga sekreterargöromål vid försöksavdelningen, omändrades till en fristående befattning som föreståndare och chef för ifrågavarande försöksverksamhet. Innan någon erfarenhet av trädgårdsförsöksverksamhet föreligger, torde ställning till detta organisationsspörsmål svårigen kunna tagas. Utskottet har därför intet att erinra mot att chefskapet för trädgårdsförsöksavdelningen tillsvidare ordnas provisoriskt.

Vad angår yrkandet i motionen I: 374, att trädgårdsmästarnas vid försöksgårdarna årslöner skulle bestämmas till 3,600 kronor, vill utskottet erinra, att Kungl. Maj:ts förslag icke torde innefatta ståndpunktstagande till dessa befattningshavares avlöning. Departementschefen har nämligen framhållit, att styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut borde i samband med kommande anslagsäskanden lämna närmare förslag om avlöningar åt befattningshavarna. Vi sådant förhållande anser sig utskottet ej böra för närvarande göra något uttalande rörande dessa avlöningar.

I likhet med Kungl. Maj:t tillstyrker utskottet inrättandet av tre *försöksråd* — ett för jordbruksförsök, ett för husdjursförsök och ett för trädgårdsförsök — samt en särskild *försöksnämnd* för jordbruks- och husdjursförsök.

Beträffande *försöksrådets sammansättning* ha önskemål framställts, *dels* i motionerna I: 366 och II: 702, att i jordbruksförsöksrådet insätts ytterligare tre ledamöter såsom representanter för den sammanslagna föreningen för betes-, vall- och mosskultur, samt att den praktiska försöksverksamheten bleve bättre representerad, *dels* i motionerna I: 367 och II: 701, att i jordbruksförsöksrådet insätts tre representanter för de lokala försöksledarna, *och dels* i motionerna I: 373 och II: 727, att antalet ledamöter i försöksråden inskränkes samtidigt som det praktiska lantbruket bleve bättre företrätt inom försöksråden.

Den uppfattning, som kommit till uttryck i motionerna I: 373 och II: 727, synes böra beaktas. Mot Kungl. Maj:ts förslag i denna del torde nämligen enligt utskottets uppfattning kunna anmärkas att försöksråden blivit väl stora — jordbruksförsöksrådet skulle bestå av 15 och husdjursförsöksrådet av 13 ledamöter. Därjämte synas högskolans lärare och anstaltens tjänstemän med den av Kungl. Maj:t föreslagna sammansättningen av försöksråden komma att bliva alltför starkt företrädade. Det praktiska jordbruket, till vars tjänst hela försöksverksamheten dock närmast bör stå, blir däremot — såsom framhållits i motionerna I: 366 och II: 702 samt I: 373 och II: 727 — endast i mindre omfattning företrätt. Jordbruksförsöksrådets sammansättning torde därjämte böra anpassas efter de uppgifter, detsamma enligt

utskottets uppfattning skall handhava. I likhet med vad som anförts i motionerna I: 366 och II: 702 böra således svenska mosskulturföreningen samt svenska betes- och vallföreningen vara representerade såväl i jordbruks- som husdjursförsöksrådet. Med hänsyn till önskvärdheten att i möjligaste mån inskränka antalet ledamöter i försöksråden torde det emellertid vara tillräckligt med en representant för dessa föreningar. I händelse föreningarna sammanslås, torde den gemensamma föreståndaren böra vara självskriven. Ytterligare synes böra övervägas att i försöksråden insätta representanter för jordbruks- och husdjurskonsulenterna. Att såsom i motionerna I: 367 och II: 701 föreslagits i jordbruksförsöksrådet såsom ständiga ledamöter insätta tre representanter för de lokala försöksledarna, kan utskottet däremot icke förorda.

I fråga om *försöksnämnden* har yrkats, *dels* i motionerna I: 366 och II: 702, att den praktiska försöksverksamheten bleve bättre företrädd i nämnden, *dels ock* i motionerna I: 367 och II: 701, att nämnden får viss i motionerna angiven sammansättning, samt att densamma skall handlägga personalfrågor, som beröra försöksinstitutionerna.

Vad då först angår försöksnämndens sammansättning torde böra beaktas att dess arbetsuppgifter närmast komma att bestå utav handläggande av försöksfrågor av löpande natur, beredning av anslagsäskanden för försöksverksamheten samt jämte försöksinstitutionernas föreståndare beredande av försöksplaner. Nödig hänsyn till dessa förhållanden synes därför böra tagas vid bestämmande av nämndens sammansättning. Det måste emellertid därvid tillses, att nämndens ledamöter lätt kunna sammankallas till sammanträden. Därjämte torde svenska mosskulturföreningen samt svenska betes- och vallföreningen böra vara representerade i nämnden.

Beträffande yrkandet i motionerna I: 367 och II: 701, att försöksnämnden skulle handlägga personalfrågor, som beröra försöksinstitutionerna, vill utskottet erinra, att Kungl. Maj:t förutsatt, att dessa frågor skola handläggas av lärarrådet vid lantbrukshögskolan. Enligt det framlagda organisationsförslaget avses att ställa den statliga försöksverksamheten under lantbrukshögskolans styrelse. Det torde vara mindre ändamålsenligt, att personalfrågor vid en och samma statliga organisation avgöras av olika institutioner. Då försöksinstitutionernas föreståndare skola ingå såsom ledamöter av lärarrådet, synes därför enligt utskottets uppfattning intet vara att erinra gentemot att detta handlägger jämväl sådana personalfrågor, som beröra försöksinstitutionerna.

I motionerna I: 367 och II: 701 har vidare yrkats, att en särskild *kommitté för den lokala jordbruksförsöksverksamheten* skulle tillsättas. Denna kommitté skulle motsvara den nu verkande kommittén för hushållningssällskapens lokala jordbruksförsök, vilken hittills sammanträtt två gånger om året för fastställande av de olika försöksplanerna, därav en gång i samband med allmänt möte med de lokala försöksledarna. Särskilt mötena med de lokala försöksledarna torde vara av stort värde. Utskottet vill därför till-

styrka, att dessa möten fortsätta i samma omfattning som förut. För ernående av största möjliga enhetlighet i organisationen av nyssnämnda försök torde emellertid böra övervägas, huruvida icke den allmänna planläggningen av dessa lämpligen kunde övertagas av det föreslagna jordbruksförsöksrådet. Vid handläggning av dessa frågor synes försöksrådet böra förstärkas med representanter från det lokala försöksarbetet. Därigenom skulle försöksrådet jämväl erhålla ytterligare kontakt med hushållningssällskapens försöksverksamhet, som säkerligen skulle vara till stort gagn jämväl för den statliga verksamheten å området.

Kungl. Maj:ts förslag rörande *lokaler och inventarier* för försöksverksamheten har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

Beträffande *de årliga driftskostnaderna för den statliga försöksverksamheten*, som i huvudsak kan biträdas av utskottet, torde Kungl. Maj:t i samband med den överarbetning av förslaget rörande personalstaten för jordbruksförsöken, utskottet förut antytt, vidtaga erforderliga jämkningar. Att såsom i motionen I: 374 yrkats anvisa 20,000 kronor till publikation av alla försöksresultat i *en* tidskrift torde icke böra tillstyrkas. Enligt utskottets uppfattning synes det mera ändamålsenligt att i lättillgänglig och överskådlig form publicera olika försöksresultat i sådana organ, som nå de inom varje område speciellt intresserade.

I fråga om *årliga understöd till de av organisationen berörda icke statliga försöksorganen* vill utskottet erinra om den försöksverksamhet, som enligt vad utskottet förut tillstyrkt skulle komma att utövas av svenska mosskultur-föreningen samt svenska betes- och vallföreningen. Utskottet har jämväl förklarat sig förutsätta, att Kungl. Maj:t kommer att verkställa utredning bland annat rörande föreningarnas anslagsbehov samt underställa resultaten av denna utredning 1937 års riksdag. Slutlig ställning till föreningarnas anslagsbehov — däri inbegripet behov av medel för byggnadsarbeten — torde därför ej böra tagas, förrän resultaten av denna utredning föreligga. Utskottet vill emellertid framhålla, att föreningarnas verksamhet är av sådan vikt och betydelse, att de böra erhålla det statliga stöd, som för bedrivande av deras av utskottet angivna arbetsuppgifter är av behovet påkallat. Beträffande årliga anslag till kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå och Sveriges pomologiska förening har utskottet icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag.

Vad slutligen angår *övergången till den föreslagna organisationen* har utskottet icke någon annan erinran att framställa mot Kungl. Maj:ts förslag än som följer av det förut anförda.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

- 1) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt i ämnet väckta motioner besluta, att i överensstämmelse med av utskottet i huvudsak tillstyrkta förslag skall anordnas försöks-

verksamhet på jordbrukets, husdjursskötselns och trädgårdsodlingens områden;

2) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1936/1937 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet ett reservationsanslag av 300,000 kronor,*

b) till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet ett reservationsanslag av 100,000 kronor;*

3) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordade grunder vidtaga förberedande åtgärder för tillsättande av befattningar vid lantbrukshögskolan samt Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut ävensom utfärda de övergångsbestämmelser i övrigt, vilka vid genomförande av den föreslagna organisationen må erfordras;

4) besluta att följande motioner, nämligen I: 366 och II: 702, I: 367 och II: 701, I: 370 och II: 713, I: 373 och II: 727, I: 374, II: 610 samt II: 703, må, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 28 maj 1936.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Tjällgren, von Stockenström, Bengtsson, Jacob Hansson, Sanne och Smedh* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Hedlund* i Häste, *Gustafson* i Vimmerby, *Olsson* i Rödningsberg, *Carlström, Andersson* i Tungelsta, *Ericsson* i Sörsjön och *Hagman*.